

I. WSTĘP

I.1. Istota dokumentu

Strategia Rozwoju Gminy Zbuczyn (dalej „Strategia”, „SRG”) to kluczowy dokument planistyczny, wyznaczający wizję rozwoju Gminy Zbuczyn w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym w perspektywie roku 2034.

Strategia bazuje na wieloaspektowej diagnozie lokalnych uwarunkowań i potrzeb, uwzględniającej z jednej strony potencjał zbuczynskiej jednostki, z drugiej zaś bariery szeroko rozumianego wzrostu. Wskazuje obszary, cele i kierunki polityki rozwoju Gminy, określając jednocześnie działania, których realizacja przyczynić się ma do urzeczywistnienia przyjętej wizji. Strategia przewiduje również oparty o przyjęte wskaźniki system oceny efektywności zaplanowanych działań.

Tak zdefiniowana Strategia pełni co najmniej 3 funkcje. Niewątpliwie najważniejszą jest nadanie strategicznego kierunku polityce rozwoju gminy w ustalonym czasie oraz zapewnienie ciągłości jej realizacji. W tym kontekście, Strategię rozumieć należy jako generalny plan postępowania władz Gminy Zbuczyn, także we współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, zmierzający do wdrożenia przyjętej wizji rozwoju jednostki. SRG ma również zapewniać spójność i integralność sektorowych dokumentów strategicznych, przyjmowanych na szczeblu lokalnym, w tym planu ogólnego gminy czy gminnego planu rewitalizacji.

Drugą podstawową funkcją Strategii jest jej oddziaływanie integrujące. Jest ono zauważalne nie tylko na samym etapie tworzenia dokumentu (konsultacje społeczne), ale przede wszystkim w trakcie realizacji jego zapisów. Przyjęcie SRG otwiera publiczną debatę wokół kierunku rozwoju gminy, zmusza do poszukiwania kompromisu, godzącego często sprzeczne interesy. Strategia integruje wysiłki wszystkich interesariuszy dla osiągnięcia wspólnie podzielanej wizji rozwoju, aktywizuje i motywuje do działania.

Równie ważną funkcją Strategii jest to, iż stanowi ona instrument pozyskiwania środków zewnętrznych na finansowanie inwestycji i działania rozwojowe. Ujęcie określonego działania w SRG jest często warunkiem pozyskania funduszy krajowych oraz środków europejskich.

Dla opracowania Strategii przyjęto model partycypacyjno-ekspercki, zakładający sformułowanie treści dokumentu przez urzędników samorządowych pod nadzorem władz lokalnych, w ścisłej konsultacji ze środowiskiem lokalnym, we współpracy z profesjonalnymi podmiotami konsultingowymi. Równie sprawna i efektywna współpraca będzie kluczowa także na etapie wdrażania Strategii, warunkując trwały i zrównoważony rozwój zbuczynskiej wspólnoty.

II.2. Przebieg procesu opracowania dokumentu

!!! Treść zostanie uzupełniona po przeprowadzeniu całego procesu opracowania i przyjęcia Strategii i będzie opisywać faktyczny przebieg tego procesu !!!

Podstawę prawną opracowania i przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn (dalej „Strategia” lub „SRG”) stanowi art. 10e ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2024.609 ze zmianami). Szczegółowy tryb przyjęcia Strategii określony został w uchwale nr IV/18/2024 Rady Gminy Zbuczyn z dnia z dnia 21 czerwca 2024 r. *w sprawie*

przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn na lata 2025-2034 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Proces opracowania i przyjęcia Strategii przebiegał w następujących etapach:

- 1) **opracowanie wniosków z diagnozy** sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, przygotowanej na potrzeby projektu Strategii, stanowiących punkt wyjścia i swoisty fundament decydujący o treści Strategii, w szczególności w zakresie celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań;
- 2) **opracowanie projektu Strategii**, we współpracy pracowników samorządowych z wyspecjalizowanymi podmiotami zewnętrznymi, z uwzględnieniem wymagań co do treści Strategii wynikających z art. 10e ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym;
- 3) **konsultacje projektu Strategii**, przeprowadzone:
 - z lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz mieszkańcami Gminy, w następujących formach:
 - konsultacje/spotkania warsztatowe zespołu opracowującego Strategię z interesariuszami, w tym mieszkańcami i lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi);
 - ankiety w wersji cyfrowej (wypełniane za pośrednictwem strony internetowej) oraz papierowej (wypełniane w trakcie spotkań lub wizyty w Urzędzie),
 - zamieszczenie projektu Strategii z możliwością zgłaszania uwag, opinii i wniosków bezpośrednio w siedzibie Urzędu, korespondencyjnie oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej;
 - z sąsiednimi gminami oraz z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie poprzez przesłanie przedmiotowym podmiotom projektu Strategii celem zaopiniowania;
- 4) **zaopiniowanie projektu Strategii przez Zarząd Województwa Mazowieckiego** oraz wprowadzenie zmian w treści projektu Strategii wynikających z opinii Zarządu Województwa Mazowieckiego;
- 5) **przeprowadzenie uprzedniej ewaluacji** trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii, wraz z wprowadzeniem zmian w treści projektu Strategii wynikających z uwzględnienia wniosków z ewaluacji;
- 6) **złożenie wniosku do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego** w sprawie konieczności lub braku konieczności sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko;
- 7) **przyjęcie Strategii przez Radę Gminy Zbuczyn** w drodze uchwały.

II. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI GMINY ZBUCZYN

Zgodnie z art. 10a ust.1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju zobowiązany jest przygotować diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych. Wójt Gminy Zbuczyn, realizując opisany obowiązek, opracował stosowną diagnozę dla Gminy Zbuczyn. Zawierający ją dokument został zatwierdzony dnia 20 czerwca 2024 r.

Niniejszy rozdział stanowi realizację obowiązku, wynikającego z art. 10e ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, zgodnie z którym wnioski z diagnozy stanowią jeden z elementów treści strategii rozwoju gminy. Przedstawiono w nim najważniejsze konkluzje wynikające z diagnozy poszczególnych obszarów funkcjonowania zbuczyńskiej jednostki samorządowej, stanowiące z jednej strony podsumowanie tego dokumentu, a z drugiej - na przyjętą treść strategii rozwoju.

II.1. Położenie geograficzne, dostępność komunikacyjna i mobilność

Cechy Gminy Zbuczyn wynikające z jej położenia geograficznego postrzegać należy zasadniczo jako źródło przewag konkurencyjnych tej jednostki samorządowej. Świadczą o tym następujące argumenty.

Dużą powierzchnię gminy, w połączeniu z jej mało urozmaiconym ukształtowaniem i stosunkowo niewielkim stopniem zalesienia, uznać należy za czynnik sprzyjający, bowiem:

- stanowi bogaty zasób potencjalnych terenów inwestycyjnych,
- jest korzystna dla rozwoju osadnictwa,
- sprzyja prowadzeniu wiodącej na terenie gminy działalności w zakresie produkcji rolnej,
- jest wolna od naturalnych przeszkód geograficznych, utrudniających rozwijanie sieci komunikacyjnej, w tym drogowej;
- umożliwia lokalizowanie infrastruktury OZE, w szczególności farm fotowoltaicznych (ze względu na brak naturalnych źródeł zacielenia, jak lasy i wzniesienia),
- jest pozbawiona źródeł zagrożeń naturalnych, w postaci osuwisk, powodzi, pożarów kompleksów leśnych, gwałtownych zjawisk atmosferycznych;

Stosunkowo nieodległe położenie gminy względem okolicznych ośrodków miejskich zapewnia mieszkańcom Zbuczyna i okolic możliwość szybkiego dotarcia do nich, a tym samym korzystania z dostępnych na ich terenie zasobów i usług publicznych.

Gmina Zbuczyn jest położona w centralnym punkcie obszaru trzech województw - mazowieckiego, lubelskiego i podlaskiego, co implikuje m.in. następujące korzyści:

- duża atrakcyjność inwestycyjna terenu gminy, stanowiącej doskonałą bazę dla przedsięwzięć operujących na terenie ww. regionów,
- potencjał gminy jako „bazy wypadowej” dla ruchu turystycznego obejmującego tzw. ścianę wschodnią,
- stosunkowo duża dostępność geograficzna do potencjału gospodarczego, finansowego, społecznego, kulturalnego, naukowego i edukacyjnego trzech dużych, wiodących ośrodków miejskich.

Za potencjalnie korzystne uznać należy położenie w niedalekiej odległości od granicy państwowej; obecna sytuacja polityczna z oczywistych względów wyłącza w praktyce czerpanie korzyści z takiego położenia.

Czynnikiem stanowiącym niewątpliwie silną stroną Gminy jest jej dobre skomunikowanie za pośrednictwem sieci drogowej. Decyduje o niej przede wszystkim fakt włączenia Gminy Zbuczyn w przebieg głównych szlaków drogowych Europy, tj. przebiegającej z zachodu na wschód międzynarodowej trasy E30 oraz biegnącej z południa na północ drogi Via Carpatia, krzyżujących się na pobliskim węźle Łukowisko. Zadowalający jest również stan i zakres lokalnej sieci drogowej, zapewniającej dobrą komunikację z pobliskimi ośrodkami osadniczymi oraz wewnątrzgminną.

Wyróżniająca na tle znacznej większości jednostek powiatu siedleckiego jest również dostępność do połączenia kolejowego. Zapewniając w zasadzie bezpośredni dojazd do lotniska Warszawa – Okęcie z terenu Gminy Zbuczyn, w sposób dosłowny stwarza ono zbuczynianinom możliwość podróżowania do dowolnych światowych destynacji.

Wyzwaniem stojącym przed władzami samorządowymi – w szczególności w kontekście wniosków płynących z ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców – jest poszerzenie dostępności i oferty komunikacji publicznej.

II.2. Ludność i procesy demograficzne

Potencjał Gminy Zbuczyn stanowi liczna populacja mieszkańców, największa spośród wszystkich gmin powiatu siedleckiego (wyłączając gm. Siedlce, ściśle związaną z centralnym ośrodkiem miejskim). Porównywalny potencjał w tym względzie mają gminy Kotuń i Skórzec.

Obszar gminy Zbuczyn jest stosunkowo słabo zaludniony - jedynie 12 spośród 43 miejscowości przekracza średnią dla całego powiatu siedleckiego (tj. 50 os/km²). Okoliczność ta stanowić może z jednej strony przewagę (niska presja czynników demograficznych i gospodarczych, skutkująca np. wyższą jakością środowiska, dostępnością i powierzchnią terenów rolnych czy atrakcyjnością turystyczną), z drugiej zaś jest czynnikiem utrudniającym równomierny rozwój (np. poprzez bariery komunikacyjne, duże rozproszenie niesamowystarczalnych osiedli, trudności w tworzeniu infrastruktury sieciowej, słaby dostęp do usług, handlu itp.).

Dużą kumulację ludności obserwuje się w ośrodkach położonych bezpośrednio przy granicy z gm. Siedlce (*de facto* z miastem Siedlce), tj. w Borkach - Wyrkach i Borkach - Kosach oraz w głównym ośrodku gminy – Zbuczynie i sołectwach do niego przyległych. Widoczna jest wyraźna dysproporcja gęstości zaludnienia na obszarze gminy – aż 10 spośród 12 sołectw o gęstości zaludnienia przekraczającej średnią powiatową znajduje się w zachodniej części gminy.

Wydaje się, iż rozkład obszarów o różnej gęstości zaludnienia może wpływać na przyjętą strategię rozwoju gminy. Obszary o większej gęstości zaludnienia są naturalnym miejscem kumulowania aktywności gospodarczej (handel, usługi, przemysł), kulturalnej i społecznej. Z kolei tereny mniej zaludnione cechuje większy potencjał w zakresie produkcji rolnej czy aktywności turystyczno - rekreacyjnej. Z drugiej strony, mała liczba mieszkańców może predestynować określony obszar jako cel działań rewitalizacyjnych, skupiając inwestycje zmierzające do zwiększenia populacji na danym obszarze.

Wyzwaniem stojącym przed gminą Zbuczyn jest niewątpliwie przewidywany spadek ogólnej liczby ludności – o ile w perspektywie średniookresowej¹ spadek ten będzie stosunkowo niewielki (o 1,52% w stosunku do 2023 r., do 9 828 osób), o tyle w perspektywie długookresowej² tendencja ta nasili się (o 17% w stosunku do 2023 r., do 8 160 osób). Zauważyć jednakże należy, iż opisany spadek jest zasadniczo konsekwencją – poza ogólnokrajowym trendem zmniejszania populacji - migracji ludności poza teren gminy. Wprawdzie przewaga odpływu ludności nad jej napływem jest trendem charakterystycznym dla całego powiatu siedleckiego, jednak w przypadku gminy Zbuczyn prognozuje się jego szczególną intensywność. Odmienne od ogólnopowiatowego trendu, na terenie gminy Zbuczyn przewiduje się natomiast dodatni przyrost naturalny. Jednakże ze względu na jego niewielką dynamikę, pozostaje on bez praktycznego wpływu na stan populacji mieszkańców.

Spadek liczby mieszkańców jest oczywiście niekorzystny dla sytuacji Zbuczyna – stanowi istotną barierę rozwojową, skutkuje pogorszeniem kondycji finansowej gminy, osłabia potencjał społeczny. Kluczowe jest więc ujęcie w strategii rozwoju działań zwiększających atrakcyjność zamieszkania na terenie gminy Zbuczyn, co wpłynie na spowolnienie, a być może nawet odwrócenie trendu odpływu ludności z terenu tej jednostki.

Gmina Zbuczyn wpisuje się w trend starzenia się populacji. W perspektywie kolejnych lat zwiększać się będzie grupa osób w wieku poprodukcyjnym, kosztem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Sytuacja taka stawia władze gminy Zbuczyn przed istotnym wyzwaniem. Z jednej strony zmniejszy się liczba osób młodych, wnoszących wartość dodaną do kondycji społeczno – gospodarczej gminy, samodzielnych, w dobrej dyspozycji zdrowotnej. Z drugiej zaś, powiększy się populacja osób starszych, nie przyczyniających się wprost do wzrostu gospodarczego gminy, wymagających opieki zdrowotnej i rozbudowanych świadczeń socjalnych.

II.3. Gospodarka i rynek pracy

Sytuację gospodarczą Gminy Zbuczyn definiują opisane poniżej, wynikające z przeprowadzonej diagnozy uwarunkowania.

Odnotować należy stosunkowo wysoki poziom przedsiębiorczości, przejawiający się w szczególności:

- stale rosnącą liczbą podmiotów gospodarczych (w 2022 r. wzrost o 15,86% w stosunku do 2018 r.)
- przewagą liczby przedsiębiorców nowozarejestrowanych nad kończącymi działalność (w 2022 r. o 27 podmiotów);
- wysokim wskaźnikiem podmiotów zarejestrowanych w bazie REGON na 1000 mieszkańców (2. lokata w powiecie);

W Gminie Zbuczyn obserwuje się charakterystyczny dla całego powiatu siedleckiego duży stopień rozdrobnienia podmiotów gospodarczych, wynikający z:

- przeważającego odsetka podmiotów stosunkowo małych, zatrudniających nie więcej niż 9 osób (blisko 97%), praktyczny brak dużych podmiotów gospodarczych;
- znacznego udziału jednoosobowej działalności gospodarczej w katalogu form prawnych przedsiębiorców (ponad 78%).

¹ do 2030 r.

² do 2060 r.

Rażąca, choć zrozumiała z punktu widzenia struktury osadniczej jest dysproporcja w rozmieszczeniu przedsiębiorców na terenie gminy. Wiodący ośrodek w tym względzie stanowi Zbuczyn (swoją siedzibą ma tutaj ponad 34% podmiotów z obszaru gminy), pozostałe miejscowości mają nieporównywalnie mniejsze, wręcz marginalne znaczenie w tym obszarze.

Wiodące na terenie gminy branże gospodarki narodowej skupiają się wokół handlu hurtowego i detalicznego, transportu i magazynowania, przetwórstwa przemysłowego i budownictwa - branże te notują regularny wzrost liczby podmiotów w nich działających. Gmina Zbuczyn jest wiodącym w powiecie ośrodkiem działalności w Sekcji H PKD „Transport i gospodarka magazynowa”, w którym działa przeszło 13% wszystkich przedsiębiorców (przy średniej powiatowej na poziomie 8,72%). Zauważalny jest natomiast trend odchodzenia od działalności określonej w Sekcji A PKD, obejmującej „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo” - Gmina Zbuczyn notuje jeden z niższych wskaźników w tym zakresie (6,84% przedsiębiorców) na tle innych gmin powiatu siedleckiego (średnia 8,32%).

Wysoki na tle pozostałych gmin powiatu jest udział rolnictwa w gospodarce i aktywności zawodowej mieszkańców. Przejawia się on zarówno w stosunkowo dużej liczbie gospodarstw i zajmowanej przez nie powierzchni (w tym powierzchni użytków rolnych), ale także dużej liczby osób, których aktywność zawodowa skupia się wokół rolnictwa (dla 35% mieszkańców gminy gospodarstwa rolne stanowią miejsce pracy). Charakterystyczny jest także duży udział (87,75%) gospodarstw towarowych, których produkcja jest przeznaczona do sprzedaży - to najwyższy wskaźnik wśród wszystkich gmin powiatu siedleckiego.

Gmina Zbuczyn w praktyce nie notuje problemów wynikających z dużego poziomu bezrobocia, w szczególności długotrwałego. Jego poziom (2,4%) jest jednym z najniższych w powiecie, w blisko 35% sołectw problem ten w ogóle nie występuje.

II.4. Środowisko naturalne

Obszar Gminy Zbuczyn uznać należy za neutralny w kontekście występujących na jego obszarze uwarunkowań środowiskowych. Z jednej strony, środowisko naturalne nie stanowi czynnika budującego przewagę gminy w odniesieniu do innych jednostek samorządowych, z drugiej zaś nie jest źródłem jakichkolwiek zagrożeń i pozwala na niezakłóconą egzystencję mieszkańców oraz rozwój rolnictwa i innych gałęzi gospodarki. Na taką ocenę wpływają następujące obserwacje.

Krajobraz Gminy jest typowo rolniczy - monotony, mało urozmaicony, nizinny, pozbawiony istotnych zbiorników i cieków wodnych. Jako że jest ubogi w formy ochrony przyrody obszarowej (stanowią jedynie 4% powierzchni gminy, co stanowi jeden z dwóch najgorszych wyników w powiecie) i indywidualnej, co nie wzmacnia atrakcyjności przyrodniczej Gminy, istotnej chociażby w kontekście komfortu zamieszkania czy rozwoju usług turystycznych i rekreacji.

Duży w skali powiatu udział użytków rolnych (68,57%) i stosunkowo mała powierzchnia lasów o niskiej wartości przyrodniczej (zaledwie 14,85%, przy średniej powiatowej 19,18%) sprawiają, iż teren gminy jest dobrym miejscem dla lokalizowania i rozwijania produkcji rolnej, daje również możliwość zwiększania zasobów terenów inwestycyjnych.

Obszar Gminy pozbawiony jest zagrożeń naturalnych - jedyne ryzyko w tym względzie wiąże się potencjalnymi podtopieniami ograniczonymi miejscowo do najbliższego sąsiedztwa rzeki Liwiec, na północy gminy. Cechuje się również stosunkowo łagodnym,

przyjaznym, pozbawionym gwałtownych zjawisk atmosferycznych klimatem. Są to niewątpliwie czynniki zachęcające do osiedlania się i lokowania przedsięwzięć gospodarczych w obrębie Zbuczyna.

Na terenie jednostki nie występują wartościowe złoża zasobów naturalnych, stanowiące czynnik wzmacniający koniunkturę gospodarczą w regionie.

II.5. Infrastruktura

Gmina Zbuczyn posiada dobrze rozwiniętą sieć wodociągową. Funkcjonuje ona we wszystkich 43 miejscowościach, niemalże 100% populacji korzysta z dostępu do wody za jej pośrednictwem. Nieprzerwanie trwa proces jej rozbudowy, uzależniony od zgłaszanych przez mieszkańców potrzeb. Problemem jest jednakże niska jakość zapewnianej mieszkańcom wody, będąca następstwem nieefektywnego systemu uzdatniania. W okresach szczytowego poboru wody notuje się również problemy z jej dostępnością w odpowiedniej ilości.

Nieporównywalnie gorsza jest dostępność mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów do sieci kanalizacyjnej. Objęte są jej zasięgiem jedynie 3 miejscowości - Zbuczyn, Krzesk-Królowa Niwa oraz Krzesk - Majątek, a na przestrzeni ostatnich 4 lat nie odnotowano zauważalnej poprawy w tym zakresie (długość linii kanalizacyjnej w 2020 r. - 40,44 km, w 2023 - 44,58 km). W konsekwencji, z gminnej sieci kanalizacyjnej korzystało w 2023 r. jedynie 29,28% mieszkańców zbuczyńskiej jednostki, co stanowi wynik istotnie odbiegający od średniej powiatowej, wynoszącej 40,60%. Podobnie niekorzystnie kształtują się wskaźniki ilości ścieków odprowadzanych do zarejestrowanych instalacji w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w 2022 r., Zbuczyn - 28,5 m³, powiat - 39,4m³) oraz udział ścieków oczyszczanych w ogóle ścieków odprowadzanych (w 2022 r., Zbuczyn - 29,5%, powiat - 58,98%).

Dostępność do gazu ziemnego przesyłanego za pomocą sieci nie stanowi z pewnością atutu Gminy Zbuczyn. Zarówno sama długość gazociągu (1 910 m na koniec 2022 r.), jak i liczba korzystających z dostępu do niej osób (124 na koniec 2022 r.) dowodzą marginalnego znaczenia tego sposobu dystrybucji „niebieskiego paliwa”. Trwające aktualnie prace projektowe rozbudowy gazociągu ograniczą się w dającej się przewidzieć przyszłości do m. Zbuczyn, co do objęcia zasięgiem sieci gazowej pozostałych lokalizacji planów nie ma.

Zdecydowana część zbuczyńskich miejscowości uzbrojona jest w złącze światłowodowe, zapewniające możliwość korzystania z dostępu do stron www z prędkością do 1000 Mb/s. Korzystać z Internetu szerokopasmowego nie mogą aktualnie mieszkańcy Lucynowa i Maciejowic - w przypadku pierwszej z tych miejscowości planowana jest budowa łącza szerokopasmowego w ramach projektu ze środków KPO. Co do zasady, teren gminy objęty jest również zasięgiem Internetu mobilnego, zapewnianego przez wiodących na rynku operatorów (co najmniej w technologii 4G/LTE).

Funkcjonujący na terenie Gminy system gospodarki odpadami, zarządzany przez Gminną Spółkę Komunalną Sp. z o.o. co do zasady funkcjonuje poprawnie i zabezpiecza potrzeby mieszkańców w tym względzie. Wyzwaniem jest stworzenie na terenie jednostki Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK).

II.6. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Cechą wyróżniającą Gminę Zbuczyn *in plus* w stosunku do pozostałych jednostek powiatu siedleckiego, jest szeroko pojmowana aktywność kulturalna. Jest ona z jednej strony

konsekwencją działań instytucji kultury (Gminnego Ośrodka Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej), z drugiej strony jest kreowana oddolnie przez chętnie angażujących się w tego rodzaju wydarzenia mieszkańców, skupionych w szczególności wokół wiejskich świetlic. Takie twierdzenie potwierdzają dane dot. liczby organizowanych imprez kulturalnych (118 w 2022 r., trzeci najwyższy wynik w powiecie) oraz w szczególności liczby uczestniczących w nich osób (1 793 uczestników na 1 000 mieszkańców, co stanowi najwyższy wskaźnik w powiecie, daleko odbiegający od innych gmin). Co istotne, imprezy kulturalne organizowane na terenie Zbuczyna mają ponadlokalny charakter. Stanowią atrakcyjną formę aktywności także dla osób niebędących mieszkańcami tej jednostki, budując tym samym poczesne miejsce Gminy Zbuczyn w kalendarzu imprez kulturalnych regionu.

Gmina Zbuczyn nie posiada natomiast szczególnego potencjału w zakresie szeroko pojmowanego dziedzictwa materialnego. Na terenie jednostki nie występują wyjątkowo cenne zabytki, stanowiące same w sobie turystyczną atrakcję. Rejestr Zabytków, prowadzony przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, obejmuje na terenie gminy jedynie kilka obiektów, nie starszych niż XIX wieczne. Najcenniejsze z nich to zespoły sakralne w Krzesku – Majątku (pocz. XX w.) i w Zbuczynie (koniec XIX w.) oraz zespół dworsko – pałacowy w Krzesku – Majątku z pocz. XIX w. Ten ostatni obiekt, wobec planowanej jego rewitalizacji ze środków prywatnych, ma szansę stać się najcenniejszym i najatrakcyjniejszym obiektem historycznym, wzmacniając potencjał Gminy w tym zakresie.

Dziedzictwo niematerialne nie stanowi szczególnego wyróżnika Gminy Zbuczyn. Nie występują na tym terenie rozpoznawalne w skali regionu, wyjątkowe tradycje, motywy dekoracyjne czy lokalny folklor, porównywalny np. z kurpiowskim czy łowickim. Zauważalne jest jednakże duże zaangażowanie mieszkańców w kultywowanie szeroko pojmowanej kultury wiejskiej, wspieranych w tym względzie przez lokalne instytucje kultury. Stanowiąc to może podstawę rozwoju atrakcyjności Gminy jako terenu bogatego w przedsięwzięcia promujące tradycje regionu.

II.7. Sport, turystyka, rekreacja

Infrastruktura Gminy Zbuczyn wydaje się wystarczająca dla potrzeb uprawiania sportu, zarówno w wymiarze czysto amatorskim, jak i w ramach klubów sportowych. Osoby uprawiające sport mają do dyspozycji 2 boiska piłkarskie, 1 boisko wielozadaniowe (uniwersalne), 1 skatepark oraz 8 siłowni zewnętrznych. Bazę obiektów uzupełnia prezentująca zasadniczo dobrą jakość infrastruktura przyszkolna. W trakcie rozmów z mieszkańcami odnotowano zgłaszane przez nich potrzeby w zakresie budowy pływalni, z zainteresowaniem spotkałaby się również oferta siłowni, fitnessu czy crossfitu. Na terenie Gminy w praktyce nie występują drogi rowerowe, niewątpliwie przydatne dla uprawiania tej dyscypliny.

Aktywność sportowa wydaje się być modna wśród mieszkańców Gminy Zbuczyn. Świadczy o tym chociażby aktywne uczestnictwo w sekcjach 3 klubów sportowych (w 2022 r. – 256 członków), swoje sukcesy w pobudzaniu aktywności fizycznej ma również nieformalny Ruch Zbucki. Przejawem takiego nastawienia jest stale rozwijana lista wydarzeń sportowych, z flagowym Półmaratonem Zbuckim i wyścigiem rowerowym „Jadziem Miśki!”.

Konsekwencją niskich walorów krajobrazowych, niedostatku atrakcji turystycznych czy cennych obiektów zabytkowych jest faktyczny brak na terenie Gminy przemysłu turystycznego (rozumianego zarówno w kontekście działalności hotelowej, jak i gastronomicznej).

Istniejące obiekty służą w zasadzie obsłudze ruchu tranzytowego, zaspokajają również podstawowe potrzeby lokalne nie stanowiąc jednakże atrakcji samych w sobie.

Wzmocnienia wymaga również potencjał Gminy w kontekście szeroko pojmowanego wypoczynku i rekreacji. Obecnie brak jest obiektów dających możliwość takiego spędzania czasu (poza mającą ograniczony zasięg infrastrukturą w postaci placów zabaw czy stawów wiejskich). Największe możliwości w tym zakresie posiada niewątpliwie zalew w m. Rówce, konieczne jest jednak – we współpracy z prywatnym dzierżawcą – rozbudowanie oferty tego miejsca w kierunku uczynienia z niego terenu rekreacyjnego o znaczeniu ponadlokalnym.

II.8. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Analiza dostępnych danych oraz dokumentów o znaczeniu lokalnym prowadzi do wniosku, iż władze Gminy Zbuczyn nie dostrzegały dotychczas konieczności wprowadzenia i konsekwentnego utrzymywania kompleksowych założeń w zakresie planowania przestrzennego. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, zaktualizowane w 2017 r. nie odpowiada aktualnym potrzebom i uwarunkowaniom Gminy (choćby w związku z budową autostrady). Pokrytych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego jest zaledwie 3,5% Gminy, co nie stanowi wprawdzie najgorszego wyniku w powiecie siedleckim, świadczy jednakże z pewnością o braku holistycznego podejścia do zagospodarowania Gminy co do funkcji i przeznaczenia jej poszczególnych obszarów. Instrumentem zarządzania ładem przestrzennym są w praktyce wydawane co do jednostkowych nieruchomości decyzje o warunkach zabudowy czy lokalizacji inwestycji celu publicznego, co z pewnością nie stanowi optymalnego rozwiązania w tym zakresie.

Wobec powyższego, konieczne jest zastąpienie opisanej praktyki całościowym podejściem do zarządzania gminną przestrzenią, skorelowanego z przyjętą strategią rozwoju Zbuczyna.

II.9. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne na terenie Gminy Zbuczyn zapewniają instytucje państwowe: Komenda Miejska Policji w Siedlcach – posterunek Komisariatu w Mordach oraz Komenda Miejska PSP w Siedlcach. Z praktycznego punktu widzenia, ważniejsza wydaje się aktywność lokalnych jednostek ochotniczej straży pożarnej, mających swoje siedziby miejscowościach: Czuryły, Zbuczyn, Modrzew, Rzążew, Grochówka, Dziewule, Krzesk – Królowa Niwa oraz Tęczki. Formacje te są dobrze wyposażone i wyszkolone, czego wyrazem jest włączenie wybranych jednostek OSP z terenu Gminy Zbuczyn w skład Powiatowych Plutonów Ratowniczych, ujętych w strukturach Mazowieckiej Brygady Obwodowej.

Jak wynika z dostępnych statystyk, obserwuje się bardzo korzystny, spadkowy trend liczby czynów niedozwolonych popełnianych na terenie Gminy Zbuczyn. Spada zarówno liczba przestępstw - z 45 w 2021 r. do 33 w 2023 r., jak i wykroczeń – ze 122 w 2021 r. do 85 w 2023 r. Ta pozytywna tendencja obejmuje również zmniejszającą się liczbę interwencji jednostek Policji.

W roku 2023 w stosunku do roku 2022 zauważalnie – z 13 do 8 – spadła liczba wypadków drogowych. Odnotowano 1 drogowy wypadek śmiertelny przy 3 ofiarach w roku poprzedzającym.

Na terenie Zbuczyna stwierdzono największą wyrażoną w wartościach bezwzględnych liczbę zdarzeń drogowych w porównaniu z innymi gminami objętymi obszarem działania komisariatu w Mordach. Jest to zapewne konsekwencja faktu, iż przez obszar Gminy przebiega ruchliwa, międzynarodowa trasa A2, generująca duży ruch samochodowy a tym samym duże ryzyko wystąpienia wypadków i kolizji drogowych

W roku 2022 KM PSP w Siedlcach odnotowała na terenie Zbuczyna 153 zdarzenia zagrażające bezpieczeństwu, co w porównaniu z rokiem 2021 r. oznacza przeszło 40 procentowy wzrost liczby tego rodzaju zdarzeń. Zanotowano wzrost liczby pożarów aż o 42,42% (z 33 do 47) a innych miejscowych zagrożeń o 42,47% (z 73 do 104).

Ze względu na uwarunkowania przyrodniczo – środowiskowe, w szczególności nizinny typ ukształtowania terenu, brak dużych cieków i wodnych, łagodny klimat pozbawiony intensywnych zjawisk pogodowych, Gminę Zbuczyn uznać należy za obszar wolny od zagrożeń naturalnych.

II.10. Polityka społeczna

Gmina Zbuczyn realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej za pośrednictwem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (GOPS), będącego główną instytucją odpowiedzialną za wspieranie mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej. Listę instytucji działających w tym obszarze uzupełniają Środowiskowy Dom Samopomocy typu „A” i „B” w Tchórzewie oraz Dzienny Dom „Senior+” w Zbuczynie.

Wg danych GOPS, w 2023 r. ze świadczeń pomocy społecznej korzystało ogółem 231 osób, co oznacza niewielki wzrost w stosunku do roku 2022 (217 osób). W tej grupie, ze świadczeń o charakterze pieniężnym korzystało w 2023 r. 57 osób (w stosunku do 62 w roku 2022), adresatem świadczeń niepieniężnych było zaś 179 osób (w stosunku do 162 w roku 2022).

Niepokojący jest wzrost liczby rodzin, w których odnotowano stan zagrożenia przemocą w rodzinie. O ile w roku 2022 rodzin objętych pomocą w tym zakresie było 99, o tyle w roku 2023 – już 124 (wzrost o 25%). Niezmienne są natomiast liczby rodzin, w których występuje alimentacja (51 w 2022 r., 49 w 2023 r.) oraz objętych instytucjonalnym wspomaganie rodziny (12 w 2022 r., 13 w 2023 r.). W 2023 r. funkcjonujący przy GOPS Zespół Interdyscyplinarny wszczął 18 procedur Niebieskich Kart, mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Główne wyzwania w obszarze pomocy społecznej w gminie Zbuczyn to rosnąca liczba osób starszych wymagających wsparcia, ograniczone zasoby finansowe oraz konieczność ciągłego dostosowywania oferty pomocowej do zmieniających się potrzeb społeczności. Problemy te są dodatkowo komplikowane przez trudności w zapewnieniu odpowiedniego poziomu usług opiekuńczych oraz brak wystarczającej liczby wykwalifikowanych pracowników socjalnych.

II.11. Edukacja i wychowanie

Gmina Zbuczyn – co charakterystyczne dla gmin wiejskich – zapewnia swoim mieszkańcom kształcenie wyłącznie w zakresie szkoły podstawowej. System edukacji tworzy 9 szkół podstawowych – 6 publicznych, dla których organem prowadzącym jest gmina oraz 3 niepubliczne, prowadzone przez stowarzyszenia.

Ogólna liczba dzieci objętych systemem oświaty na terenie Gminy Zbuczyn ustabilizowała się w ostatnich latach na poziomie 1555 osób, przy czym zauważalny jest spadek liczby uczniów szkół podstawowych przy jednoczesnym wzroście liczby przedszkolaków.

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród dyrektorów placówek wynika, iż w większości szkół konieczne są remonty i modernizacje, w 4 na 6 badanych szkół pożądane jest również zwiększenie liczby i dostępności pomieszczeń dydaktycznych. Notę 4.17 w sześciostopniowej skali przyznano poziomowi wyposażenia dydaktycznego, zgłaszając potrzeby zakupowe zarówno w zakresie podstawowego wyposażenia dydaktycznego, jak i nowoczesnych technologii edukacyjnych i infrastruktury cyfrowej.

Co niezwykle istotne, oferowany poziom kształcenia uznać należy za wysoki. Zbuczyńskie szkoły podstawowe osiągnęły efekty tzw. egzaminów ośmioklasisty na poziomie „wyższym średnim” dla języka polskiego i matematyki oraz na poziomie „średnim” dla języka angielskiego. Są to wyniki wyższe niż średnia dla powiatu siedleckiego (odpowiednio poziomy „średni” i „niższy średni”) i porównywalne z poziomem dla województwa mazowieckiego i całego kraju.

Jak już stwierdzono, Gmina Zbuczyn daje możliwość zdobycia wykształcenia wyłącznie na podstawowym poziomie. W konsekwencji korzystnego położenia gminy i dobrego jej skomunikowania z ośrodkami miejskimi, absolwenci zbuczyńskich podstawówek mają jednak stosunkowo łatwy dostęp do kształcenia na poziomie ponadpodstawowym. Wykształcenie średnie – zarówno zawodowe, techniczne jak i ogólne – zdobyć można we wszystkich pobliskich ośrodkach miejskich. Stosunkowo łatwy jest również dostęp do kształcenia na poziomie wyższym – ofertę edukacyjnej na tym szczeblu zapewniają nie tylko pobliskie Siedlce i Biała Podlaska, ale również ośrodki akademickie o znaczeniu ogólnokrajowym – Warszawa, Lublin i Białystok.

Warto odnotować, iż wg danych za rok 2022, wydatki na oświatę i wychowanie stanowiły 37% ogółu wydatków budżetu gminy Zbuczyn. Jest to wskaźnik najwyższy ze wszystkich gmin powiatu siedleckiego, dla którego średnia wynosi 27,53%. Ważne jest przy tym, iż wydatki na ten cel finansowane są w ponad połowie z części oświatowej subwencji ogólnej, udział środków własnych w finansowaniu działu 801 budżetu stanowił bowiem w 2022 r. 49,39% (przy średniej powiatowej na poziomie 47,92%).

II.12. Kapitał społeczny

Kapitał społeczny Gminy Zbuczyn traktować należy niewątpliwie jako jej niezaprzeczalny atut i cechę wyróżniającą na tle sąsiednich gmin. W sensie organizacyjnym, jego przejawem jest liczba i aktywność funkcjonujących różnych form zrzeszeń. Jak wynika z danych dostępnych w Krajowym Rejestrze Sądowym, swoją siedzibę ma na terenie Gminy Zbuczyn łącznie 28 stowarzyszeń zwyczajnych, o bardzo szerokim spektrum działalności. Dodatkowo, w 2023 r. na terenie Gminy Zbuczyn funkcjonowało 21 kół gospodyń wiejskich, odgrywających istotną rolę we wzmacnianiu kapitału społecznego.

Władze Gminy wzmacniają wpływ czynników społecznych na lokalną rzeczywistość, powołując do życia Młodzieżową Radę Gminy oraz Radę Seniorów Gminy Zbuczyn. Rokrocznie wzrastają również nakłady budżetowe na finansowanie działalności NGO'ów (ze 178 000 zł w roku 2022 do 400 000 zł w roku 2024). Są one wydatkowane w ramach organizowanych rokrocznie konkursów na realizację zadań publicznych.

Przeprowadzone wśród mieszkańców Gminy Zbuczyn badania ankietowe dowodzą ich dużego zaangażowania w sprawy społeczne, a tym samym – potwierdzają istotny kapitał społeczny tej jednostki samorządowej. Zbuczynianie chętnie uczestniczą w różnego rodzaju formach wypowiedania się na tematy lokalne – blisko 55% deklaruje udział w zebraniach wiejskich, przeszło 43% w publicznych spotkaniach z władzami lokalnymi a prawie 21% wypowiada się w ramach konsultacji społecznych. Blisko 32,5% mieszkańców gminy zadeklarowało przynależność do różnego rodzaju organizacjach pozarządowych, w tym o charakterze religijnym. Budujący jest wskaźnik obrazujący udział w akcjach społecznych w ramach wolontariatu – brało w nich udział blisko 25% mieszkańców gminy. Warto podkreślić, iż jedynie ok. 19% zbuczynian nie angażuje się w żadne formy aktywności społecznej.

II.13. Sytuacja finansowa

Sytuacja finansowa Gminy Zbuczyn, którą uznać należy za korzystną i stabilną, jest z pewnością czynnikiem sprzyjającym rozwojowi jednostki.

Za niewątpliwe pozytywny uznać należy stale wzrastający poziom dochodów gminy – na przestrzeni lat 2018 – 2023 wzrosły z poziomu 50,5 do 71,2 mln zł. Wzrost dochodów wiąże się ściśle i zapewnia możliwość pokrywania rosnących wydatków – w analogicznym okresie wzrosły one z ok. 52 mln do 70 mln zł. Na podstawie zaprezentowanych danych możemy mówić więc o względnej równowadze budżetowej, zabezpieczającej finanse Gminy przed niekorzystnym poziomem deficytu.

Główną kategorię wydatków – wg klasyfikacji budżetowej – stanowią wydatki ujęte w Dziale 801 „Oświata i wychowanie”. Ich udział w ogóle wydatków waha się pomiędzy 32,83% w 2018 r. do 41,89% w 2021 r. *Gros* wydatków w tym Dziale stanowią wydatki bieżące przeznaczone na wynagrodzenia wraz z pochodnymi (średnio ok 61%). Istotne pozycje po stronie wydatków budżetu Gminy Zbuczyn stanowią również: Dział 855 – Rodzina (13,64% wydatków w 2022 r.), Dział 853 – inne zadania w zakresie polityki społecznej (10,65% wydatków w 2022 r.), Dział 010 – Rolnictwo i łowiectwo (7,24% wydatków w 2022 r.), Dział 750 – Administracja publiczna (6,83% wydatków w 2022 r.).

Szczególnie istotny w kontekście działań prorozwojowych jest wzrost wydatków inwestycyjnych – z 8.5 mln zł w roku 2018 do przeszło 16 mln zł w roku 2023. Celem ich ponoszenia jest poprawa dostępności i stanu technicznego infrastruktury budynkowej i technicznej, wprost przyczyniająca się do wzrostu atrakcyjności gminy jako miejsca do osiedlania się i prowadzenia działalności biznesowej.

III. ANALIZA STRATEGICZNA (SWOT) GMINY ZBUCZYN

Analiza SWOT to jedna z najbardziej rozpowszechnionych metod diagnostycznych. Jej nazwa jest akronimem od angielskich słów, który w kontekście SRG rozumieć należy następująco:

- 1) **STRENGTHS (mocne strony)** - wewnętrzne cechy i zasoby Gminy Zbuczyn budujące przewagę „konkurencyjną” nad jednostkami sąsiednimi;
- 2) **WEAKNESSES (słabe strony):** wewnętrzne słabości i niedoskonałości, które mogą ograniczać efektywność działania, a tym samym rozwój Gminy Zbuczyn;
- 3) **OPPORTUNITIES (szanse):** zewnętrzne czynniki i okoliczności, które Gmina Zbuczyn może wykorzystać do swojego rozwoju i wzrostu jakości życia mieszkańców;
- 4) **THREATS (zagrożenia):** zewnętrzne czynniki, hamujące i utrudniające rozwój Gminy Zbuczyn.

Przedstawiona poniżej analiza SWOT bazuje na danych zgromadzonych w trakcie diagnozy sytuacji społeczno – gospodarczej i przestrzennej Gminy Zbuczyn. W syntetyczny sposób pokazuje uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne rozwoju jednostki, definiuje czynniki sprzyjające wzrostowi dobrobytu w Gminie oraz pozwala przeciwdziałać potencjalnym trudnościom w osiągnięciu zamierzonych celów rozwojowych.

STRENGTHS - mocne strony:

- duża powierzchnia Gminy, o mało zróżnicowanej rzeźbie terenu i stosunkowo małej liczbie zalesień i obszarów cennych przyrodniczo, stanowiąca duży potencjał w zakresie terenów inwestycyjnych i dla produkcji rolnej;
- korzystne położenie geograficzne:
 - w wymiarze wewnętrznym – na styku trzech województw, w centrum trójkąta „Warszawa – Lublin – Białystok”, nieopodal miast powiatowych – Siedlec, Łukowa, Łosic i Białej Podlaskiej;
 - w wymiarze międzynarodowym – w pobliżu granicy państwowej;
- bardzo dobre skomunikowanie Gminy za pośrednictwem sieci dróg krajowych (A2) i międzynarodowych (E30, Via Carpatia) oraz linii kolejowej (E20), zapewniającej możliwość w zasadzie bezpośredniego dojazdu do terminala lotniska Okęcie;
- stabilna sytuacja demograficzna prognozowana w okresie następnych 10 lat, ze stosunkowo dużą, stałą populacją mieszkańców;
- wysoki stopień przedsiębiorczości mieszkańców Gminy, wyrażający się rosnącą liczbą podmiotów gospodarczych i wysokim wskaźnikiem podmiotów w bazie REGON na 1000 mieszkańców;
- aktywnie funkcjonujący sektor rolniczy, opierający się na dużej liczbie pracujących w rolnictwie osób, zasobach technicznych i naturalnych uwarunkowaniach środowiskowych i przestrzennych (duży udział użytków rolnych);
- rozwijające się pozarolnicze sektory gospodarki;
- praktyczny brak bezrobocia na terenie Gminy;
- brak zagrożeń naturalnych, dobry stan środowiska naturalnego, brak szczególnie uciążliwych obiektów i instalacji oraz łagodny, przyjazny, pozbawiony gwałtownych zjawisk atmosferycznych klimat jako czynniki zachęcające do osiedlania się i lokowania przedsięwzięć gospodarczych w obrębie Zbuczyna;

- duża aktywność proekologiczna samorządu, skutkująca pozyskaniem środków zewnętrznych na działania inwestycyjne i edukacyjne;
- powszechny na terenie Gminy dostęp do sieci Internet (w tym w dużej części szerokopasmowego, za pomocą światłowodu);
- bogata, ciesząca się dużą popularnością nie tylko wśród mieszkańców oferta wydarzeń artystycznych, kulturalnych i sportowych, stanowiąca czynnik podnoszący jakość życia i promujący Gminę;
- wysoki poziom szeroko pojmowanego bezpieczeństwa publicznego (w tym incydentalnie występujące poważne przestępstwa), stanowiący przewagę nad warunkami życia w ośrodkach miejskich;
- efektywnie funkcjonujące instytucje świadczące szeroko rozumiane usługi społeczne, stanowiące potencjał organizacyjny dla utworzenia Centrum Usług Społecznych;
- wysoki poziom edukacji, przejawiający się w dobrych rezultatach egzaminów ośmioklasisty, będący w szczególności konsekwencją istotnych nakładów na edukację i zadowalającej bazy dydaktycznej;
- wyjątkowy na tle innych jednostek kapitał społeczny, będący następstwem silnych więzi społecznych, zaangażowania obywatelskiego i aktywności licznych lokalnych organizacji;
- stabilna, niezagrożona, opierająca się o uporządkowaną gospodarkę sytuacja finansowa Gminy;

WEAKNESSES - słabe strony:

- rozległość przestrzenna Gminy przekładająca się na wysokie koszty i trudności techniczne rozwoju infrastruktury sieciowej i drogowej oraz zaspokojenia podstawowych potrzeb wszystkich mieszkańców (w zakresie dostępu do usług publicznych czy komunikacji zbiorowej);
- „przecięcie” Gminy przechodzącą równoleżnikowo autostradą A2 (E30), utrudniające niezakłóconą komunikację pomiędzy częścią północną i południową jednostki oraz budowę infrastruktury sieciowej;
- niewystarczająca sieć i jakość dróg lokalnych;
- niewystarczająca infrastruktura dla transportu niezmechanizowanego (w szczególności dróg rowerowych);
- ograniczona w stosunku do potrzeb oferta transportu zbiorowego;
- niekorzystne trendy demograficzne (starzenie się społeczeństwa, migracje) w dłuższej perspektywie czasowej;
- duże dysproporcje rozmieszczenia ludności, a tym samym gęstości zaludnienia, utrudniające racjonalny rozwój infrastruktury oraz usług społecznych;
- mała liczba dużych podmiotów gospodarczych o istotnym potencjale finansowym i organizacyjnym;
- stosunkowo niska dywersyfikacja lokalnej gospodarki, skupiająca się zasadniczo wokół 3 branż (sekcje PKD - C, G i H);
- brak przemysłu i usług *high-tech* – oparcie się o stosunkowo proste i mało wymagające technologie;
- niski potencjał turystyczny gminy, wynikający z przeciętnych warunków naturalnych, praktycznego braku form ochrony przyrody oraz rzadkich i mało atrakcyjnych obiektów dziedzictwa kulturowego i historycznego;

- uzależnienie od nieodnawialnych źródeł energii;
- dalece niewystarczający stopień skanalizowania Gminy, wpływający negatywnie na jakość życia mieszkańców oraz stan środowiska naturalnego;
- niski stopień pokrycia Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, sprzyjający „chaosowi planistycznemu”, utrudniający zarządzenia przestrzenią Gminy;

OPPORTUNITIES - szanse:

- włączenie Gminy do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce, będące szansą na przeprowadzenie finansowanych ze środków zewnętrznych inwestycji usprawniających transport publiczny;
- podniesienie atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej Gminy w wyniku budowy autostrady A2;
- rosnąca rola transportu intermodalnego, pozwalająca wykorzystać „obecność” międzynarodowej sieci drogowej i kolejowej na terenie Gminy;
- wykorzystanie zmian demograficznych do rozwijania specjalistycznych usług dla osób starszych;
- stworzenie atrakcyjnych warunków zamieszkania na terenie Gminy dla osób młodych i poszukiwanych profesjonalistów, dające Zbuczynowi przewagę nad innymi gminami w konkurencji o ograniczenie depopulacji;
- dostępność środków zewnętrznych na sfinansowanie lokalnej polityki prorodzinnej, senioralnej i społecznej;
- uznanie za priorytetowe w skali europejskiej działań skupionych na ochronie środowiska i ograniczeniu zmian klimatu, dające możliwość pozyskania środków finansowanych na realizację inwestycji w tym zakresie;
- rozwój technologii informatycznych, stwarzający możliwość efektywnej pracy zdalnej bez konieczności zmiany miejsca zamieszkania (brak potrzeby migracji „za pracą”);
- zmiana modelu produkcji rolniczej z modelu opierającego się na pracy ludzkiej w kierunku stosowania wysokich technologii w rolnictwie, dająca szansę rozwoju jednostkom samorządowym i podmiotom gospodarczym zapewniającym podaż wysokiej jakości usług i produktów dla produkcji rolnej;
- konieczność poszukiwania nowych obszarów prowadzenia działalności (dywersyfikacja), skutkująca rozwojem potencjału gospodarczego Gminy;
- „nijakość” i mała atrakcyjność życia kulturalno – artystycznego na terenie gmin sąsiednich, dająca szansę na pozytywne wyróżnienie się Gminy na tym tle;
- rozwój infrastruktury wypoczynkowej i rekreacyjnej w obrębie Zalewu w m. Rówce – stworzenie przestrzeni stanowiącej atrakcję turystyczną o znaczeniu ponadlokalnym;

THREATS - zagrożenia:

- przewidywany istotny spadek populacji Polski, ograniczający możliwości uzupełnienia spadającej liczby mieszkańców Gminy;
- ogólnokrajowy trend migracji z obszarów wiejskich do miast, w szczególności ludzi młodych;
- rosnąca liczba osób starszych wymagających wsparcia, ograniczone zasoby finansowe oraz konieczność ciągłego dostosowywania oferty pomocowej do zmieniających się potrzeb społeczności;
- rosnące obciążenie finansowe i organizacyjne dla lokalnych usług społecznych wynikające ze starzenia się społeczeństwa;

- rosnące natężenie ruchu pojazdów, oddziałującego negatywnie zarówno na stan środowiska naturalnego, jakość życia mieszkańców, jak i bezpieczeństwo ruchu drogowego;
- niestabilność i nieprzewidywalność warunków prowadzenia dominującej na terenie Gminy działalności rolniczej, także w kontekście zmian klimatycznych;
- konkurencja sąsiednich jednostek samorządowych oraz pobliskich ośrodków miejskich w sferze pozyskiwania prorozwojowych inwestycji gospodarczych oraz wykwalifikowanej kadry;
- ryzyko zmniejszenia tempa inwestycji, w tym infrastrukturalnych, ze względu na wywołany czynnikami zewnętrznymi kryzys gospodarczy i inflację oraz regulacje prawne i decyzje polityczne w obrębie systemu finansów publicznych niekorzystne dla jednostek samorządowych;
- niska jakość polityki centralnej i stanowionego prawa, skutkujące brakiem ładu prawnego, wzrostem biurokracji i rozszerzeniem katalogu realizowanych przez samorząd zadań publicznych, często bez rekompensat finansowych.

IV. WIZJA ROZWOJU I MISJA GMINY ZBUCZYN

IV.1. Wizja rozwoju

Wizja rozwoju to swoista projekcja – opis pożądanego stanu docelowego, jaki Gmina Zbuczyn ma osiągnąć w perspektywie roku 2034.

W tym świetle, definiowanie wizji rozwoju to kluczowy element planowania strategicznego, określa bowiem długoterminowe cele i aspiracje społeczności lokalnej. Wizja rozwoju, bazująca na unikalnych cechach oraz potencjale gminy, uwzględniająca realia zewnętrzne, stanowi inspirację dla władz samorządowych i wszystkich zaangażowanych partnerów, wskazuje zasadniczy kierunek wspólnie podejmowanych interwencji.

Wizja rozwoju Gminy Zbuczyn do 2034 r.

Gmina Zbuczyn to dynamicznie rozwijający się region, budujący dobrobyt w oparciu o wysokojakościową, innowacyjną, wydajną gospodarkę skupioną wokół rolnictwa, bazujący na korzystnym położeniu geograficznym i dostępności komunikacyjnej, czerpiący z wyjątkowej aktywności lokalnej społeczności.

Gmina Zbuczyn:

pobudza realizację oddolnych inicjatyw lokalnych:

- wspierając mieszkańców w ich działaniach na rzecz rozwoju gminy, tworząc przyjazny klimat dla przedsiębiorczości i innowacji

pozwala na eksperymenty i wspiera nieszablonowe rozwiązania:

- stwarzając przestrzeń do testowania nowych pomysłów i rozwiązywania problemów w sposób kreatywny i elastyczny

zapewnia szeroką partycypację lokalnej społeczności:

- angażując mieszkańców w procesy decyzyjne, budując zaufanie i poczucie wspólnoty

IV.2. Misja

Misja definiuje główny, strategiczny cel polityki rozwoju gminy Zbuczyn. Na jej realizacji koncentrują się działania władz lokalnych, do niej odwoływać się będą działania interesariuszy zewnętrznych. Misja to swoiste przesłanie - podstawa i wskazanie kierunku podejmowanych w różnych aspektach na szczeblu lokalnym aktywności.

U podstaw zdefiniowanej poniżej misji Gminy Zbuczyn leżą wyznawane w wymiarze wspólnotowym wartości:

- 1) **TRADYCJA** – dbamy o to co nasze od dawna – o krajobraz, o szacunek międzypokoleniowy, o wszystko to co stanowi nasze korzenie;

- 2) **OTWARTOŚĆ** – jesteśmy otwarci zarówno na innych ludzi jak i na nowe technologie czy rozwiązania biznesowe oraz społeczne;
- 3) **PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ** – gdy trzeba zmienić profil działalności albo wejść w nietypową współpracę, ale także gdy trzeba wziąć się ostro do pracy – jesteśmy gotowi;
- 4) **WSPÓLNOTOWOŚĆ** – sami możemy wiele, ale dopiero w naszej lokalnej wspólnocie staje się to ważne. Dbamy o naszych sąsiadów zarówno w biznesie jak i po godzinach pracy.

Misja Gminy Zbuczyn

w ujęciu gospodarczym:

Gmina Zbuczyn chce stać się regionalnym centrum inicjatyw agrobiznesowych, w sposób szczególnie wspierającym producentów rolnych oraz podmioty branż towarzyszących, poprzez udostępnianie niezbędnej infrastruktury, zapewnianie dostępu do eksperckiego „know-how”, koordynację transferu i współdzielenia zasobów, kreowanie płaszczyzn współpracy oraz stymulowanie napływu innowacji dla procesów produkcyjnych, przetwórczych i usług

w ujęciu społecznym:

Gmina Zbuczyn będzie stale podnosić jakość życia mieszkańców zapewniając im dostęp do efektywnych usług społecznych (w tym ochrony zdrowia, wsparcia rodzin i seniorów), tworząc przestrzeń do samorealizacji i spędzania czasu wolnego, integrując lokalną społeczność wokół wydarzeń sportowych i artystycznych, dbając o jakość edukacji, tworząc opartą o lokalne dziedzictwo przestrzeń do rozwoju kultury.

Wdrażając wizję rozwoju Gminy Zbuczyn poprzez realizację jej misji w aspekcie gospodarczym i społecznym, władze samorządowe przyjmują następujące zasady działania:

Mamy alternatywę dla rzeczy niemożliwych

Działamy według mapy kompetencji

Jeżeli nie mamy kompetencji, wspieramy się siłami zewnętrznymi

Nad każdym nowym procesem pracujemy warsztatowo, aby wyeliminować problemy

Każde „nie wiem” pociąga za sobą „dowiem się”

Każde spotkanie kończy się decyzją lub planem działania

Nasi mieszkańcy to sprzymierzeńcy i partnerzy w procesach rozwojowych

Działania nieszablonowe i innowacyjne zawsze podlegają testowaniu

Nie wprowadzamy istotnych zmian bez konsultacji i informacji dla mieszkańców

Każda zmiana o charakterze projektowym ma swojego lidera

V. CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Rozwinięciem wizji i misji gminy są opisane w niniejszym rozdziale cele strategiczne, obejmujące w myśl art. 10e ust. 3 pkt 1 ustawy o samorządzie gminnym wymiary: gospodarczy, społeczny i przestrzenny. Celom strategicznym nadaje się charakter długofalowy, ich rolą jest zdefiniowanie generalnego, ogólnego kierunku postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju.

Uszczegółowienie celów strategicznych i wskazanie sposobów ich realizacji następuje poprzez przypisanie do każdego z nich celów operacyjnych, które zasadniczo obejmują średni horyzont czasowy.

Działania podejmowane w perspektywie krótkookresowej opisane zostały w ramach kierunków działań. Kierunki działań cechują się największym stopniem szczegółowości, odnoszą się wprost do konkretnych przedsięwzięć prorozwojowych, służących realizacji celów operacyjnych, a tym samym strategicznych.

Pamiętać należy, iż działania planowane w ramach poszczególnych obszarów nie są rozłączne. Przeciwnie – należy podkreślić ich zintegrowanie, pozwalające na uzyskanie efektu synergii, kluczowego dla powodzenia całej strategii.

Dodatkowo, dla każdego z celów operacyjnych sformułowano katalog mierników efektywności ich realizacji. Określony został efekt docelowy określonych działań, wskaźnik w oparciu, o który będzie on mierzony.

Opisana powyżej metodyka ma ogólny i uniwersalny charakter, co sprawia iż może być niewystarczająca dla skutecznego wyróżnienia Gminy Zbuczyn spośród innych gmin, zwłaszcza w kontekście konkurowania o przyciąganie zasobów ludzkich. Aby sprostać temu wyzwaniu, wynikające z ustawy o samorządzie gminnym „tradycyjne” obszary celów strategicznych uzupełniono o wymiar, który odzwierciedla ambicje gminy Zbuczyn w zakresie budowania trwałej przewagi konkurencyjnej (cel kierunkowy).

Przyjęta koncepcja budowania celów strategicznych opiera się na marketingowych zasadach punktów wspólnych (Points of Parity) i punktów wyróżnienia (Points of Difference). W takim podejściu, cele rozwojowe mają uczynić Gminę Zbuczyn jedną z opcji dla osób poszukujących miejsce osiedlenia się, ale także dla inwestorów oraz turystów. Z kolei funkcją celu kierunkowego jest wyróżnienie Zbuczyna spośród innych gmin poprzez unikalne działania, które przyciągną uwagę i zainteresowanie.

Ideowy schemat przyjętej koncepcji budowania celów strategicznych Gminy Zbuczyn prezentuje poniższy rysunek.

Cel, który ma doprowadzić do wyróżnienia Gminy Zbuczyn na tle innych rozważanych przez grupy docelowe
(Points of Difference)

Cele, które mają doprowadzić do umieszczenia Gminy Zbuczyn w koszyku rozwiązań rozważanych przez grupy docelowe
(Points of Parity)

Istotę oraz wzajemne zależności poszczególnych celów strategicznych prezentuje poniższy diagram.

CEL STRATEGICZNY 1.

Zwiększenie konkurencyjności Gminy Zbuczyn poprzez dynamiczny rozwój sektora rolnego oraz sektorów towarzyszących

CEL OPERACYJNY 1.1. Stworzenie właściwych warunków higienicznych dla produkcji wyrobów spożywczych (przetwórstwo płodów rolnych i produktów zwierzęcych)

Uzasadnienie: Na terenie Gminy Zbuczyn obserwuje się nieoficjalną, niezarejestrowaną produkcję spożywczą, wykorzystującą lokalne produkty rolnicze i zwierzęce. Wyroby są przeznaczone nie tylko na własne potrzeby, ale także na sprzedaż. To działanie niesie ze sobą ryzyko wprowadzenia do obrotu produktów, które nie spełniają wymagań sanitarnych i mogą stanowić potencjalne zagrożenie dla zdrowia konsumentów. Brak odpowiedniej przestrzeni produkcyjnej jest również istotną przeszkodą w rozpoczęciu oficjalnej działalności w sektorze produkcji spożywczej, co ogranicza aktywność mieszkańców gminy w tym obszarze

Kierunki działań:**1.1.1. Zapewnienie przez Gminę doradztwa i wsparcia w przedmiocie prawno-formalnych oraz techniczno-sanitarnych uwarunkowań urządzenia i uruchomienia przestrzeni produkcyjnej we własnym zakresie**

Gmina będzie oferować wsparcie i doradztwo dla mieszkańców w zakresie organizacji własnej przestrzeni produkcyjnej, uwzględniając wszelkie aspekty prawne i formalne. Dzięki temu, Beneficjenci będą mogli łatwiej spełniać wymogi sanitarno-techniczne i legalnie prowadzić działalność w zakresie produkcji spożywczej

1.1.2. Opracowanie materiałów informacyjnych (broшуry, materiały elektroniczne), zawierających opis standaryzowanych wymagań prawnych sanitarnych i technicznych

Gmina przygotuje i udostępni materiały informacyjne, które szczegółowo opiszą standardy prawne, sanitarne i techniczne związane z produkcją spożywczą. Będą one dostępne w formie broszur i materiałów elektronicznych, co ułatwi mieszkańcom dostęp do niezbędnej wiedzy.

1.1.3. Wdrożenie systemów monitorowania jakości żywności od momentu produkcji do sprzedaży

Gmina wprowadzi systemy monitorowania jakości żywności, które obejmą cały proces produkcji i sprzedaży. Pozwoli to na zapewnienie wysokich standardów bezpieczeństwa i jakości produktów spożywczych oferowanych przez lokalnych producentów.

1.1.4. Wsparcie i doradztwo w zakresie certyfikacji produktów lokalnych w ramach krajowych i unijnych systemów/certyfikatów jakości

Gmina zapewni wsparcie i doradztwo lokalnym producentom w procesie uzyskiwania certyfikacji zgodnych z krajowymi i unijnymi standardami jakości. Dzięki temu, produkty lokalne będą mogły uzyskać niezbędne atesty, co zwiększy zaufanie konsumentów i umożliwi im dostęp do szerszych rynków zbytu.

1.1.5. Stworzenie dostępnej dla zainteresowanych podmiotów przestrzeni, spełniającej aktualnie obowiązujące wymagania sanitarne i techniczne, zapewniającej właściwe warunki do wielobranżowej produkcji spożywczej, z przeznaczeniem do ich sprzedaży

Gmina będzie angażować się w tworzenie dedykowanej przestrzeni, dostępnej dla lokalnych producentów. Ta wielofunkcyjna przestrzeń umożliwi produkcję różnorodnych wyrobów spożywczych oraz ich legalną sprzedaż, wspierając rozwój lokalnej gospodarki spożywczej.

CEL OPERACYJNY 1.2. Skrócenie łańcucha dostaw „producent – klient końcowy” dla produktów wytwarzanych na terenie Gminy

Uzasadnienie: Funkcjonujący system sprzedaży produktów rolnych zakłada udział pośredników – hurtowników, dystrybutorów, sklepów. Jednakże, liczba uczestniczących podmiotów w łańcuchu dostaw negatywnie wpływa na sytuację producenta, który zmuszony jest do istotnego obniżenia ceny swoich produktów. Rozwiązaniem tego problemu jest wprowadzenie mechanizmu sprzedaży wyrobów przez producenta bezpośrednio klientowi końcowemu, co pozwoli na eliminację pośredników. Taki system nie tylko zwiększy marżę zysku producenta, lecz także ułatwi utrzymanie wysokiej jakości sprzedawanych wyrobów poprzez skrócenie czasu od wytworzenia do sprzedaży.

Kierunki działań:

1.2.1. Doradztwo i wsparcie w zakresie włączania się gospodarstw rodzinnych do sieci RHD (Rolniczy Handel Detaliczny) oraz MLO (działalność Mała, Lokalna, Ograniczona)

Dzięki doradztwu rodzinni producenci rolni zyskają dostęp do nowych kanałów dystrybucji, promując jednocześnie lokalną produkcję spożywczą.

1.2.2. Zawiązanie zrzeszenia – sieci lokalnych dostawców, reprezentującego producentów rolnych z terenu Zbuczyna

Gmina podejmie działania mające na celu zawiązanie zrzeszenia – sieci lokalnych dostawców, które będzie reprezentować producentów rolnych z terenu Zbuczyna. Tworzenie takiego zrzeszenia umożliwi producentom rolnym współpracę, wymianę doświadczeń oraz efektywne promowanie swoich wyrobów na rynku lokalnym i regionalnym.

1.2.3. Wykorzystanie technologii informacyjnych, takich jak platformy internetowe, aplikacje mobilne czy systemy e-commerce

Gmina będzie aktywnie wykorzystywać technologie informacyjne, takie jak platformy internetowe, aplikacje mobilne oraz systemy e-commerce, aby umożliwić producentom rolnym sprzedaż ich wyrobów bezpośrednio klientom końcowym. Dzięki temu, mieszkańcy będą mieli łatwiejszy dostęp do lokalnych produktów rolnych, co wspomogę rozwój gospodarczy regionu.

1.2.4. Wspieranie rozwoju lokalnych rynków rolniczych, takich jak targi rolnicze, stoiska sprzedaży bezpośredniej

Gmina będzie wspierać rozwój lokalnych rynków rolniczych, takich jak targi rolnicze oraz stoiska sprzedaży bezpośredniej. Poprzez organizację takich wydarzeń i stworzenie odpowiednich warunków dla lokalnych producentów, będą oni mogli bezpośrednio prezentować i sprzedawać swoje produkty, co przyczyni się do wzrostu świadomości i popularności lokalnej żywności.

1.2.5. Zapewnienie udziału w organizowanych regularnie na terenie miast wojewódzkich targach/bazarach oferujących wysokiej jakości żywność i produkty lokalne

Gmina zapewni udział producentom rolnym w organizowanych regularnie na terenie miast wojewódzkich targach i bazarach oferujących wysokiej jakości żywność i produkty lokalne. Dzięki udziałowi w takich wydarzeniach, producenci będą mieli szansę promować swoje produkty na szerszym rynku, co przyczyni się do wzrostu ich sprzedaży oraz zwiększenia świadomości marki.

1.2.6. Zapewnienie udziału w przedsięwzięciach handlowych o zasięgu i renomie ogólnopolskiej

Gmina zapewni udział producentom rolnym w przedsięwzięciach handlowych o zasięgu i renomie ogólnopolskiej. Poprzez udział w takich wydarzeniach, producenci będą mieli możliwość promowania swoich produktów na dużą skalę, co przyczyni się do zwiększenia ich widoczności i popularności na rynku krajowym.

CEL OPERACYJNY 1.3. Zapewnienie przedsiębiorcom dostępu do usług towarzyszących, wspierających prowadzoną przez nich działalność

Uzasadnienie: Wysokojakościowa działalność rolnicza, niezależnie od jej obszaru, wymaga specjalistycznego wsparcia, włączając w to doradcze oraz laboratoryjne usługi towarzyszące. Przedsiębiorcy rolni, zwłaszcza ci prowadzący mniejsze lub rodzinne gospodarstwa, mogą uznać takie doradztwo za zbyt kosztowne i poza swoim budżetem. Dodatkowo, istnieje brak świadomości dostępności tych usług i ich korzystnego wpływu na prowadzoną działalność. Profesjonalne usługi doradcze i laboratoryjne wesprą Beneficjentów w efektywnym zarządzaniu działalnością, zwiększaniu wydajności i konkurencyjności oraz osiągnięciu zrównoważonego rozwoju.

Kierunki działań:**1.3.1. Zapewnienie szeroko rozumianych usług doradczych (m.in. prawnych, księgowych)**

Dostarczenie tych usług pozwoli przedsiębiorcom rolnym na skorzystanie z profesjonalnej pomocy w kwestiach zarządczych i finansowych, co przyczyni się do lepszego zarządzania ich działalnością oraz osiągnięcia stabilności finansowej.

1.3.2. Mentoring - zapewnienie Beneficjentom możliwości nawiązania bezpośredniego kontaktu z mentorem

Mentoring umożliwi przedsiębiorcom, szczególnie nowym, zdobycie praktycznych wskazówek i doświadczenia od osób z branży, co może przyspieszyć rozwój ich przedsiębiorstwa oraz poprawić efektywność działań

1.3.3. Usługi laboratoryjne dla rolnictwa (tj. badania mikrobiologiczne, badania składu chemicznego czy wytrzymałościowe)

Usługi te będą wsparciem dla przedsiębiorców rolnych w monitorowaniu jakości i bezpieczeństwa ich produktów, co przyczyni się do zwiększenia zaufania klientów oraz poprawy konkurencyjności na rynku.

CEL OPERACYJNY 1.4. Zapewnienie przedsiębiorcom możliwości niskokosztowego lub nieodpłatnego podnoszenia kompetencji

Uzasadnienie: Warunkiem prowadzenia efektywnej działalności w każdej branży, w tym w rolnictwie, jest posiadanie odpowiednio wysokich kompetencji – specjalistycznej wiedzy i umiejętności. Obecnie zdiagnozowano bariery w rozwijaniu takich kompetencji, takie jak ograniczone zasoby finansowe, brak świadomości dostępnej oferty szkoleniowej, trudności logistyczne uniemożliwiające doksztalcanie oraz brak szkoleń odpowiadających na rzeczywiste deficyty kompetencyjne.

Kierunki działań:**1.4.1. Zapewnienie dostępu do szeroko rozumianych usług szkoleniowych**

Gmina będzie oferować przedsiębiorcom rolnym dostęp do różnorodnych szkoleń, które pomogą im w rozwijaniu umiejętności niezbędnych do efektywnego prowadzenia działalności. Dzięki temu, będą mogli poszerzać swoją wiedzę i kompetencje bez ponoszenia wysokich kosztów.

1.4.2. Organizacja wizyt studyjnych w dobrze prosperujących krajowych i zagranicznych podmiotach z szeroko rozumianej branży rolnej

Gmina zorganizuje wizyty studyjne dla przedsiębiorców rolnych, aby mogli zdobywać praktyczną wiedzę i doświadczenie z dobrze prosperujących podmiotów w kraju i za granicą. Takie wizyty umożliwią wymianę doświadczeń i wprowadzenie najlepszych praktyk w ich własnych gospodarstwach.

1.4.3. Tworzenie we współpracy ze szkołami wyższymi regionu kierunków studiów i form kształcenia

Gmina będzie współpracować ze szkołami wyższymi w regionie w celu tworzenia kierunków studiów i form kształcenia dostosowanych do potrzeb branży rolnej. Dzięki temu przedsiębiorcy rolni i ich pracownicy będą mieli możliwość zdobywania specjalistycznej wiedzy i podnoszenia kwalifikacji w sposób dostosowany do wymagań rynku.

CEL OPERACYJNY 1.5. Wzrost stabilności ekonomicznej podmiotów branży rolnej (i powiązanych), poprzez dywersyfikację zakresu działalności

Uzasadnienie: Niestabilność ekonomiczna działalności stricte rolniczej, uzależnienie jej efektów od warunków pogodowych czy czynników makroekonomicznych, zachęca do dywersyfikacji działalności. Polega ona na podejmowaniu aktywności wykraczających poza tradycyjne ramy produkcji rolnej, lecz wciąż osadzonych w rolniczym charakterze obszaru gminy Zbuczyn. Dywersyfikacja ta pozwala na zwiększenie stabilności ekonomicznej gospodarstw rolnych poprzez wprowadzanie nowych, komplementarnych źródeł dochodu.

Kierunki działań:**1.5.1. Wspomaganie tworzenia na terenie gminy gospodarstw edukacyjnych i włączanie ich do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych (<https://zagrodaedukacyjna.pl/>)**

Gmina będzie wspierać tworzenie gospodarstw edukacyjnych, które zostaną włączone do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych. Dzięki temu gospodarstwa te będą

mogły oferować programy edukacyjne dla dzieci i dorosłych, promując jednocześnie lokalną kulturę i tradycje rolnicze.

1.5.2. Wspomaganie tworzenia na terenie gminy gospodarstw opiekuńczych - realizujących m.in. działania edukacyjne, terapeutyczne czy opiekuńcze

Gmina będzie wspierać powstawanie gospodarstw opiekuńczych, które będą oferować działania edukacyjne, terapeutyczne i opiekuńcze. Tego rodzaju działalność pozwoli na dywersyfikację źródeł dochodów dla rolników oraz na integrację społeczną i wsparcie dla osób potrzebujących.

1.5.3. Wspomaganie tworzenia gospodarstw agroturystycznych

Gmina będzie wspierać rozwój gospodarstw agroturystycznych, oferujących turystom możliwość wypoczynku w wiejskim otoczeniu oraz poznania lokalnych zwyczajów i produktów. Takie gospodarstwa będą stanowić dodatkowe źródło dochodów dla rolników oraz promować turystykę w regionie.

CEL OPERACYJNY 1.6. Wzmocnienie potencjału inwestycyjnego Gminy Zbuczyn

1.6.1. Zapewnienie terenów inwestycyjnych dla przedsiębiorców chcących prowadzić działalność w Gminie Zbuczyn

Potencjał gospodarczy Gminy jest warunkowany dostępnością terenów inwestycyjnych. W związku z tym, Gmina będzie tworzyć - poprzez zakup gruntów lub zabezpieczenie gruntów prywatnych - zasób takich terenów, cechujących się odpowiednimi warunkami naturalnymi oraz korzystną lokalizacją. Realizowane będą również działania w zakresie uzbrojenia i skomunikowania terenów inwestycyjnych.

1.6.2. Inicjowanie współpracy z podmiotami sektora finansowego

Oczywistą barierą rozwoju podmiotów gospodarczych jest brak wystarczających środków finansowych. Gmina będzie inicjować i wspierać zaangażowanie podmiotów finansowych (np. fundusze venture capital, fundusze inwestycyjne, banki) w finansowanie przedsięwzięć biznesowych lokowanych w Gminie Zbuczyn.

1.6.3. Utworzenie gminnej instytucji wspierania biznesu

Istniejące instytucje gminne - ze względu na brak fachowej kadry, ograniczenia formalno-prawne oraz ograniczone zasoby - nie są w stanie w sposób aktywny i skuteczny prowadzić działań na rzecz wzmocnienia potencjału inwestycyjnego gminy i poprawy sytuacji przedsiębiorców. Konieczne w związku z tym jest powołanie wyspecjalizowanej jednostki (w formie spółki, agencji, fundacji z wyłącznym udziałem Gminy), której zadaniem będzie stwarzanie konkurencyjnych warunków zakładania i prowadzenia szeroko pojętego biznesu na terenie zbuczyńskiej jednostki samorządowej, w szczególności poprzez realizację kierunków działań opisanych w niniejszej strategii.

CEL STRATEGICZNY 2.

Poprawa dobrostanu mieszkańców Gminy Zbuczyn

CEL OPERACYJNY 2.1. Poprawa dostępności i standardów usług społecznych

Uzasadnienie: Na rzeczywisty i odczuwalny poziom jakości życia mieszkańców Gminy Zbuczyn wpływa w dużej mierze sytuacja osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji – zdrowotnej, rodzinnej, finansowej etc. W tym świetle, istotnym elementem budowania dobrostanu mieszkańców Gminy Zbuczyn jest stworzenie oferty powszechnie dostępnych, wysokojakościowych usług społecznych, odpowiadających na ich rzeczywiste, skonkretyzowane potrzeby. Realizacja tych usług winna następować z wykorzystaniem efektywnych form i metod, w tym odpowiedniego zaplecza instytucjonalnego.

Kierunki działań:**2.1.1. Utworzenie centrum usług społecznych (CUS) integrującego różne formy pomocy społecznej i zdrowotnej**

Gmina utworzy nową jednostkę organizacyjną - Centrum Usług Społecznych (CUS), które będzie centralnym punktem wsparcia dla mieszkańców, rozwijającym i integrującym formy usług społecznych, w tym: pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, kultury, edukacji publicznej, polityki prorodzinnej, wspierania osób z niepełnosprawnościami oraz innych działań budujących kapitał społeczny gminy.

2.1.2. Rozszerzenie katalogu usług społecznych dostępnych dla mieszkańców, w tym opieki nad osobami starszymi i osobami z niepełnosprawnościami

Gmina - także w ramach Centrum Usług Społecznych - będzie stale poszerzać katalog dostępnych dla mieszkańców usług społecznych, w tym w szczególności o usługi świadczone w miejscu zamieszkania, w trybie dziennym, całodobowo, a także usługi specjalistyczne. Działanie będzie obejmować również tworzenie infrastruktury wspierającej takie działania, zarówno w rozumieniu budynków, jak i elementów wyposażenia i urządzeń.

2.1.3. Zwiększenie liczby punktów opieki zdrowotnej, w tym mobilnych punktów medycznych

Gmina zwiększy dostępność opieki zdrowotnej poprzez inicjowanie współpracy i podejmowanie działań wspierających podmioty prywatne w uruchamianiu punktów opieki zdrowotnej, w tym także mobilnych. Priorytetem będą punkty opieki zdrowotnej skoncentrowane na medycynie rodzinnej, szybkiej i możliwie szerokiej diagnostyce medycznej oraz rehabilitacji i fizjoterapii.

2.1.4. Rozwój infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami, w tym dostosowanie budynków publicznych

Gmina zadba o dostosowanie infrastruktury publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim poprzez działania związane z: usuwaniem barier architektonicznych, oznakowaniem i informacją, organizacją przestrzeni, bezpieczeństwem użytkowania. Dodatkowym wzmocnieniem efektywności takich działań będzie uświadamianie i edukacja personelu jednostek samorządowych i rozwijanie wsparcia technologicznego.

2.1.5. Wprowadzenie programów wsparcia dla osób długotrwale bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

Gmina opracuje i wdroży programy wsparcia, zawierające takie elementy jak: rozwój ekonomii społecznej, edukacja i rozwój kompetencji społecznych, szkolenia i kursy zawodowe, staże i praktyki zawodowe, wsparcie psychologiczne i coaching, wsparcie rodzin i dzieci, promocja zdrowego stylu życia, integrację społeczną w oparciu o metodologię Organizowania Społeczności Lokalnej, oraz dostosowane do potrzeb formy wsparcia socjalnego i materialnego.

CEL OPERACYJNY 2.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Uzasadnienie: Wykluczenie społeczne jest istotnym problemem, który negatywnie wpływa na spójność społeczną i rozwój lokalny. Organizowanie wydarzeń kulturalnych, sportowych i społecznych integrujących lokalną społeczność, wsparcie dla organizacji pozarządowych oraz wprowadzenie programów wsparcia dla rodzin wielodzietnych i samotnych rodziców stanowią kluczowe działania w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu. Ponadto, zwiększenie dostępności do usług psychologicznych i terapeutycznych oraz promowanie wolontariatu lokalnego wzmocni więzi społeczne i poprawi jakość życia mieszkańców.

Kierunki działań:

2.2.1. Organizowanie wydarzeń kulturalnych i sportowych integrujących lokalną społeczność

Gmina będzie organizować wydarzenia, które integrują mieszkańców wokół lokalnego dziedzictwa historycznego, kulturowego, przyrodniczego i gospodarczego, a także wokół aktywności sportowej i rekreacji.

2.2.2. Wsparcie dla lokalnych organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich

Gmina będzie wspierać finansowo, rzeczowo i organizacyjnie lokalne organizacje pozarządowe, szczególnie w drodze udostępniania infrastruktury gminnej, organizację szkoleń, warsztaty, doradztwo, wsparcie rozwoju partycypacji NGO w drodze tworzenia partnerstw wielosektorowych, system konsultacji społecznych oraz poprzez stosowanie klauzul społecznych szczególnie w zakresie realizacji usług społecznych na terenie gminy.

2.2.3. Wprowadzenie programów wsparcia dla rodzin wielodzietnych i samotnych rodziców

Gmina wprowadzi programy wsparcia, zawierające elementy z zakresu wsparcia: materialnego (szczególnie poprzez tworzenie systemów stypendialnych), rzeczowego, w tworzeniu nowych usług opiekuńczych i edukacyjnych, poradnictwa psychologicznego, tworzenia centrów i punktów wielokierunkowego wsparcia rodziny. Programy te będą uzupełniane lokalnymi kampaniami społecznymi na rzecz wzmocnienia rodziny i określenia jej centralnej pozycji w strukturze społecznej gminy.

2.2.4. Tworzenie i promowanie programów wolontariatu lokalnego

Gmina będzie promować wolontariat, zachęcając mieszkańców do aktywnego udziału w działaniach na rzecz społeczności lokalnej. Szczególnie będzie to dotyczyć seniorskiego wolontariatu kompetencji, wolontariatu edukacyjnego rodziców, wolontariatu pracowniczego oraz wolontariatu dzieci i młodzieży.

2.2.5. Zwiększenie dostępności do usług psychologicznych i terapeutycznych dla mieszkańców

Gmina zapewni dostęp do usług psychologicznych i terapeutycznych, szczególnie poprzez rozwój zasobów kompetencyjnych, subsydiowanie usług tego zakresu dla mieszkańców, kampanie informacyjne i edukujące, organizację współpracy międzysektorowej pomiędzy podmiotami zajmującymi się tą problematyką, wielokierunkowe wsparcie dla grup szczególnego ryzyka kryzysów zdrowia psychicznego, w tym przede wszystkim młodzieży i osób starszych.

CEL OPERACYJNY 2.3. Poprawa jakości oraz dostępności kształcenia

Uzasadnienie: Wysoka jakość edukacji jest fundamentem rozwoju lokalnej społeczności. Inwestycje w infrastrukturę przedszkolną i szkolną, organizacja szkoleń i warsztatów dla nauczycieli oraz wprowadzenie programów stypendialnych dla uczniów i studentów kierunków rolniczych mają na celu zapewnienie dostępu do wysokiej jakości kształcenia oraz zatrzymanie młodzieży w gminie. Działania te przyczynią się do podniesienia poziomu edukacji i lepszego przygotowania młodzieży do przyszłych wyzwań zawodowych.

Kierunki działań:

2.3.1. Rozwój infrastruktury przedszkolnej i szkolnej zapewniającej wysoką jakość edukacji

Gmina będzie inwestować w rozwój infrastruktury edukacyjnej – zarówno przedszkolnej, jak i szkolnej, w wymiarze lokalowym i wyposażenia, jako warunku zapewnienia wysokiej jakości edukacji przedszkolnej i szkolnej.

2.3.2. Tworzenie klas patronackich we współpracy ze średnimi szkołami rolniczymi oraz uczelniami wyższymi

Gmina zainicjuje programy współpracy z średnimi szkołami rolniczymi, tworząc np. klasy patronackie, które będą wspierać rozwój edukacji rolniczej ze szczególnym uwzględnieniem szkół średnich z terenu Siedlec. W tym celu Gmina podejmie także współpracę w Wydziale Nauk Rolniczych Uniwersytetu w Siedlcach.

2.3.3. Zbudowanie systemu stypendialnego dla uczniów rolniczych szkół średnich i studentów kierunków rolniczych

Gmina opracuje system stypendialny, który ma stymulować wzrost zatrudnienia w sektorach związanych w rolnictwie opartym o nowe standardy gospodarki rolnej, oraz sprzyjać tworzenia więzi młodych pokolenia z gminą i zapobiegać problemom demograficznym związanym z migracjami młodzieży do ośrodków miejskich.

2.3.4. Organizacja szkoleń i warsztatów dla nauczycieli w celu podnoszenia kwalifikacji

Gmina będzie organizować szkolenia i warsztaty dla nauczycieli, aby podnosić szczególnie ich kwalifikacje: pedagogiczne szczególnie w obszarze kształtowania kompetencji kluczowych, technologiczne, psychologiczne, specjalistyczne (związane z nauczaniem przedmiotów STEM, ekologią, zrównoważonym rozwojem itp), oraz prawne i administracyjne.

2.3.5. Wprowadzenie programów edukacyjnych promujących nauki przyrodnicze i techniczne

Gmina wprowadzi programy edukacyjne, które będą zawierać między innymi takie elementy jak: klasy profilowane, rozszerzenia programów nauczania w ramach innowacji pedagogicznych oraz eksperymentów pedagogicznych, rozwój edukacji pozaszkolnej oraz profilowanych kół zainteresowań, letnich i zimowych obozów naukowych, programy edukacji online, działania z zakresu kampanii społecznych itd. Programy będą tworzone w oparciu o współpracę z instytucjami i placówkami które mogą wspierać tego typu zadania jak np. uczelnie wyższe, centra nauki czy lokalne instytucje kultury.

CEL OPERACYJNY 2.4. Kształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród mieszkańców i propagowanie aktywnego stylu życia

Uzasadnienie: Promowanie zdrowego stylu życia jest kluczowe dla poprawy ogólnego stanu zdrowia mieszkańców. Organizowanie programów profilaktycznych, wspieranie aktywności fizycznej oraz rozwój infrastruktury rekreacyjnej i sportowej mają na celu zachęcenie mieszkańców do prowadzenia aktywnego trybu życia. Kampanie społeczne i edukacyjne skoncentrowane na zdrowiu psychicznym i fizycznym przyczynią się do zwiększenia świadomości zdrowotnej i poprawy jakości życia w gminie.

Kierunki działań:

2.4.1. Organizowanie programów profilaktycznych i zdrowotnych

Gmina będzie organizować programy profilaktyczne z zakresu profilaktyki pierwszorzędowej - szczególnie profilaktyki uzależnień i promocji zdrowego stylu życia, drugorzędowej - szczególnie wczesnego wykrywania chorób, oraz trzeciorzędowej - szczególnie rehabilitacji i wsparcia psychospołecznego. Programy zdrowotne będą się koncentrować głównie na programach zdrowia publicznego, programach zdrowia dziecka i programach zdrowia seniorów.

2.4.2. Wprowadzenie programów i organizacja wydarzeń wspierających aktywność fizyczną dla wszystkich grup wiekowych

Gmina będzie rozwijać dotychczasowe wsparcie, opracuje nowe programy oraz będzie organizować wydarzenia wspierające aktywność fizyczną, skoncentrowane na sporcie szkolnym, aktywności fizycznej seniorów oraz organizacji sportu i rekreacji masowej.

2.4.3. Tworzenie infrastruktury rekreacyjnej i sportowej, dostępnej dla mieszkańców gminy

Gmina zainwestuje w rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej oraz będzie wspierać powstawanie infrastruktury specjalistycznej takiej jak np. strzelnice, ścianki wspinaczkowe, obiekty jezdzieckie itd. Szczególny nacisk w tym zakresie położony będzie na rewitalizację i nadanie funkcji wypoczynkowo - rekreacyjnych zbiornikowi wodnemu w m. Rówce.

2.4.4. Promowanie zdrowego stylu życia poprzez kampanie edukacyjne

Gmina będzie prowadzić kampanie edukacyjne, które będą się koncentrować głównie wokół promocji aktywności fizycznej, zdrowia psychicznego, zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży, zdrowego starzenia się, promocji zdrowego środowiska oraz profilaktyki chorób cywilizacyjnych.

2.4.5. Wspieranie lokalnych klubów sportowych i organizacji promujących aktywność fizyczną

Gmina będzie wspierać lokalne kluby sportowe i organizacje, które promują aktywność fizyczną, szczególnie poprzez wsparcie finansowe, organizacyjne, promocyjne, inicjowanie współpracy wielosektorowej, oraz zwiększanie partycypacji tych organizacji w kreowaniu polityki społecznej gminy.

CEL OPERACYJNY 2.5. Zwiększenie dostępności cyfrowej usług publicznych instytucji samorządowych

Uzasadnienie: Rozwój e-administracji i zwiększenie dostępności cyfrowej usług publicznych są kluczowe dla poprawy efektywności zarządzania i dostępu do usług dla mieszkańców. Programy edukacyjne z zakresu korzystania z nowych technologii oraz rozbudowa infrastruktury cyfrowej w instytucjach publicznych przyczynią się do lepszego wykorzystania technologii cyfrowych przez mieszkańców, szczególnie osoby starsze i niepełnosprawne. Działania te wspierają nowoczesne zarządzanie gminą oraz zwiększają transparentność i partycypację społeczną.

Kierunki działań:

2.5.1. Wprowadzenie e-administracji umożliwiającej załatwianie spraw urzędowych online

Gmina będzie rozwijać e-administrację, szczególnie w zakresie zwiększania zakresu usług administracyjnych realizowanych online, rozwoju systemów powiadamiania w zakresie bezpieczeństwa oraz informacji kulturalnej i społecznej, tworzenia narzędzi konsultacji i partycypacji publicznej.

2.5.2. Programy edukacyjne z zakresu korzystania z nowych technologii dla wszystkich grup wiekowych

Gmina będzie wdrażać programy edukacyjne, obejmujące w szczególności zakresy: podstawowej obsługi urządzeń IT i Internetu, zaawansowanych kompetencji cyfrowych, edukacji i nauki online, społecznościowej komunikacji online, administracji cyfrowej oraz e-zdrowia.

2.5.3. Rozbudowa infrastruktury cyfrowej w instytucjach publicznych gminy

Gmina będzie inwestować w rozwój infrastruktury cyfrowej w instytucjach publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem modernizacji sprzętu komputerowego i sieciowego, bezpieczeństwa cyfrowego, infrastruktury do pracy zdalnej, zarządzania kryzysowego i komunikacji oraz podnoszenia zakresu partycypacji społecznej mieszkańców powiązanej z rozwojem cyfryzacją usług administracyjnych, pomocy społecznej, edukacyjnych i kulturalnych..

2.5.4. Wsparcie dla osób starszych i niepełnosprawnych w zakresie korzystania z technologii cyfrowych

Gmina zapewni wsparcie dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, aby mogły korzystać z technologii cyfrowych, poprzez dedykowaną edukację i szkolenia, wsparcie techniczne i zwiększanie dostępności sprzętu, poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań zwiększających dostępność technologii oraz rozwijanie teleopieki.

CEL OPERACYJNY 2.6. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa

Uzasadnienie: Bezpieczeństwo publiczne jest jednym z fundamentów stabilności i jakości życia w gminie. Powołanie Straży Gminnej, rozbudowa infrastruktury monitoringu wizyjnego oraz organizowanie kampanii społecznych dotyczących bezpieczeństwa publicznego mają na celu zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców. Współpraca z lokalnymi instytucjami oraz wdrażanie nowych przepisów prawa w zakresie obrony cywilnej dodatkowo wzmocnią działania prewencyjne i zarządzanie kryzysowe.

Kierunki działań:**2.6.1. Analiza potrzeb i projektowanie zadań związanego z ewentualnym powołaniem Straży Gminnej**

Gmina, po diagnozie potrzeb i analizie finansowo-prawnej, powoła Straż Gminną której działania będą nastawione przede wszystkim na profilaktykę i egzekwowanie prawa w obszarach związanych z: ochroną środowiska, zarządzaniem kryzysowym, wsparciem bezpieczeństwa na imprezach masowych, ochroną mienia komunalnego, działaniami na rzecz zwierząt, oraz edukacją i profilaktyką związaną z przestrzeganiem prawa.

2.6.2. Rozbudowa infrastruktury monitoringu wizyjnego

Gmina, realizując uprawnienia wynikające z art. 9a ustawy o samorządzie gminnym, w celu zapewnienia porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej, wykona instalacje monitoringu wizyjnego w szczególnie wrażliwych miejscach, integrując ją – w zależności od potrzeb i możliwości - z innymi elementami systemu bezpieczeństwa w gminie.

2.6.3. Organizowanie kampanii informacyjnych i programów prewencyjnych dotyczących bezpieczeństwa publicznego

Gmina będzie – we współpracy z instytucjami państwowymi i organizacjami non profit - prowadzić działania informacyjne, edukacyjne i społeczne, które zwiększają wrażliwość mieszkańców na wyzwania związane z bezpieczeństwem publicznym i pogłębiają kompetencje społeczne w zakresie unikania zagrożeń i stosownej reakcji na nie.

2.6.4. Współpraca z lokalnymi organizacjami w zakresie poprawy bezpieczeństwa

Gmina będzie inicjować współpracę wielosektorową skoncentrowaną przede wszystkim na edukacji i podnoszeniu świadomości wyzwań związanych z bezpieczeństwem, prewencji i monitorowania zagrożeń, bezpieczeństwa infrastruktury publicznej oraz reagowania i zarządzania kryzysowego.

2.6.5. Wprowadzenie programów edukacyjnych z zakresu pierwszej pomocy i reagowania w sytuacjach kryzysowych

Gmina podejmie stosowne działania polegające na rozpowszechnianiu umiejętności udzielania pierwszej pomocy oraz reagowania w sytuacjach kryzysowych, w szczególności w zakresie edukacji, analizy nowych przepisów prawa, opracowania wymaganych planów i procedur, organizacji współpracy międzyinstytucjonalnej, inwestowania i tworzenia nowych zasobów i infrastruktury oraz zarządzania nią w sposób włączający w ten wysiłek lokalne organizacje pozarządowe i wolontariuszy, oraz testowanie systemu i ćwiczenia.

CEL OPERACYJNY 2.7. Ochrona środowiska naturalnego oraz adaptacja do zmian klimatu

Uzasadnienie: Zmiany klimatyczne oraz zagrożenia naturalne stanowią wyzwania wymagające skoordynowanych działań. Poprawa jakości powietrza, promowanie działań proekologicznych oraz edukacja mieszkańców w zakresie adaptacji do zmian klimatycznych są kluczowe dla zrównoważonego rozwoju gminy. Wspieranie lokalnych inicjatyw ekologicznych oraz projektów z zakresu odnawialnych źródeł energii przyczyni się do zwiększenia świadomości ekologicznej i ochrony środowiska naturalnego.

Kierunki działań:

2.7.1. Poprawa jakości powietrza na terenie Gminy Zbuczyn

Gmina wdroży program działań związanych z ochroną powietrza, którego elementem są m.in.: komunikacja z mieszkańcami, doradztwo energetyczne i ekologiczne, zakłada się wdrożenie rozwiązań informatycznych, wspierających procesy zarządzania jakością powietrza i jej monitorowania.

2.7.2. Promowanie działań mających na celu ochronę środowiska naturalnego

Gmina będzie promować działania proekologiczne, szczególnie poprzez: publiczny monitoring zanieczyszczenia powietrza, kampanie edukacyjne i społeczne w zakresie zarządzania odpadami, gospodarki wodami opadowymi, ochrony powietrza, promowanie zielonej infrastruktury.

2.7.3. Edukacja mieszkańców w zakresie zmian klimatycznych i metod adaptacji

Gmina będzie prowadzić programy edukacyjne, które zapoznają mieszkańców z wyzwaniami związanymi ze zmianami klimatycznymi oraz konsekwencjami jakie się z nimi wiążą w: rolnictwie, adaptacji budynków publicznych i prywatnych, oraz adaptacji infrastruktury publicznej.

2.7.4. Wspieranie lokalnych inicjatyw ekologicznych i projektów z zakresu odnawialnych źródeł energii

Gmina będzie wspierać lokalne inicjatywy ekologiczne oraz projekty promujące odnawialne źródła energii, poprzez: programy dotacyjne realizowane z wykorzystaniem funduszy europejskich i krajowych, promowanie innowacyjnych rozwiązań, tworzenie warunków prawnych i administracyjnych do ich realizacji, oraz wsparcie i doradztwo techniczne.

2.7.5. Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej

Gmina będzie prowadzić działania inwestycyjne, mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej. Budynki instytucji gminnych, szkół, świetlic wiejskich, strażnic OSP itp. będą poddawane termomodernizacji, wprowadzane będą rozwiązania przyczyniające się do ograniczenia energochłonności budynków, montowane będą ekologiczne źródła ciepła i OZE.

CEL OPERACYJNY 2.8. Zwiększenie dostępności mieszkań

Uzasadnienie: Gmina Zbuczyn będzie mierzyć się z postępującym trendem zmniejszania się liczby mieszkańców, konkurując w tym względzie z sąsiednimi jednostkami samorządowymi. Jednym ze sposobów przeciwdziałania depopulacji jest ułatwienie osiedlania się na

terenie Gminy. Będzie ono polegać zarówno na zapewnieniu możliwie sprzyjających warunków indywidualnego zamieszkania, jak i stworzeniu oferty dostępnych mieszkań w budownictwie wielorodzinnym

Kierunki działań:

2.8.1. Wspieranie czynszowego budownictwa mieszkaniowego

Gmina, w oparciu o członkostwo w spółce SIM Mińsk Mazowiecki Sp. z o.o., będzie aktywnie angażować się w budowę na terenie Gminy mieszkań na wynajem o umiarkowanym czynszu, dla osób nieposiadających zdolności kredytowej.

2.8.2. Podejmowanie działań o charakterze prawnym i organizacyjnym, przyczyniających się do zwiększenia dostępności mieszkań

Gmina będzie podejmować działania prawne i organizacyjne, szczególnie w zakresie planowania przestrzennego i wyznaczania terenów pod inwestycje mieszkaniowe, w celu zwiększenia podaży mieszkań na terenie Gminy przez developerów oraz ułatwiania budownictwa indywidualnego.

2.8.3. Rozwój infrastruktury mieszkaniowej na terenach wiejskich

Gmina będzie inwestować w rozwój infrastruktury mieszkaniowej na terenach wiejskich, aby przeciwdziałać depopulacji i zapewnić zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. W szczególności, Gmina będzie inwestować w tworzenie infrastruktury sieciowej (kanalizacja, wodociągi), drogowej oraz infrastruktury usług społecznych.

CEL STRATEGICZNY 3.

Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej i spójności terytorialnej Gminy Zbuczyn oraz świadome kształtowanie ładu przestrzennego

CEL OPERACYJNY 3.1. Opracowanie, aktualizacja i wdrażanie dokumentów planistycznych

Uzasadnienie: Formalnym warunkiem zapewnienia dostępności komunikacyjnej, spójności terytorialnej i ładu przestrzennego na obszarze Gminy jest opracowanie i przyjęcie dokumentów o charakterze planistycznym, regulujących tę sferę działalności jednostki samorządowej. Ich celem jest zdefiniowanie zakładanych w tym wymiarze efektów oraz opis sposobu ich osiągnięcia. Konieczne jest również stałe monitorowanie adekwatności zapisów tych dokumentów do aktualnej sytuacji i niezwłoczne wprowadzanie niezbędnych zmian w ich treści.

Kierunki działań:

3.1.1. Opracowanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planu ogólnego gminy

Gmina - w zależności od potrzeb i możliwości finansowych - będzie opracowywać i aktualizować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, aby zapewnić spójny i harmonijny rozwój przestrzenny, zgodny z potrzebami mieszkańców i planami inwestycyjnymi. Ponadto, realizując ustawowy obowiązek, Gmina opracuje tzw. plan ogólny.

3.1.2. Opracowanie szczegółowych dokumentów służących realizacji Strategii

Gmina przygotowuje szczegółowe dokumenty, takie jak studia wykonalności, analizy przestrzenne i koncepcje urbanistyczne, które będą wspierać realizację celów operacyjnych w wymiarze przestrzennym, opisanych w Strategii Rozwoju Gminy.

3.1.3. Opracowanie i wdrożenie Gminnego Programu Rewitalizacji

Gmina opracuje i wdroży Gminny Program Rewitalizacji, który będzie obejmował działania mające na celu odnowę i rewitalizację zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich, poprawę jakości życia mieszkańców oraz ożywienie gospodarcze.

CEL OPERACYJNY 3.2. Usprawnienie komunikacji i transportu

Uzasadnienie: Jedną z cech Gminy Zbuczyn, która może być postrzegana w kontekście „słabej strony” jest jej rozległość geograficzna i stosunkowo duży obszar. W tym kontekście istotne jest zapewnienie dobrego wewnętrznego skomunikowania terenu gminy, w celu zapewnienia mieszkańcom swobodnego dostępu do usług publicznych (szkoły, opieka zdrowotna, administracja publiczna), zlokalizowanych w centralnym ośrodku osadniczym – Zbuczynie. Efektywne połączenia transportowe sprzyjają rozwojowi lokalnej gospodarki, umożliwiając łatwiejszy dojazd do miejsc pracy i wspierając lokalny handel. Komunikacja ułatwia również integrację społeczną, umożliwiając mieszkańcom uczestniczenie w wydarzeniach kulturalnych i społecznych. Ponadto, lepsza komunikacja zmniejsza izolację mieszkańców terenów wiejskich, poprawiając ich dostęp do szerokiej gamy usług i możliwości. Wreszcie, dobrze zorganizowana komunikacja może przyczynić się do ochrony środowiska, redukując ruch samochodowy i promując bardziej zrównoważone formy transportu.

Kierunki działań:

3.2.1. Rozbudowa i modernizacja gminnej infrastruktury drogowej i transportowej

Gmina będzie inwestować w tworzenie nowej i modernizację istniejącej gminnej infrastruktury drogowej i transportowej, aby poprawić dostępność komunikacyjną wewnątrz gminy oraz połączenia z sąsiednimi obszarami.

3.2.2. Wspieranie zintegrowanego systemu transportu publicznego

Gmina będzie inicjować i wspierać działania zmierzające do usprawnienia zintegrowanego systemu transportu publicznego, który zapewni mieszkańcom wygodne i efektywne połączenia komunikacyjne, uwzględniając różne środki transportu, takie jak autobusy, rowery i samochody elektryczne.

3.2.3. Budowa i modernizacja ścieżek rowerowych i dla pieszych

Gmina będzie rozwijać sieć ścieżek rowerowych i dla pieszych, aby promować ekologiczne i zdrowe formy transportu oraz zwiększyć dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne.

3.2.4. Poprawa infrastruktury przystanków komunikacyjnych

Gmina zainwestuje w modernizację przystanków autobusowych i kolejowych, aby poprawić komfort i bezpieczeństwo użytkowników transportu publicznego.

CEL OPERACYJNY 3.3. Rozwój terenów zielonych i rekreacyjnych

Uzasadnienie: Gminna przestrzeń powinna być urządzona w sposób sprzyjający dobrostanowi mieszkańców. Estetyczne, dobrze zaplanowane tereny rekreacyjne poprawiają jakość

życia mieszkańców, oferując im miejsca do wypoczynku, relaksu i aktywności fizycznej, podnoszą atrakcyjność gminy jako miejsca do życia i pracy, przyciągając nowych mieszkańców oraz inwestorów. Tego rodzaju przestrzenie sprzyjają zdrowiu publicznemu, redukując stres oraz promując aktywny tryb życia. Stanowią ważny element integracji społecznej, tworząc przestrzenie, gdzie mieszkańcy mogą się spotykać i budować silniejsze więzi społeczne.

Kierunki działań:

3.3.1. Tworzenie i modernizacja parków oraz terenów rekreacyjnych

Gmina będzie tworzyć nowe oraz modernizować istniejące parki i tereny rekreacyjne, zwiększając dostępność mieszkańców do wysokiej jakości przestrzeni zielonych przeznaczonych do wypoczynku i rekreacji.

3.3.2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych i nadawanie im funkcji rekreacyjnych lub innych funkcji społecznie użytecznych

Gmina podejmie działania mające na celu rewitalizację obszarów zdegradowanych, nadając im – o ile to będzie możliwe – funkcje rekreacyjne lub inne funkcje istotne dla mieszkańców, w tym z przeznaczeniem na miejsca spotkań i wspólne spędzanie wolnego czasu przez lokalne społeczności.

3.3.3. Rozwój infrastruktury sportowo - rekreacyjnej

Gmina będzie inwestować w rozwój infrastruktury sportowo - rekreacyjnej, tworząc nowe i modernizując już istniejące boiska, urządzenia plenerowe, ścieżki do biegania, place zabaw, ale również wiejskie stawy, wiaty piknikowe, miejsca do grillowania.

3.3.4. Promowanie działań proekologicznych i ochrony środowiska w przestrzeni publicznej

Gmina będzie organizować i wspierać działania proekologiczne, wpływające na kształt przestrzeni publicznej, takie jak sadzenie drzew, tworzenie ogrodów społecznych oraz kampanie edukacyjne i promocyjne na temat ochrony środowiska i troski o najbliższe otoczenie.

3.3.5. Wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz rozwoju przestrzeni zielonych

Gmina będzie wspierać lokalne inicjatywy, które mają na celu rozwój i utrzymanie terenów zielonych, angażując mieszkańców w procesy decyzyjne i działania na rzecz środowiska.

CEL OPERACYJNY 3.4. Poprawa infrastruktury technicznej i komunalnej

Uzasadnienie: Wyzwaniem dla Gminy Zbuczyn jest zapewnienie jej mieszkańcom niezawodnego i powszechnego dostępu do podstawowych mediów, takich jak woda, kanalizacja, gaz. Efektywne zarządzanie odpadami i oczyszczanie ścieków chronią środowisko, przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju gminy. Inwestycje w infrastrukturę komunalną mogą zwiększyć atrakcyjność gminy jako miejsca do zamieszkania, co pomaga w zatrzymaniu młodych ludzi i przyciągnięciu nowych mieszkańców. Dobrze rozwinięta infrastruktura przyciąga inwestorów i przedsiębiorców, co sprzyja rozwojowi lokalnej gospodarki i tworzeniu nowych miejsc pracy.

Kierunki działań:**3.4.1. Modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej**

Gmina zainwestuje w modernizację istniejącej sieci wodociągowej (budowa nowych ujęć wody oraz SUW), zwiększając jej wydajność i jakość dostarczanej mieszkańcom wody. Prowadzone będą inwestycje w obrębie sieci kanalizacyjnej, polegające w szczególności na budowie nowej oczyszczalni ścieków oraz stałej, systematycznej rozbudowie instalacji przyłączeniowych.

3.4.2. Wspieranie alternatywnych form zagospodarowania ścieków komunalnych

Trudności techniczne i finansowe związane z budową sieci kanalizacyjnej zmuszają do poszukiwania i wdrażania alternatywnych form zagospodarowania ścieków komunalnych, w szczególności budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Gmina będzie wspierać takie działania, w szczególności poprzez dofinansowanie kosztów budowy takich oczyszczalni i pozyskiwanie środków zewnętrznych na ten cel.

3.4.3. Zwiększenie efektywności gospodarki odpadami

Gmina będzie wdrażać mechanizmy przyczyniające się do zwiększenia efektywności gospodarki odpadami, skutkujące redukcją ogólnej ilości wytwarzanych odpadów i zwiększenia udziału odpadów poddawanych recyklingowi.

CEL STRATEGICZNY 4.

Pozycjonowanie gminy Zbuczyn jako lidera innowacji
w szeroko rozumianej działalności rolnej

CEL OPERACYJNY 4.1. Stworzenie marki rozpoznawalnej w skali regionu/kraju, utożsamiającej Zbuczyn z nowoczesnym, wysoko jakościowym rolnictwem

Uzasadnienie: Budowanie marki Gminy Zbuczyn wymaga zintegrowanych działań reklamowych i marketingowych, które będą promować zarówno samą gminę, jak i jej wyjątkowe produkty. Celem jest ustanowienie Zbuczyna jako wiodącego centrum nowoczesnego rolnictwa, znanego z wysokiej jakości produktów rolnych i innowacyjnych praktyk. Działania te mają na celu zwiększenie rozpoznawalności marki, podkreślenie jej unikalnych wartości oraz zachęcenie konsumentów do wyboru produktów pochodzących z Zbuczyna.

Kierunki działań:**4.1.1. Stworzenie księgi identyfikacji wizualnej dla marki Gminy Zbuczyn**

Przygotowanie kompleksowej księgi identyfikacji wizualnej, która określi logo, kolorystykę, czcionki i inne elementy wizualne związane z marką Gminy Zbuczyn. Księga ta będzie podstawą do spójnej i profesjonalnej komunikacji wizualnej na wszystkich materiałach promocyjnych i informacyjnych.

4.1.2. Wprowadzenie lokalnego systemu certyfikacji produktów/usług („Zbuczyński Znak Jakości”)

Opracowanie systemu certyfikacji, który przyznaje "Zbuczyński Znak Jakości" produktom i usługom spełniającym wyśrubowane normy. Certyfikat ten będzie

gwarancją dla konsumentów, że produkty i usługi pochodzą z Zbuczyna i są wykonane zgodnie z najwyższymi standardami.

4.1.3. Zaplanowanie i prowadzenie akcji promocyjnej „Ambasadorów Zbuczyna”

Wybranie i zaangażowanie lokalnych liderów, przedsiębiorców oraz znanych osobistości jako Ambasadorów Zbuczyna. Ambasadorzy będą promować markę Zbuczyn poprzez różnorodne działania promocyjne, w tym udział w wydarzeniach, kampaniach reklamowych oraz w mediach społecznościowych.

4.1.4. „Celebrity marketing”

Promowanie produktów lokalnych i marki „Zbuczyn” poprzez zaangażowanie znanych, powszechnie lubianych i dobrze kojarzących się osób. Współpraca z celebrytami i influencerami, którzy będą promować produkty lokalne i markę Zbuczyn w swoich kanałach. Takie działania zwiększą rozpoznawalność marki i przyciągną uwagę szerszego grona odbiorców.

4.1.5. Budowa wielofunkcyjnego centrum wystawienniczo - kulturalnego

Utworzenie nowoczesnego centrum wystawienniczego, które będzie służyć jako miejsce prezentacji lokalnych produktów, organizacji targów, konferencji oraz innych wydarzeń promujących gminę Zbuczyn. Centrum będzie również miejscem spotkań biznesowych i kulturalnych, wspierając lokalną społeczność i przedsiębiorczość.

4.1.6. Kreowanie wizerunku Gminy Zbuczyn jako obszaru atrakcyjnego z punktu widzenia kultury, turystyki i rekreacji skoncentrowanej wokół jej rolniczego charakteru.

Budowanie wizerunku Zbuczyna jako wiodącego ośrodka agrobiznesu wiąże się z przełamywaniem negatywnych stereotypów o wsi i działalności rolniczej. Należy stworzyć pozytywny klimat wokół wsi i rolnictwa, ukazując Zbuczyn jako miejsce atrakcyjne, oferujące różnorodne możliwości rozwoju, zarówno zawodowego, jak i osobistego. Warto pokazać, że wieś może być równie interesująca jak miasto, oferując unikalne doświadczenia związane z lokalnym kolorytem i specyfiką.

4.1.7. Organizacja na terenie Gminy regionalnego, docelowo ogólnopolskiego festiwalu sztuki i kultury ludowej

Coroczny festiwal sztuki i kultury ludowej będzie prezentować tradycyjne rzemiosło, muzykę, taniec oraz lokalne produkty rolne. Wydarzenie to przyciągnie turystów i mieszkańców, promując bogactwo kulturowe Zbuczyna i wzmacniając jego pozycję na mapie kulturalnej kraju.

4.1.8. Wspieranie rozwoju turystyki „rolniczej”

Rozwój turystyki rolniczej obejmie tworzenie atrakcji związanych z rolnictwem, takich jak zwiedzanie gospodarstw z nietypowymi gatunkami zwierząt, historycznymi odmianami roślin i nowoczesnymi technologiami rolniczymi. Turyści będą mogli uczestniczyć w interaktywnych pokazach i warsztatach, zyskując unikalne doświadczenia.

4.1.9. Wspieranie rozwoju turystyki „kulinarniej”

Tworzenie szlaków kulinarnych, które prowadzą przez lokalne gospodarstwa, winnice i miejsca produkcji tradycyjnych potraw. Turyści będą mogli uczestniczyć w warsztatach kulinarnych, degustacjach oraz bezpośrednio nabywać lokalne produkty, co zwiększy zainteresowanie regionalnymi smakami.

4.1.10. Wspieranie powstawania atrakcyjnych z punktu widzenia turystyki i rekreacji miejsc nawiązujących do rolniczego charakteru Gminy

Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, takiej jak agroturystyka, parki tematyczne związane z rolnictwem, ścieżki edukacyjne i miejsca rekreacji na świeżym powietrzu. Inicjatywy te podkreślą rolniczy charakter gminy, przyciągając turystów i promując aktywny wypoczynek w otoczeniu przyrody.

CEL OPERACYJNY 4.2. Wspieranie innowacyjnych rozwiązań w branży rolniczej

Uzasadnienie: Wysokojakościowe rolnictwo wymaga kreatywności, dążenia do tworzenia i wdrażania innowacyjnych rozwiązań, otwartości na nowe technologie, produkty i usługi. Niezbędny jest stały rozwój, zgodnie z zasadą iż jego brak, oznacza *de facto* regres. Z tego względu, na Gminie ciąży konieczność prowadzenia działań inspirujących i wspierających taką „poszukującą” postawę przedsiębiorców i rolników.

Kierunki działań:

4.2.1. Wypracowanie procedur wsparcia finansowego (pozyskanie Funduszy Inwestycyjnych/Aniołów biznesu) dla innowacji rolnych

Opracowanie skutecznych mechanizmów finansowania, które umożliwią rolnikom i przedsiębiorcom z sektora rolnego pozyskanie funduszy na rozwój innowacyjnych projektów. Dzięki wsparciu inwestorów, innowacyjne pomysły będą miały większe szanse na realizację i komercjalizację.

4.2.2. Inicjowanie konkursów na innowacyjne pomysły i rozwiązania rolne

Organizacja konkursów, które zachęcą do zgłaszania nowatorskich pomysłów i rozwiązań w rolnictwie. Zwycięzcy konkursów otrzymają wsparcie finansowe oraz mentoring, co umożliwi im wdrożenie swoich innowacji w praktyce.

4.2.3. Prowadzenie działań matchmakingowych

Tworzenie platform i wydarzeń, które łączą rolników i przedsiębiorców z potencjalnymi partnerami biznesowymi, inwestorami oraz ekspertami. Działania te mają na celu ułatwienie nawiązywania współpracy, wymiany wiedzy i doświadczeń oraz realizacji wspólnych projektów innowacyjnych.

4.2.4. Wspieranie nowoczesnych technologii w rolnictwie poprzez szkolenia i dotacje

Gmina będzie wspierać wprowadzenie nowoczesnych technologii w rolnictwie, oferując szkolenia i dotacje dla rolników, aby zwiększyć konkurencyjność i efektywność produkcji rolnej.

CEL OPERACYJNY 4.3. Wsparcie dla „zielonej” energii

Uzasadnienie: Współczesne technologie sprawiają, iż tereny wiejskie stanowią swoisty rezerwuar „zielonej” energii. Wykorzystanie płaskich, niezalesionych obszarów pod farmy fotowoltaiczne, użycie odpadów rolniczych do produkcji energii w biogazowniach – to tylko niektóre przykłady pokazujące możliwości Gminy Zbuczyn w zakresie tworzenia OZE. Zadaniem Gminy w tym kontekście jest zarówno wspieranie inicjatyw indywidualnych, jak również prowadzenie własnych działań przedsięwzięć zwiększających produkcję „zielonej”, a więc stosunkowo taniej i ekologicznie wytwarzanej energii na potrzeby własne oraz społeczności lokalnej.

Kierunki działań:**4.3.1. Program "Zielona Gmina"**

Wdrożenie programu wspierającego rolników indywidualnych, przedsiębiorców i mieszkańców w przechodzeniu na źródła energii odnawialnej, zaspokajające indywidualne potrzeby. W ramach wsparcia możliwe będzie pozyskanie dofinansowania do tego typu inwestycji, ale również doradztwo techniczne.

4.3.2. Utworzenie spółdzielni energetycznej

Gmina zaangażuje się w utworzenie spółdzielni energetycznej, zrzeszającej podmioty z terenu gminy w celu wspólnej produkcji, konsumpcji i rozliczania energii, wykorzystując aktualne regulacje prawne do zmniejszenia kosztów jej zużycia.

4.3.3. Tworzenie nowych OZE dla społeczności lokalnej

Gmina będzie inicjować, prowadzić i pozyskiwać środki finansowe na tworzenie na terenie gminy nowych instalacji i urządzeń służących produkcji energii ze źródeł odnawialnych, także w ramach spółdzielni energetycznej.

CEL OPERACYJNY 4.4. Ograniczenie trendu zmniejszania się liczby osób podejmujących działalność w zakresie rolnictwa

Uzasadnienie: Obserwacja trendów demograficznych prowadzi do wniosku o stale zmniejszającej się liczbie mieszkańców Zbuczyna, także w wyniku migracji zewnętrznej. Rośnie również liczba osób podejmująca inne, pozarolnicze aktywności. Założyć należy, iż tendencja ta będzie się pogłębiać i obejmować będzie głównie młode osoby. Podejmować należy w związku z tym działania zachęcające młodych mieszkańców do pozostania na terenie gminy i zajmowania się szeroko pojętą działalnością rolniczą. Konieczne jest zbudowanie „sztafety pokoleń”, zapewniającej przyszły sukces gminy jako centrum rolniczego a także dobrobyt jej mieszkańców.

Kierunki działań:**4.4.1. Tworzenie klas patronackich w szkołach podstawowych we współpracy ze średnimi szkołami rolniczymi oraz uczelniami wyższymi**

Gmina zainicjuje programy współpracy z średnimi szkołami rolniczymi, tworząc np. klasy patronackie, które będą wspierać rozwój edukacji rolniczej ze szczególnym uwzględnieniem szkół średnich z terenu Siedlec. W tym celu Gmina podejmie także współpracę w Wydziałem Nauk Rolniczych Uniwersytetu w Siedlcach

4.4.2. Organizacja konkursów i olimpiad rolniczych dla uczniów

Gmina będzie organizować konkursy o stosownej tematyce związanej z szeroko rozumianym rolnictwem i przetwórstwem spożywczym, oraz będzie wspierać, także finansowo, udział dzieci i młodzieży w konkursach i olimpiadach wojewódzkich, ogólnopolskich i międzynarodowych.

4.4.3. Zbudowanie systemu stypendialnego dla uczniów i studentów kierunków rolniczych

Gmina opracuje system stypendialny, który będzie wspierać uczniów i studentów kierunków rolniczych, zachęcając ich do kontynuowania nauki i rozwoju zawodowego. Gmina będzie tworzyć także warunki do ich powrotu i pracy na terenie gminy po zakończeniu kształcenia, tak aby jak najlepiej wykorzystać wytworzony w ten sposób kapitał ludzki.

4.4.4. Utworzenie programu praktyk zawodowych w podmiotach branży rolnej

Gmina utworzy program praktyk zawodowych i staży, który umożliwi nie tylko uczniom i studentom zdobycie praktycznego doświadczenia, ale stworzy także podstawy do racjonalnego rynku pracy w tym obszarze. Będzie to uzupełnione systemem zachęt do powstawania prac licencyjnych, magisterskich i doktorskich związanych z dostarczaniem informacji, dokonywaniem analiz i szukania rozwiązań na rzecz rozwoju i innowacyjności tej branży

4.4.5. Utworzenie programu wymiany międzynarodowej („Rolniczy Erasmus”) dla młodzieży z terenu gminy

Gmina wprowadzi program wymiany międzynarodowej, który umożliwi młodzieży zdobycie doświadczenia za granicą. Wzbogaci to ich wiedzę i umiejętności i pozwoli nawiązać relacje przydatne w tworzeniu i rozwoju agrobiznesu na terenie gminy.

4.4.6. Stworzenie pakietu rozwiązań prawnych i finansowych stanowiących zachętę dla rozpoczynających działalność w rolnictwie, np. ulgi podatkowe

Gmina opracuje pakiet rozwiązań prawnych i finansowych, które będą wspierać osoby rozpoczynające działalność rolniczą, działalność gospodarczą opartą o lokalne produkty rolne, oraz działalność gospodarczą w zakresie wsparcia rolnictwa.

4.4.7. Program "Ekologiczne Gospodarstwo"

Certyfikacja i promocja gospodarstw prowadzących działalność w sposób ekologiczny. Organizowanie warsztatów i szkoleń z zakresu rolnictwa ekologicznego oraz wsparcie w procesie certyfikacji.

VI. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju Gminy Zbuczyn

VI.1 Model struktury funkcjonalno - przestrzennej Gminy Zbuczyn - docelowy układ elementów składowych przestrzeni

Model struktury funkcjonalno - przestrzennej zdefiniować należy jako zbiór przedstawionych w formie graficznej założeń długookresowej wizji rozwoju gminy. Inaczej mówiąc, model wskazuje umiejscowienie na obszarze gminy (układ) elementów przestrzeni o kluczowym znaczeniu dla osiągnięcia celów strategicznych, opisanych w niniejszym dokumencie, w tym:

- 1) strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych,
- 2) system powiązań przyrodniczych,
- 3) główne korytarze i elementy sieci transportowych,
- 4) główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.

Rolą tak definiowanego modelu struktury funkcjonalno - przestrzennej jest graficzna prezentacja zaplanowanych procesów rozwojowych oraz ich wpływu na kształt struktur przestrzennych. Zauważyć przy tym należy, iż kształt tych struktur nie jest wyłącznie konsekwencją realizacji Strategii, ale w dużej mierze wynika również z istniejących uwarunkowań przestrzennych - przyrodniczych, kulturowych, gospodarczych, społecznych i technicznych. Opracowując model struktury funkcjonalno - przestrzennej uwzględniono więc wynikające z diagnozy wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania funkcjonowania, a także potrzeby oraz potencjały prorozwojowe, specyfikę i wewnętrzne zróżnicowanie Gminy.

W dalszej części dokumentu przedstawiono syntetyczną charakterystykę kluczowych struktur przestrzennych na obszarze Gminy Zbuczyn wraz z ich prezentacją graficzną. Stanowią one oczekiwany, docelowy rezultat celów i kierunków działań opisanych w niniejszej Strategii.

1. Struktura osadnicza w modelu funkcjonalno - przestrzennym Gminy Zbuczyn

Stwierdzić należy, iż niniejsza Strategia nie zakłada wprowadzenia zmian w obecnie funkcjonującej strukturze osadniczej Gminy Zbuczyn. Nie przewiduje się w szczególności powstawania nowych ośrodków osadniczych, zakładając co do zasady *status quo* w tej materii.

Nie mniej jednak, biorąc pod uwagę dotychczasowe trendy populacyjne (zmiany liczby mieszkańców poszczególnych miejscowości oraz migracje wewnętrzne i zewnętrzne) oraz kierunki działań przewidziane w Strategii, spodziewać należy się wzmocnienia znaczenia wybranych ośrodków osadniczych dla społeczności lokalnej.

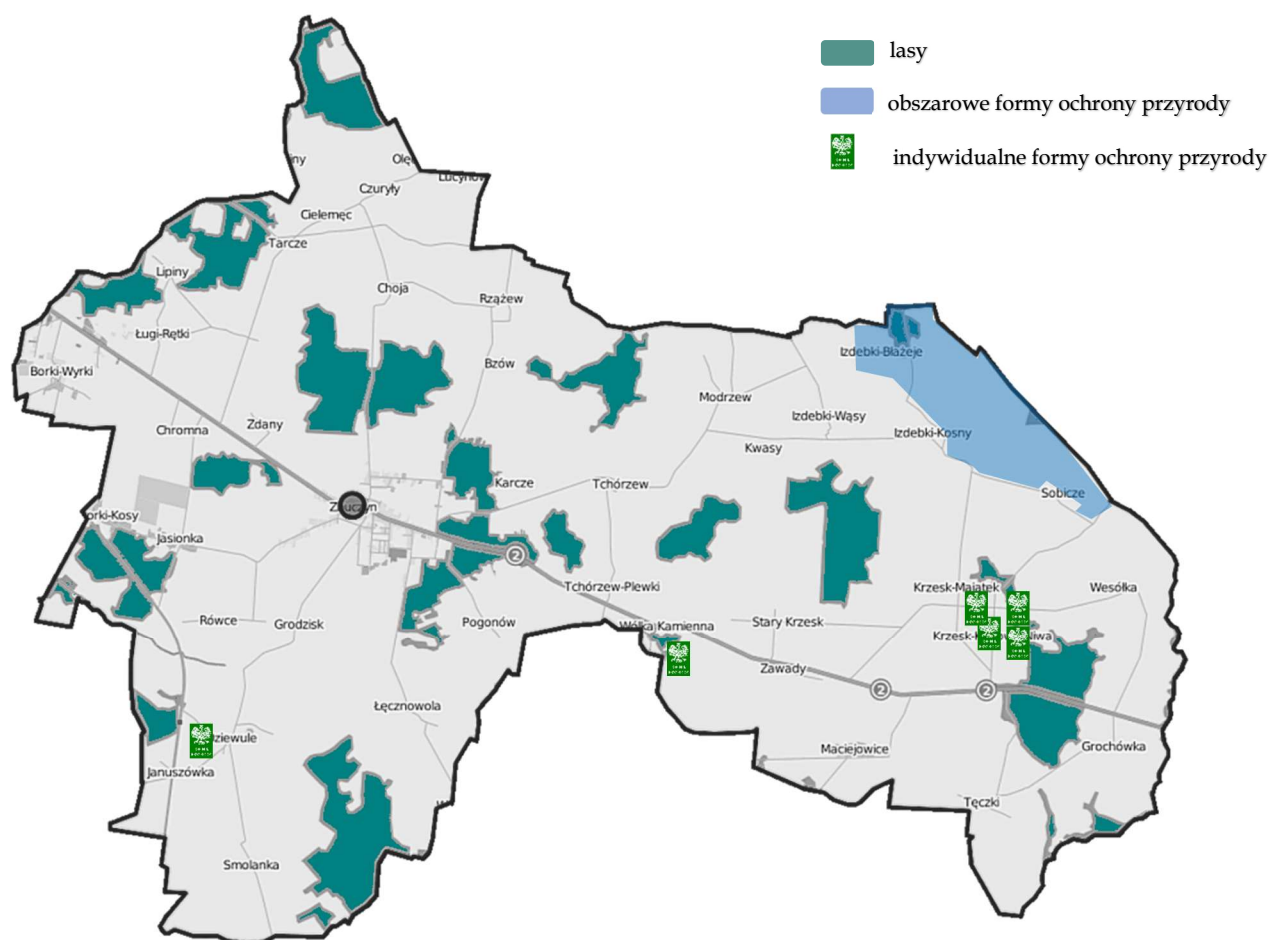
Wymienić wśród nich należy Zbuczyn, Dziewule, Krzesk Majątek i Krzesk - Królowa Niwa. Wzrost znaczenia tych wsi wynikał będzie z faktu zakładanej poprawy atrakcyjności i komfortu życia, wiążącej się z realizacją na ich terenie kierunków działań, głównie w ramach Celu strategicznego 2 „Poprawa dobrostanu mieszkańców Gminy Zbuczyn”. Ze względu na aktualną, stosunkowo liczną populację, w sposób naturalny te miejscowości będą miejscem skoncentrowania coraz bogatszej oferty usług społecznych, rozwoju infrastruktury społecznej, organizacji różnego rodzaju wydarzeń czy budowania potencjału mieszkaniowego.

Dodatkowo, na terenie tych miejscowości nastąpić będzie kumulowanie pozytywnych bodźców pobudzających życie gospodarcze, przewidzianych jako kierunki działań w ramach Celu strategicznego 1 „Zwiększenie konkurencyjności Gminy Zbuczyn (...)” oraz Celu

przyrody (jedynie 4% powierzchni gminny, przedostatnie miejsce w powiecie) - nie buduje szczególnego potencjału Gminy. Z drugiej jednak strony, pozwala na niezakończoną egzystencję mieszkańców oraz rozwój rolnictwa i innych gałęzi gospodarki. Duży w skali powiatu udział użytków rolnych - 68,57% i stosunkowo mała powierzchnia lasów o niskiej wartości przyrodniczej - 14,85%, sprawiają, iż teren gminy jest dobrym miejscem dla lokalizowania i rozwijania produkcji rolnej, daje również możliwość zwiększania zasobów terenów inwestycyjnych.

Strategia Rozwoju Gminy Zbuczyn uwzględnia opisane powyżej uwarunkowania przyrodnicze. Z jednej strony, przewiduje bowiem kierunki działań skoncentrowane na ochronie istniejących zasobów środowiskowych (Cel operacyjny 2.7.), które z oczywistych względów realizowane będą na obszarach cennych przyrodniczo. W rejonie objętym ochroną prawną wspierana będzie szczególnie działalność nieuciążliwa dla środowiska, np. rolnictwo ekologiczne, agroturystyka czy aktywność rekreacyjno - wypoczynkowa.

Z drugiej strony, Strategia zakłada wykorzystanie sprzyjających warunków środowiskowych gminy, w celu budowania jej potencjału gospodarczego. Nastąpi to w szczególności poprzez wydzielenie terenów inwestycyjnych (głównie w pobliżu głównych szlaków komunikacyjnych), ich uzbrojenie i skomunikowanie.

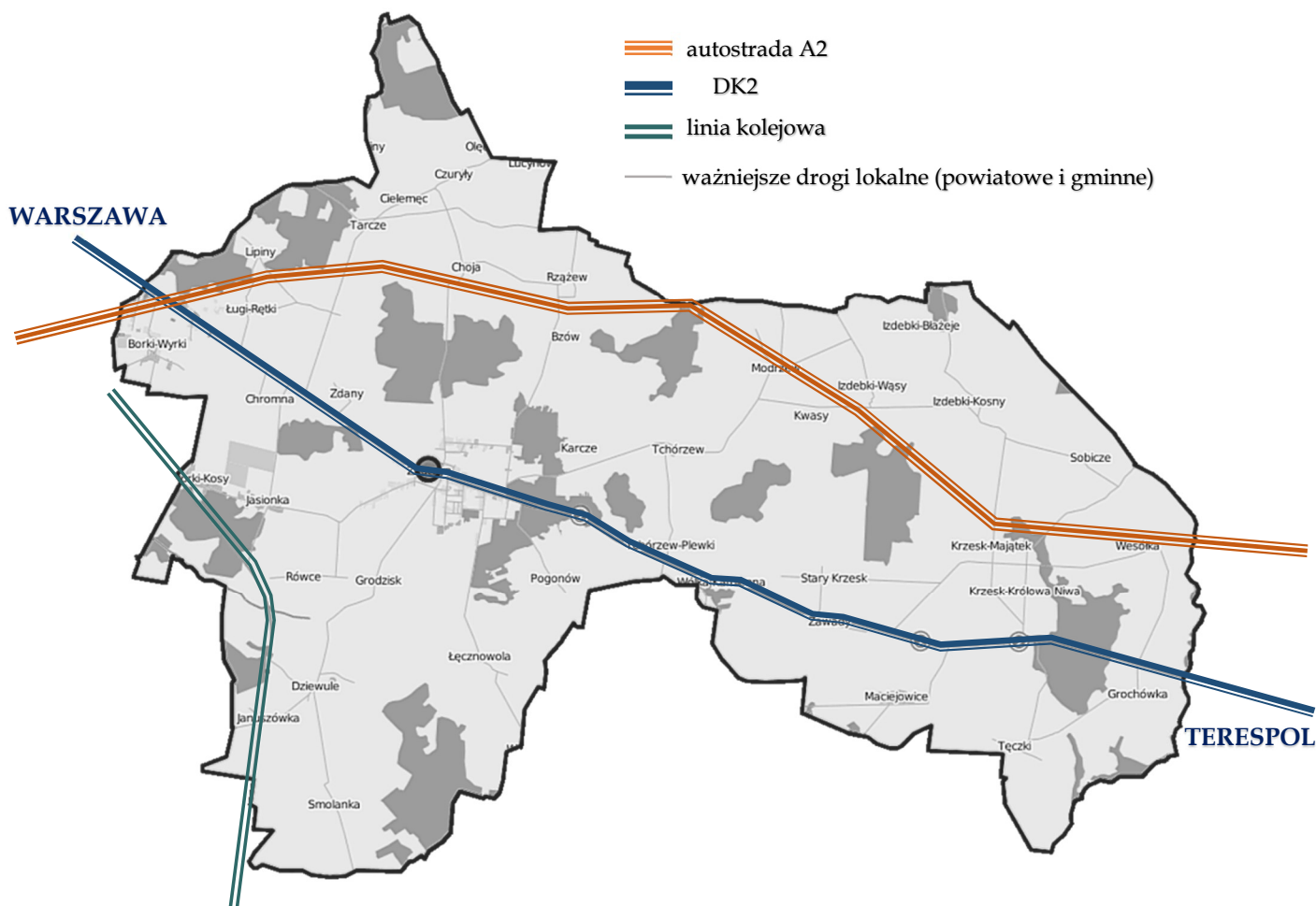
Rys.... Uwarunkowania przyrodnicze modelu funkcjonalno - przestrzennego Gminy Zbuczyn

3. Uwarunkowania komunikacyjne (główne korytarze i elementy sieci transportowych) w modelu funkcjonalno - przestrzennym Gminy Zbuczyn

Dobre skomunikowanie z pozostałym obszarem kraju a także zagranicą za pośrednictwem sieci drogowej stanowi jedną z przewag konkurencyjnych Gminy Zbuczyn. Jest to również okoliczność warunkująca w dużej mierze treść Strategii Rozwoju Gminy, szczególnie przyjęcie 4. Celu strategicznego, jakim jest uczynienie z Gminy Zbuczyn ponadregionalnego centrum wysokojakościowego rolnictwa.

Szczególnie istotne jest włączenie Gminy Zbuczyn w przebieg głównych szlaków drogowych Europy, tj. przebiegającej z zachodu na wschód międzynarodowej trasy E30 oraz biegnącej z południa na północ drogi Via Carpatia (krzyżujących się na pobliskim węźle Łukowisko). Za korzystny uznać należy również fakt dostępności w zachodniej części Gminy połączenia kolejowego. W tym kontekście, uwarunkowania komunikacyjne w zakresie dostępności zewnętrznej sprzyjają rozwojowi Gminy.

Mniej korzystne są natomiast uwarunkowania komunikacyjne w kontekście dostępności wewnętrznej. Zdiagnozowano bowiem potrzeby w zakresie usprawnienia komunikacji i transportu, na które odpowiedzią jest przyjęty Cel operacyjny 3.2. Strategii. W jego ramach przewidziano kierunki działań zakładające rozbudowę nowej i modernizację istniejącej infrastruktury drogowej, w tym gminnej (3.2.1) oraz budowę i modernizację ścieżek rowerowych oraz dróg dla pieszych (3.2.3.). Przewidziano również kierunki działań poprawiających dostępność komunikacji publicznej, w tym wspieranie zintegrowanego systemu transportu publicznego (3.2.2) oraz poprawę infrastruktury przystanków komunikacyjnych.

Rys. ... Uwarunkowania komunikacyjne modelu funkcjonalno - przestrzennego Gminy Zbuczyn

4. Uwarunkowania infrastrukturalne (główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej) w modelu funkcjonalno - przestrzennym Gminy Zbuczyn.

Mieszkańcy wszystkich 43 miejscowości wchodzących w skład Gminy Zbuczyn korzystają z dostawy wody z systemów wodociągowych. Sieć jest stale rozbudowywana – nowopowstające budynki, w szczególności mieszkalne, są sukcesywnie podłączane do wodociągów gminnych.

Sieć wodociągowa zasilana jest z dwóch stacji hydroforowych, zlokalizowanych w miejscowościach Jasionka i Krzesk- Królowa Niwa. Na koniec 2022 roku długość czynnej sieci wodociągowej była równa 209,38 km, a liczba czynnych przyłączy wodociągowych wyniosła 3076. Bardzo pozytywnie oceniać należy również wskaźnik obrazujący liczbę osób korzystających z sieci wodociągowej – od 2020 jest on praktycznie niezmienny i waha się wokół 9 820 osób (co stanowi niemalże całą populację Gminy Zbuczyn).

Zdecydowanie mniej dostępna dla mieszkańców i podmiotów funkcjonujących na terenie Gminy Zbuczyn jest kanalizacja sanitarna. Objęte są jej zasięgiem jedynie 3 miejscowości - Zbuczyn, Krzesk-Królowa Niwa oraz Krzesk - Majątek. Na koniec 2023 r. długość sieci kanalizacyjnej wyniosła 44,58 km a liczba przyłączy budynków – 788.

Na terenie Gminy Zbuczyn eksploatowane są trzy oczyszczalnie ścieków, przy czym tylko dwie z nich – w m. Tęczki i Zbuczyn – mają charakter instalacji gminnych. Trzecia z nich, zlokalizowana w m. Krzesk – Majątek zabezpiecza potrzeby Podlaskiej Wytwórni Wódek.

Powyższe dane zostały uwzględnione przy opracowaniu celów i kierunków działań Strategii Rozwoju Gminy. Wyrazem tego jest zaplanowanie kierunku działań 3.4.1., obejmującego rozbudowę i modernizację sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (w tym budowę nowych studni, SUW, oczyszczalni ścieków oraz sieci rurociągowych).

Nieszczególnie korzystnie prezentuje się stopień pokrycia terenu Gminy zasięgiem sieci dystrybucyjnej gazu. Na koniec 2022 r. długość istniejącej sieci gazowej wynosiła zaledwie 1910 m, a liczba przyłączonych nieruchomości oscylowała wokół 125. Jako, że budowa infrastruktury gazowej nie jest zadaniem gminy, Strategia nie przewiduje działań w tym zakresie.

Zdecydowana część zbuczyńskich miejscowości uzbrojona jest w internetowe złącze światłowodowe. Korzystać z Internetu szerokopasmowego nie mogą aktualnie jedynie mieszkańcy Lucynowa i Maciejowic. To uwarunkowanie pozwoliło na ujęciu w Strategii Rozwoju Gminy celów i kierunków działań związanych z szeroko pojmowanymi technologiami informatycznymi, w tym zwiększenie dostępności cyfrowej usług publicznych instytucji samorządowych (Cel operacyjny 2.5) czy wykorzystanie technologii informacyjnych w celu skrócenia łańcucha dostaw (kierunek działań 1.2.3).

Strategia Rozwoju Gminy Zbuczyn przewiduje szereg kierunków działań o charakterze inwestycyjnym i modernizacyjnym, których realizacja rodzić będzie konsekwencje dla modelu funkcjonalno - przestrzennego Gminy w kontekście lokalizacji infrastruktury technicznej i społecznej. Poniżej wskazano typy i obszary takich działań:

- 1) poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy, poprzez budowę, rozbudowę, przebudowę i remonty infrastruktury drogowej (zwłaszcza połączeń gminnych, dróg rowerowych i dla pieszych) oraz komunikacyjnej (przystanki);
- 2) rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej poprzez:
 - a) budowę, rozbudowę oraz modernizację sieci wodociągowej,
 - b) budowę i rozbudowę kanalizacji sanitarnej,
 - c) budowę i modernizację stacji uzdatniania wody i oczyszczalni ścieków,
- 3) rozwój infrastruktury społecznej, poprzez:
 - d) utworzenie CUS

- e) rozbudowę lub przebudowę placówek szkół podstawowych i przedszkoli;
 - f) budowę i przebudowę obiektów na potrzeby integracji społeczności lokalnej, cele społeczne i/lub kulturalne,
- 4) rozwój infrastruktury kulturalnej i turystyczno - rekreacyjnej w Gminie, poprzez:
- a) budowę centrum kulturalno - wystawienniczego,
 - b) modernizację/adaptację obiektów do pełnienia nowych funkcji kulturalnych i społecznych,
 - c) budowę infrastruktury turystyki i rekreacji (w tym w szczególności w obrębie zalewu Rówce)
- 5) ochrona środowiska przyrodniczego Gminy, poprzez:
- a) budowę instalacji odnawialnych źródeł energii
 - b) działania w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej,

VI.2**Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Zbuczyn**

Przyjmuje się następujące ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Zbuczyn, które należy uwzględniać ustalając treść dokumentów planistycznych:

- 1) rozwój przestrzenny Gminy Zbuczyn będzie zakładał stanowcze przestrzeganie zasad ochrony środowiska naturalnego oraz zachowania właściwych standardów funkcjonalnych, technicznych i estetycznych zabudowy, wskazanych w dokumentach planistycznych (tj. plan ogólny, MPZP);
- 2) polityka przestrzenna – szanując istniejącą tkankę przestrzenną – powinna zakładać wyznaczenie nowych stref inwestycyjnych (produkcyjnych, usługowych, kulturowych i turystycznych);
- 3) osadnictwo winno być lokowane przede wszystkim w oparciu o zasadę dopełniania i intensyfikacji zagospodarowania istniejących układów zabudowy; wyznaczanie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową następować będzie po wyczerpaniu możliwości dopełniania i intensyfikacji i będzie następować w możliwie bliskim sąsiedztwie granic istniejących układów osadniczych; zakłada się kontynuację rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej, przede wszystkim w Zbuczynie i miejscowościach bezpośrednio przyległych, Dziewulach, Krzesku – Królowa Niwa, Krzesku – Majątek; tereny stricte mieszkaniowe będą sukcesywnie przekształcane z zabudowy rolniczej;
- 4) zagospodarowanie i użytkowanie terenu powinno być zgodne z miejscowymi predyspozycjami przyrodniczymi terenu oraz zasadą zachowania ciągłości przestrzennej i powiązań przyrodniczych;
- 5) konieczne jest zachowanie tkanki historycznej oraz elementów charakterystycznych kulturowo i przyrodniczo, zakorzenionych w świadomości społeczności lokalnej;
- 6) tereny produkcji rolnej, stanowiące obecnie znaczną część gminy, zabezpieczają funkcjonowanie rolnictwa i produkcji żywności oraz pełnią funkcje proekologiczne i krajobrazowe; z drugiej jednak strony, w miejscach szczególnie do tego predestynowanych, winny być traktowane jako rezerwuar przestrzeni inwestycyjnej, z założeniem utraty ich rolniczego charakteru.

VII. Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)

Zgodnie z art. 5 pkt 6b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne. W oparciu o przywołaną definicję legalną, wyróżnia się:

- OSI „problemowe”, które ze względu na koncentrację negatywnych czynników społeczno – gospodarczych stanowią obszar szczególnie narażony na szeroko rozumiane kryzysy, wymagający interwencji władz lokalnych;
- OSI „bieguny wzrostu”, które stanowią obszary o szczególnym potencjale prorozwojowym, które przy zapewnieniu właściwego poziomu wsparcia władz lokalnych mogą wpływać na wzrost gospodarczy i poprawę warunków życia mieszkańców.

Poniżej, działając zgodnie z art. 10e ust. 3 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w celu wykazania wewnątrzregionalnej spójności polityk rozwoju, odniesiono się do OSI określonych w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 (dalej „SRWM”). Ponadto, w myśl pkt 7 przywołanego przepisu, określono OSI – zarówno problemowe, jak i mające charakter „biegunów wzrostu” – dla Gminy Zbuczyn.

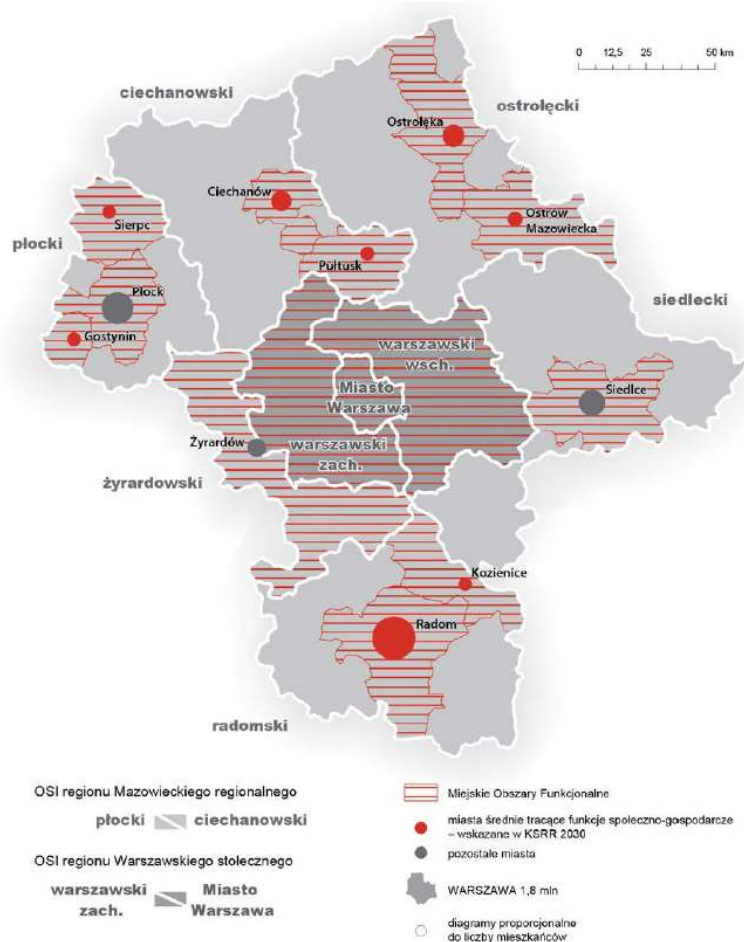
VII.1. OSI określone w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego wyznacza dwa typy OSI:

- 1) „problemowe” – objęte obszarami podregionów NUTS 3:
 - a) w regionie Mazowieckim regionalnym: ciechanowski, ostrołęcki, płocki, radomski, siedlecki, żyrardowski,
 - b) w regionie Warszawskim stołecznym: warszawski zachodni, warszawski wschodni i miasto Warszawa,
- 2) „bieguny wzrostu” – w postaci miejskich obszarów funkcjonalnych:
 - a) istniejący biegun wzrostu, obejmujący miejski obszar funkcjonalny Warszawy (region Warszawski stołeczny);
 - b) potencjalne bieguny wzrostu, obejmujące miejskie obszary funkcjonalne miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz Płocka, Siedlec i Żyrardowa.

Jak wynika z SRWM, „OSI problemowe obejmują podregiony NUTS 3 województwa mazowieckiego. Wyznaczone zostały w celu zniwelowania istniejących problemów i barier dla rozwoju nowych lub istniejących funkcji i poprawy warunków życia mieszkańców w podregionach województwa mazowieckiego. Interwencję w każdym OSI problemowym ograniczono do dwóch kluczowych obszarów tematycznych, których potencjał jest niedostatecznie wykorzystany bądź które negatywnie oddziałują na pozostałe sfery życia społeczno-gospodarczego z uwagi na kumulację niekorzystnych czynników, uniemożliwiając efektywne wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych podregionów. Z kolei tzw. bieguny wzrostu „obejmują miasta wraz z obszarami funkcjonalnymi (MOF). (...) OSI – bieguny wzrostu oparte są na potencjale miast jako centrów rozwoju społeczno-gospodarczego wraz z powiązaniem z nimi funkcjonalnie otoczeniem. Wsparcie dla tego typu OSI będzie obejmować głównie działania ukierunkowane na efektywną współpracę między miastem a obszarami otaczającymi w celu przezwyciężania wspólnych problemów bądź wzmocnienia potencjałów w wymiarze ponadlokalnym”.

Rozmieszczenie i zasięg OSI na obszarze województwa mazowieckiego zaprezentowano na poniższej grafice.

Ryc. ... Obszary Strategicznej Interwencji Województwa Mazowieckiego

(źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030)

Jak wynika z powyższych informacji, obszar Gminy Zbuczyn objęty jest OSI „problemowym”, obejmującym obszar powiatu siedleckiego (NUTS 3) oraz OSI typu „biegun wzrostu” w postaci Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce.

W przypadku OSI „problemowego”, SRWM przewiduje działania zorientowane na poprawę atrakcyjności inwestycyjnej podregionu siedleckiego, wzmacnianie postaw przedsiębiorczych i rozwój lokalnego rynku pracy poprzez wykorzystanie istniejącego potencjału i specjalizacji gospodarczych. Nacisk położony zostanie również na wzmacnianie zdolności do rozwoju nowych branż (dywersyfikacja gospodarki regionu), szczególnie na obszarach wiejskich, aktywizację zawodową ludności i wzmocnienie bazy dochodowej samorządów lokalnych. Celem działań będzie tworzenie spójnej, skoordynowanej oferty inwestycyjnej obejmującej m.in. poprawę konkurencyjności przedsiębiorstw na rynkach krajowych i zagranicznych oraz zwiększenie dostępności uzbrojonych terenów inwestycyjnych. Jako niezbędne wskazuje się również w SRWM inicjatywy w zakresie rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej oraz poprawy jakości powietrza, w szczególności poprzez ograniczenie niskiej emisji z sektora komunalno- -bytowego i transportowego.

Cytując SRWM, stwierdzić należy iż „działania w OSI siedleckim skoncentrowane będą na wskazanych poniżej obszarach:

1. Wsparcie rozwoju gospodarczego obszaru poprzez:
 - wzmacnianie wykształconych specjalizacji gospodarczych, m.in. sektora rolnego, przetwórstwa rolno-spożywczego, przemysłu maszynowego, metalowego i chemicznego,

- rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, w tym zapewnienie terenów inwestycyjnych i poprawę ich dostępności transportowej,
 - rozwój infrastruktury turystycznej i promocję zintegrowanej oferty turystycznej.
2. *Poprawa stanu środowiska poprzez:*
- rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych,
 - zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych,
 - modernizację systemu gospodarki odpadami – wdrażanie gospodarki odpadami o obiegu zamkniętym”.

Warto zaznaczyć, iż zgodnie z SRWM w Gminie Zbuczyn nie notuje się kumulacji problemów społecznych i ekonomicznych, w związku z tym nie stanowi ona obszaru zagrożonego trwałą marginalizacją.

Miejski Obszar Funkcjonalny (MOF) Miasta Siedlce, stanowiący OSI typu „biegun wzrostu” na obszarze Gminy Zbuczyn służyć ma efektywnej współpracy samorządów nim objętych, skoncentrowanej na niwelowaniu ponadlokalnych problemów i barier rozwojowych. Jego głównym celem jest wzmocnienie powiązań funkcjonalnych między gminami wiejskimi a centralnym ośrodkiem miejskim - Siedlcami, służące włączeniu ich w procesy rozwojowe i pobudzające rozwój gospodarczy.

SRWM definiuje działania wspólne dla wszystkich MOF, wymieniając:

- uporządkowanie gospodarki przestrzennej i przywrócenie ładu przestrzennego obejmujące w szczególności koordynację procesów planowania przestrzennego w celu ochrony ładu przestrzennego, terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy, chaosem inwestycyjnym i przeznaczaniem gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, jak też rewitalizację oraz dbałość o dostęp do wysokiej jakości terenów zieleni i ograniczanie emisji hałasu;
- rozwój efektywnego systemu transportowego, opartego na transporcie zbiorowym i niezmotoryzowanym, tj. rozwój infrastruktury pieszej, zintegrowanej sieci tras rowerowych zgodnej ze standardami określonymi na poziomie województwa połączonej z trasami wojewódzkimi, a także niskoemisyjnego transportu zbiorowego zintegrowanego z systemem wojewódzkim;
- poprawę jakości powietrza, w tym kompleksowa modernizacja energetyczna budynków, likwidacja źródeł niskiej emisji, inwestycje w OZE, rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz ograniczanie indywidualnego ruchu samochodowego na obszarach funkcjonalnych;
- zwiększenie efektywności i dostępności do usług publicznych dostosowanych do potrzeb różnych grup społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem starzenia się społeczeństwa i spadku liczebności populacji.

Dodatkowo, wymienia się - dla wszystkich potencjalnych „biegunów wzrostu”, w tym dla MOF Miasta Siedlce:

- rozwój lokalnych rynków pracy i aktywizacji zawodowej, w tym w zakresie dostosowania oferty edukacyjnej i doradztwa zawodowego, zapewniając równowagę popytowo-podażową na rynku pracy i niwelując zjawisko bezrobocia strukturalnego;
- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i wspieranie przedsiębiorczości, w celu rozwoju nowych gałęzi gospodarki, w tym w zakresie przemysłu przyszłości oraz zielonych (zrównoważonych) inwestycji;
- rozwój uczelni wyższych w ośrodkach subregionalnych (m. Siedlce).

VII.2 OSI dla Gminy Zbuczyn

Opierając się na przywołanej na wstępie definicji legalnej obszarów strategicznej interwencji, na terenie Gminy Zbuczyn wyodrębniono następujące OSI:

1) OSI „problemowe”:

a) OSI „Północ”:

- obszar zlokalizowany na północy Gminy Zbuczyn, powyżej linii autostrady A2, obejmujący teren miejscowości Lipiny, Tarcze, Cielemęc, Choja, Czuryły, Rządów, Izdebki Wąsy, Izdebki Błażeje, Izdebki Kosny, Izdebki Kośmidry i Sobicze;
- w wyniku budowy autostrady nastąpi „odcięcie” północnej części gminy od pozostałego jej obszaru; generuje to istotne problemy z punktu widzenia rozbudowy infrastruktury sieciowej (kanalizacja, wodociągi) na tym obszarze, np. w postaci braku możliwości podłączenia pod kluczowe urządzenia (SUW, studnie głębinowe, oczyszczalnie ścieków) zlokalizowane na południe od autostrady;
- istnieje również ryzyko utrudnienia dostępu komunikacyjnego do centrum administracyjnego, usługowego i handlowego Gminy – łatwiejszy może okazać się dojazd do sąsiednich Siedlec lub Mordów;

b) OSI „Wschód”

- teren obejmujący miejscowości znajdujące się we wschodniej części Gminy Zbuczyn, na południe od budowanej aktualnie autostrady A2, tj. Modrzew, Kwasy, Wólkę Kamienną, Zawady, Maciejowice, Tęczki, Grochówkę, Wesółkę i Krzesk Stary;
- obszar dotknięty negatywnymi zjawiskami społecznymi (niski stopień zaludnienia, wyraźnie ujemny przyrost naturalny, niekorzystny współczynnik migracji, niska aktywność społeczna, wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej) i gospodarczymi (stosunkowo wysoki poziom bezrobocia, niski poziom przedsiębiorczości), o słabo rozwiniętej i mało dostępnej infrastrukturze technicznej;
- obszar do dnia dzisiejszego zmagający się z typowymi dla „popegeerowskich” miejscowości problemami;

2) OSI typu „biegun wzrostu”:

a) OSI „DK2”:

- obszar zlokalizowany wzdłuż DK2, po obu jej stronach, w odległości 500 m od granicy pasa drogowego, na odcinku od granicy z Gminą Siedlce do m. Zbuczyn;
- położony w bezpośrednim sąsiedztwie trasy międzynarodowej (w tym autostrady), świetnie skomunikowany i uzbrojony w niezbędne media, stanowiący potencjalne miejsce lokalizacji handlu, usług i przemysłu, w szczególności wielkopowierzchniowego;
- na obszarze planuje się szczególną intensyfikację działań zwiększających atrakcyjność inwestycyjną i wspierających rozwój przedsiębiorczości;

b) OSI „Zalew Rówce”:

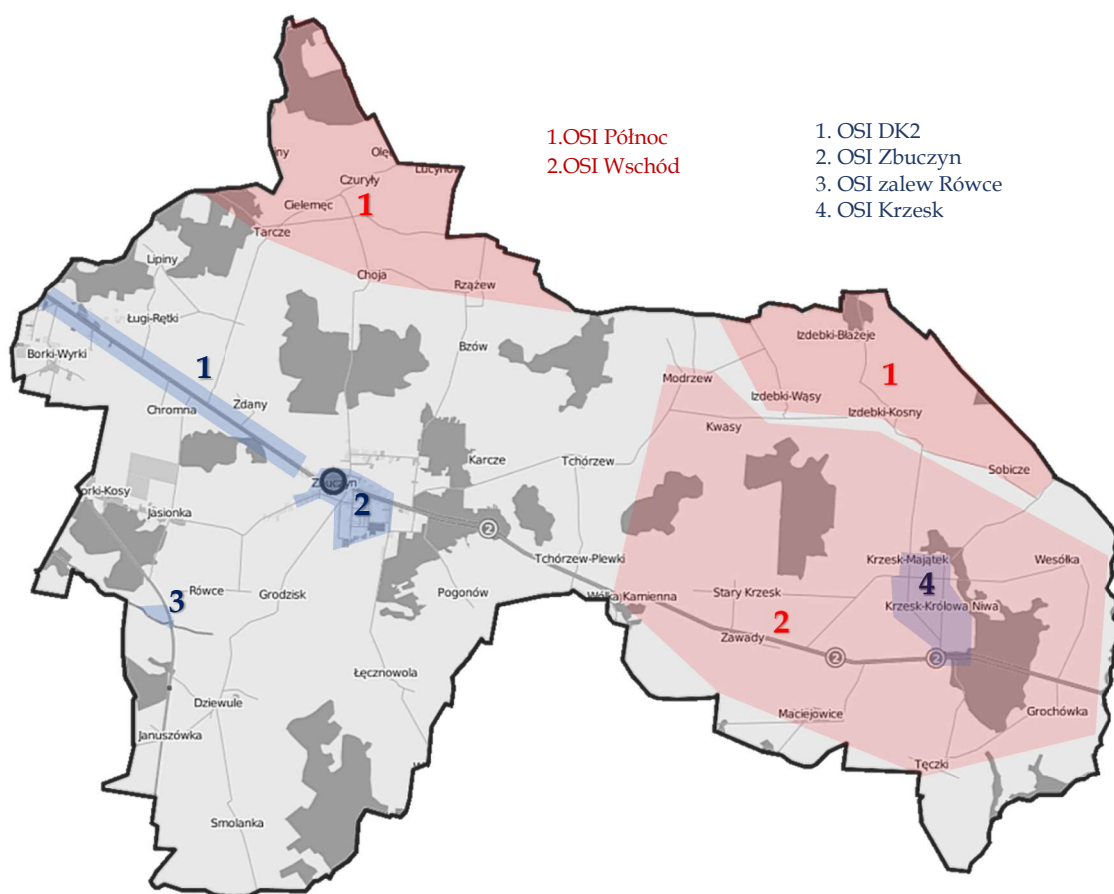
- miejsce o szczególnym, wyjątkowym w skali Gminy potencjale w zakresie rekreacji i wypoczynku, dające szansę na stworzenie atrakcji turystycznej w skali ponadlokalnej;
- na obszarze planuje się działania inwestycyjne i organizacyjne – w ścisłej współpracy z dzierżawcą – zwiększające atrakcyjność miejsca nie tylko dla mieszkańców Gminy, ale i dla turystów spoza obszaru jednostki;

c) OSI „Zbuczyn”:

- obejmujący główny ośrodek osadniczy, o największej populacji stanowiącej ok. 20% mieszkańców Gminy, pełniący rolę centrum administracyjnego, handlowego i usługowego;
- zakłada się wzmocnienie centralnej roli i atrakcyjności miejscowości, poprzez:
 - poszerzenie oferty usług publicznych w zakresie ochrony zdrowia, edukacji, kultury i sztuki, sportu, rekreacji;
 - zwiększanie zasobów mieszkaniowych;
 - wspieranie aktywności podmiotów gospodarczych, rozwijających sektor usług i handlu;
 - poprawę wewnętrznej dostępności komunikacyjnej Zbuczyna poprzez poszerzenie oferty transportu publicznego i tworzenie sieci dróg rowerowych wewnątrz Gminy;

d) OSI „Krzesk”:

- obszar obejmujący dwie miejscowości – Krzesk-Majątek oraz Krzesk-Królowa Niwa, charakteryzujący się nagromadzeniem na stosunkowo niewielkiej przestrzeni obiektów o charakterze historycznym (zespół pałacowo – parkowy, gorzelnia, obiekty sakralne., zabytkowy wiatrak) oraz przyrodniczym (zabytkowy drzewostan), wyjątkowym w skali Gminy;
- prowadzone na obszarze działania władz lokalnych skupiać będą się na wspieraniu aktywności podmiotów prywatnych w zakresie wzmocnienia potencjału turystycznego miejsca, w tym rozwoju usług gastronomicznych i noclegowych.

Ryc. ... Obszary Strategicznej Interwencji Gminy Zbuczyn

(źródło: opracowanie własne)

VIII. System realizacji Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn na lata 2025-2034

VIII.1 System wdrażania i realizacji

Realizacja celów strategicznych przewidzianych w Strategii, zmierzająca do osiągnięcia zakładanej wizji Gminy Zbuczyn, zakłada zaangażowanie w zasadzie wszystkich kategorii uczestników życia społecznego i gospodarczego.

Wiodącą rolę w systemie wdrażania i realizacji Strategii odgrywać będą w sposób oczywisty władze Gminy, a wśród nich w szczególności Wójt Gminy Zbuczyn. Zajmuje centralne miejsce w systemie wdrażania i realizacji Strategii, posiadając decydujący wpływ na sposób realizacji celów i kierunków działań wskazanych w SRG. Do jego zadań będzie należało planowanie, stymulowanie, koordynowanie i rozliczanie działań podejmowanych przez wszystkie podmioty zaangażowane w realizację Strategii, ważne będzie również mobilizowanie i integrowanie zasobów pozostających w ich dyspozycji.

Gremium wspierającym Wójta we wdrażaniu i realizacji Strategii będzie powołany zarządzeniem Zespół ds. Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn. Członkami Zespołu będą osoby odpowiadające za realizację poszczególnych obszarów zadań Gminy, w tym kierownictwo Urzędu, naczelnicy wydziałów, kierownicy jednostek organizacyjnych. Będzie to swoiste centrum koordynacyjno – doradczo – planistyczne Strategii, do którego zadań należeć będzie w szczególności:

- 1) planowanie poszczególnych kierunków działań, w wymiarze rzeczowym, czasowym i finansowym;
- 2) koordynowanie współpracy zaangażowanych podmiotów i pozyskiwanie nowych partnerów do realizacji strategii;
- 3) monitoring i ewaluacja oraz proponowanie aktualizacji zapisów strategii,
- 4) poszukiwanie pozabudżetowych źródeł finansowania realizacji zadań i projektów;
- 5) zapewnienie działań w zakresie informacji i promocji strategii.

Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy, odpowiadać będzie przede wszystkim za ewentualną aktualizację zapisów Strategii, zgodnie z nowymi uwarunkowaniami oraz potrzebami rozwojowymi gminy i jej mieszkańców. Do zadań Rady Gminy należało będzie również przyjmowanie aktów normatywnych, wynikających z realizacji Strategii, niezbędnych do wykonania określonych kierunków działań (np. przyjmowanie programów gminnych zgodnych z GPR, powoływanie nowych instytucji, udzielanie dotacji na określone cele itp.)

Gwarancją powodzenia realizacji Strategii jest zaangażowanie i współpraca wszystkich komórek Urzędu, a także jednostek organizacyjnych Gminy Zbuczyn. Odpowiadać one będą za realizację poszczególnych kierunków działań, zaangażowane będą również w proces monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii. Szczegółowa odpowiedzialność za realizację poszczególnych działań będzie skonkretyzowana przez Wójta Gminy w drodze stosowanych zarządzeń lub poleceń służbowych.

Strategia przewiduje realizację kierunków działań wykraczających poza ściśle rozumiane kompetencje gminy, wymagające zaangażowania interesariuszy zewnętrznych, takich jak administracja rządowa, inne jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorcy, organizacje non profit, partnerzy zagraniczni i przede wszystkim mieszkańcy Gminy. Z tego względu, na władzach Gminy spoczywać będzie ciężar zaktywizowania tych podmiotów i włączenia ich w proces realizacji Strategii. Z drugiej strony, oczekuje się zaangażowania ww. podmiotów w działania inspirowane i prowadzone przez władze lokalne.

Wdrażanie i realizacja strategii wymaga stosowania mechanizmów i instrumentów zapewniających skuteczność tego procesu. Przykładowy katalog takich instrumentów przedstawia się następująco:

- 1) instrumenty o charakterze prawnym – obejmujące uchwały Rady Gminy (w tym wprowadzające gminne programy i plany, służące realizacji poszczególnych kierunków działań), zarządzenia Wójta, decyzje administracyjne itp.;
- 2) instrumenty o charakterze finansowym – takie jak uchwały budżetowe, wieloletnia prognoza finansowa oraz inne dokumenty finansowe: harmonogramy i analizy finansowo-ekonomiczne projektów realizowanych przy wykorzystaniu funduszy zewnętrznych;
- 3) akty planowania przestrzennego – w tym plan ogólny gminy, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, decyzje o warunkach zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego, uszczegóławiające założenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej;
- 4) instrumenty o charakterze umownym – w postaci umów, kontraktów i porozumień pomiędzy Gminą a interesariuszami zewnętrznymi (innymi samorządami, administracją rządową, partnerami społecznymi i gospodarczymi, NGO's);
- 5) instrumenty o charakterze konsultacyjno - partycypacyjnym – takie jak działania edukacyjne, informacyjne i promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne (za pośrednictwem strony internetowej gminy i jednostek gminnych, profili w mediach społecznościowych, mediów lokalnych i ponadlokalnych).

VIII.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem strategicznym, o stosunkowo ogólnym charakterze, mającym na celu wyznaczenie kierunków rozwoju jednostki. Jej zapisy będą konkretyzowane w dokumentach niższego rzędu, będących aktami wykonawczymi w stosunku do Strategii. Taki dokumentami są przyjmowane obowiązkowo i fakultatywnie plany, programy i inne opracowania odnoszące się do określonych obszarów tematycznych działania samorządu lokalnego. Istotne jest, aby dokumenty wykonawcze były spójne z treścią Strategii, rozwijały i konkretyzowały jej zapisy. Konieczne jest w związku z tym sformułowanie wytycznych odnośnie ich treści, których wdrożenie zapewni oczekiwany poziom zgodności i spójności.

dokument wykonawczy	wytyczne
plan ogólny gminy	<ul style="list-style-type: none"> - w treści uwzględnić należy wszystkie wynikające ze Strategii uwarunkowania dot. planowania i zagospodarowania przestrzennego, w szczególności w zakresie określonym w rozdz. VI SRG; - dokumenty planistyczne powinny wpisywać się realizację celu strategicznego nr 3, tj. celu w wymiarze przestrzennym
miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	
Gminny Program Rewitalizacji na lata 2025 – 2030	<ul style="list-style-type: none"> - GPR – zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 5 ustawy o rewitalizacji – ma realizować Strategię Rozwoju Gminy, w szczególności w zakresie następujących kierunków działań: <ul style="list-style-type: none"> - 2.1.2. – rozwój usług społecznych - 2.4.3. – tworzenie infrastruktury rekreacyjnej i sportowej dostępnej dla mieszkańców - 3.3.2. – rewitalizacja obszarów zdegradowanych i przywracanie im funkcji rekreacyjnych lub innych funkcji społecznie użytecznych

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej	<ul style="list-style-type: none"> - w treści uwzględnić należy opisane w Strategii kierunki działań zmierzające do zmniejszenia emisyjności i szkodliwego wpływu na środowisko naturalne, w tym w szczególności opisane w ramach: <ul style="list-style-type: none"> - Celu operacyjnego 2.7. w tym działania na rzecz poprawy jakości powietrza, wspierania lokalnych inicjatyw ekologicznych i z zakresu OZE, działania promujące właściwe postawy i edukacyjne w zakresie ochrony środowiska - Celu operacyjnego 4.3., skupionego na upowszechnieniu technologii OZE
Program Budowy Przydomowych Oczyszczalni Ścieków	<ul style="list-style-type: none"> - aktualnie obowiązujący Program jest zgodny ze Strategią, realizując w szczególności kierunek działań 3.4.2. Wspieranie alternatywnych form zagospodarowania ścieków komunalnych
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych	<ul style="list-style-type: none"> - przy tworzeniu dokumentu uwzględnić należy zapisy strategii odnoszące się do kwestii społecznych, w szczególności Cele operacyjne i kierunki działań przewidziane w ramach Celu Strategicznego 2, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - 2.1. Poprawa dostępności i standardów usług społecznych; - 2.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu - 2.3. Kształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród mieszkańców i propagowanie aktywnego stylu życia - 2.8. Zwiększenie dostępności mieszkań

VIII.3 Monitoring, ewaluacja i aktualizacja dokumentu

1. Założenia ogólne

Monitoring, ewaluacja i aktualizacja dokumentu strategii rozwoju Gminy Zbuczyn są kluczowymi elementami zapewniającymi skuteczność, aktualność i dostosowanie strategii do zmieniających się warunków. Poprzez regularne zbieranie, analizę i ocenę danych oraz wprowadzanie niezbędnych zmian, Gmina Zbuczyn dąży do realizacji swojej wizji i celów strategicznych, przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców.

Regularny, systematycznie prowadzony monitoring i ewaluacja stanowiąc będą podstawę formułowania zaleceń na kolejne lata obowiązywania strategii, pozwolą również na przyjęcie niezbędnych uzupełnień i zmian w treści strategii. Monitoring i ewaluacja będą również niezbędne dla podejmowania decyzji o kolejności realizacji poszczególnych działań, a także ich budżetowania.

Monitoring ma na celu pozyskanie danych odnośnie realizacji celów operacyjnych i dokonywanie bieżących korekt w procesie wdrażania interwencji publicznej wynikającej ze Strategii i jej efektów. Ewaluacja natomiast obejmuje dodatkowo również kontekst społeczno-ekonomiczny w ocenie tych efektów, umożliwia formułowanie wniosków i rekomendacji mogących posłużyć udoskonalaniu zarówno danej interwencji, jak i innych działań, które będą prowadzone w przyszłości.

1. Cele monitoringu i ewaluacji

Monitoring i ewaluacja strategii rozwoju Gminy Zbuczyn mają na celu:

- zapewnienie skuteczności realizacji strategii poprzez bieżące śledzenie postępów i identyfikację ewentualnych problemów;
- ocenę efektywności działań podejmowanych w ramach strategii, ich zgodności z założonymi celami oraz stopnia realizacji wyznaczonych wskaźników;
- identyfikację zagrożeń i problemów oraz rekomendowanie działań korygujących;
- umożliwienie dostosowywania strategii do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych.

2. Metody i narzędzia monitoringu i ewaluacji

Do zbierania danych i informacji niezbędnych do oceny postępów realizacji strategii będą wykorzystywane w szczególności:

- ankiety i kwestionariusze skierowane do mieszkańców, przedsiębiorców i innych interesariuszy;
- raporty okresowe z realizacji zadań strategii przygotowywane przez Wydział Urzędu Gminy i jednostki organizacyjne gminy;
- analizy statystyczne i badania ewaluacyjne prowadzone przez zewnętrznych ekspertów.
- narzędzia informatyczne do monitorowania postępów i raportowania wyników.

Ewaluacja dokonywana będzie w oparciu o następujące kryteria:

- trafność – czyli adekwatność planowanych celów interwencji i metod jej wdrażania do problemów i wyzwań społeczno-ekonomicznych, które zostały zidentyfikowane w diagnozie;
- skuteczność - czyli stopień realizacji zakładanych celów (czy osiągnięto to, co zaplanowano), skuteczność użytych metod, instytucji oraz wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne efekty;
- efektywność - czyli relację między nakładami, kosztami, zasobami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi) a osiągniętymi efektami interwencji;
- użyteczność – czyli całość rzeczywistych efektów wywołanych przez interwencję zarówno tych planowanych, jak i nieplanowanych, w odniesieniu do wyzwań społeczno-ekonomicznych; w odróżnieniu od kryterium trafności, ocena użyteczności jest prowadzona po zamknięciu interwencji lub w jej końcowej fazie wdrażania.
- trwałość – czyli ciągłość efektów (przede wszystkim pozytywnych) danej interwencji w perspektywie średnio i długookresowej (a więc po zakończeniu interwencji).

3. Harmonogram działań monitoringowych i ewaluacyjnych

Zasadniczo, monitoring i ewaluacja realizacji strategii prowadzone będą dla okresów rocznych. Przewiduje się, iż raz w roku – równoległe z przygotowaniem raportu o stanie gminy – następować roczny przegląd realizacji strategii, obejmujący w szczególności:

- aktualizację danych uzasadniających podejmowanie określonych działań;
- kompleksową ocenę postępów realizacji strategii;
- identyfikację problemów w realizacji strategii;
- rekomendacje działań korygujących.

Przewiduje się również przeprowadzenie raz na 3 lata przeglądu strategicznego, mającego na celu weryfikację adekwatności przyjętych założeń strategicznych do aktualnej sytuacji społeczno – gospodarczo – przestrzennej Gminy, i ewentualne – jeżeli okaże się to konieczne - opracowanie zmiany treści strategii, również w wymiarze celów strategicznych i operacyjnych.

Powyższy harmonogramu może zostać zmieniony (w tym w zakresie częstotliwości poszczególnych czynności), w przypadku stwierdzenia takiej konieczności w trakcie realizacji strategii.

4. Odpowiedzialność za monitoring i ewaluację

Za przeprowadzanie monitoringu i ewaluacji odpowiedzialne będą:

- powołany zarządzeniem Wójta Zespół ds. Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn, mający za zadanie:
 - koordynację działań monitoringowych i ewaluacyjnych, w tym w szczególności zlecenie zgromadzenia określonych danych,
 - zgromadzenie, opracowanie i analizę zebranych danych,
 - przygotowywanie raportów, analiz, sprawozdań z realizacji strategii,
 - wnioskowanie o dokonanie zmian w strategii i sposobie jej realizacji;

- wydziały merytoryczne Urzędu Gminy i jednostki organizacyjne gminy odpowiedzialne za:
 - zbieranie danych i informacji niezbędnych do monitoringu i ewaluacji,
 - przygotowywanie raportów z realizacji zadań strategii na zlecenie Zespołu;
- Wójt Gminy odpowiedzialny będzie za ogólny nadzór nad przeprowadzeniem i przedstawianiem wyników monitoringu i wniosków z ewaluacji Radzie Gminy.

5. Procedura aktualizacji strategii

Wprowadzenie procedury aktualizacji ma na celu określenie ram formalnych dokonywania zmian w Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn, z uwzględnieniem możliwie powszechnego udziału społeczności lokalnej i podmiotów uczestniczących w jej wdrażaniu. Aktualizacja dokonywana będzie z zachowaniem obowiązujących w tym względzie przepisów prawa, w szczególności art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym.

Za proces aktualizacji Strategii odpowiada Wójt Gminy Zbuczyn, przy wsparciu Zespołu ds. Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn. Standardowo, weryfikacja konieczności aktualizacji Strategii następować będzie przy okazji rocznych przeglądów realizacji strategii, w sytuacjach nadzwyczajnych dopuszcza się jednakże możliwość dokonania dodatkowych korekt dokumentu. Potrzeba aktualizacji dokumentu może wynikać w szczególności z:

- zmiany przepisów prawnych,
- zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej gminy mającej wpływ na cele Strategii,
- zaplanowanych działań korygujących, wniosków i rekomendacji zidentyfikowanych w ramach procesu monitoringu i wynikających z procesu ewaluacji;
- zmian zgłoszonych przez mieszkańców i innych interesariuszy Strategii,
- wystąpienia sytuacji nieprzewidzianych, jak klęska żywiołowa, epidemia, wojna, itp

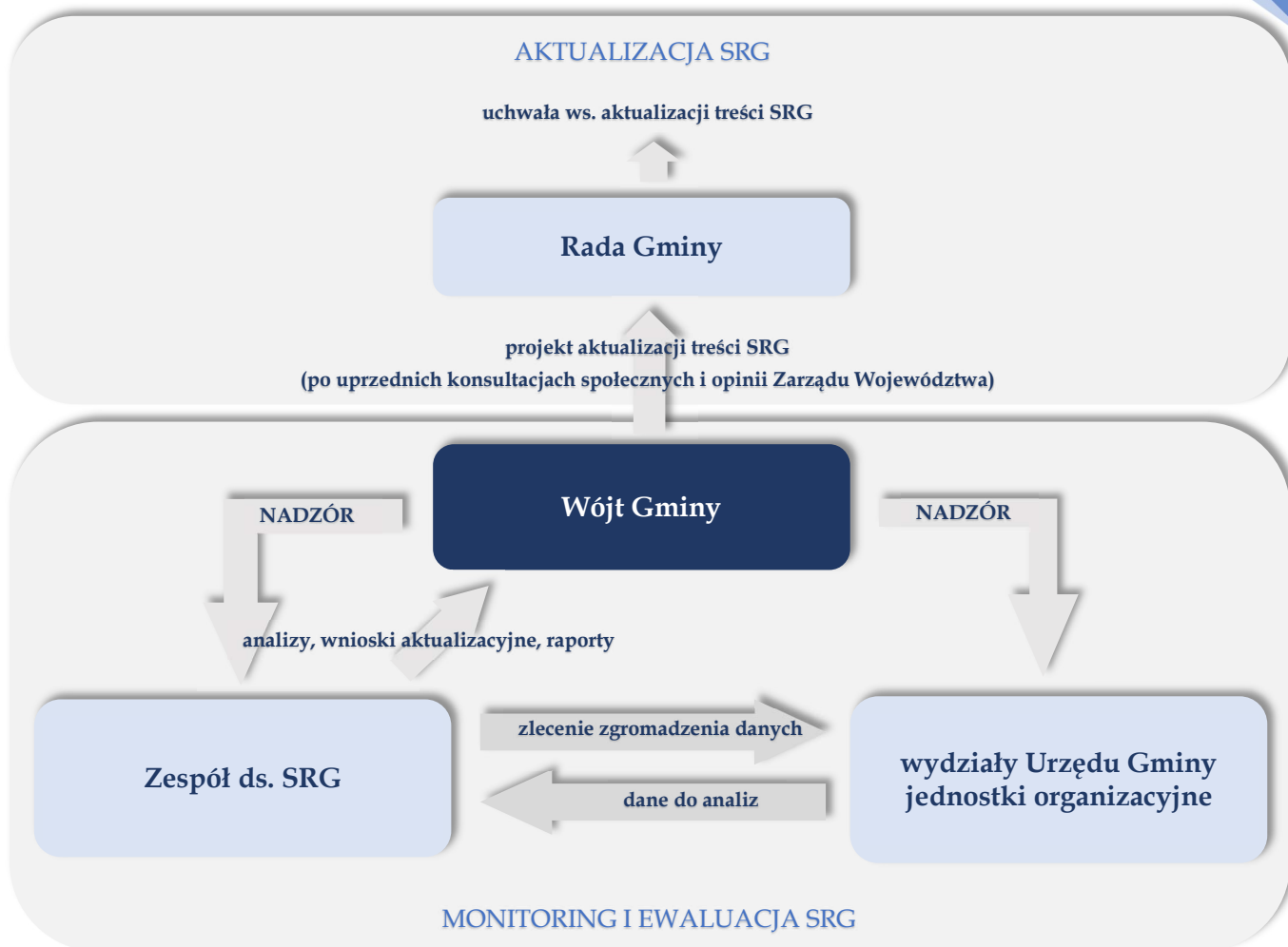
Aktualizacja dokumentu strategii będzie przebiegać w następujących etapach:

- przegląd wyników monitoringu i ewaluacji oraz identyfikacja obszarów wymagających zmian;
- konsultacje z interesariuszami, w tym mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi;
- przedłożenie projektu aktualizacji zarządowi województwa, celem uzyskania opinii o spójności ze strategią rozwoju województwa;
- wprowadzenie zatwierdzonych zmian do dokumentu strategii uchwałą Rady Gminy i opublikowanie zaktualizowanej wersji.

6. Raportowanie i publikacja wyników

Wyniki monitoringu i ewaluacji będą raportowane i komunikowane w następujący sposób:

- raporty roczne - przedstawiane co roku Radzie Gminy, zawierające analizę postępów realizacji strategii oraz rekomendacje działań korygujących;
- spotkania informacyjne - cykliczne spotkania z mieszkańcami i interesariuszami w celu prezentacji wyników i zbierania opinii;
- publikacje online - raporty i analizy będą dostępne na stronie internetowej Gminy Zbuczyn, w dedykowanej zakładce.

Ryc. ... Schemat blokowy procesu monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii
(źródło: opracowanie własne)

7. Wskaźniki

Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn na lata 2025 – 2034 następować będzie w oparciu o zaprezentowane w poniższej tabeli wskaźniki.

Podkreślić jednakże należy, iż katalog ten nie ma charakteru zamkniętego i może być rozszerzany w trakcie procesu ewaluacji o wskaźniki niezbędne do zbadania i wykazania zakładanego oddziaływania strategii.

Wskaźnik	Jednostka/sposób mierzenia
CELE OPERACYJNE W WYMIARZE GOSPODARCZYM	
Cel operacyjny 1.1. Stworzenie właściwych warunków higienicznych dla produkcji wyrobów spożywczych (przetwórstwo płodów rolnych i produktów zwierzęcych), pozwalających na ich legalny obrót	
odsetek podmiotów produkcyjnych w gminie, które przeszły pomyślnie inspekcje sanitarne.	wyniki kontroli sanepidu lub innych organów nadzorujących. - w % co dwa lata
liczba podmiotów, które skorzystały z doradztwa oferowanego przez gminę w zakresie przestrzegania wymagań higienicznych.	rejestry gminne - wartość bezwzględna
liczba zgłoszonych i potwierdzonych przypadków naruszenia norm sanitarnych w produkcji spożywczej.	dane z inspekcji sanitarnych i raportów gminnych - wartość bezwzględna i dynamika rok do roku
Cel operacyjny 1.2. skrócenie łańcucha dostaw „producent – klient końcowy” dla produktów wytwarzanych na terenie Gminy	
liczba gospodarstw, które dołączyły do sieci Rolniczego Handlu Detalicznego (RHD) lub prowadzą działalność Małą, Lokalną, Ograniczoną (MLO)	rejestry gminne i statystyki dotyczące RHD i MLO - wartość bezwzględna i dynamika rok do roku
liczba transakcji sprzedaży lokalnych produktów spożywczych za pośrednictwem platform internetowych, aplikacji mobilnych lub systemów e-commerce	statystyki transakcji z platform i aplikacji - wartość bezwzględna i dynamika rok do roku
liczba lokalnych producentów, którzy biorą udział w targach i bazarach organizowanych w miastach wojewódzkich oraz na poziomie ogólnopolskim	rejestr uczestników/ deklaracje - wartość bezwzględna

Cel operacyjny 1.3. Zapewnienie przedsiębiorcom dostępu do usług towarzyszących, wspierających prowadzoną przez nich działalność

liczba lokalnych przedsiębiorców, którzy skorzystali z oferowanych przez gminę usług doradczych, takich jak porady prawne i księgowe	rejestry usług doradczych prowadzone przez gminę - wartość bezwzględna
liczba badań mikrobiologicznych, chemicznych, wytrzymałościowych i innych wykonanych dla lokalnych producentów	raporty z laboratoriów współpracujących z gminą - wartość bezwzględna
poziom satysfakcji przedsiębiorców z usług doradczych, mentoringowych i laboratoryjnych	ankiety satysfakcji i opinie zbierane od przedsiębiorców - średnia ocen

Cel operacyjny 1.4. Zapewnienie przedsiębiorcom możliwości niskokosztowego lub nieodpłatnego podnoszenia kompetencji

liczba lokalnych przedsiębiorców, którzy uczestniczyli w organizowanych przez gminę szkoleniach	rejestry uczestników szkoleń. - wartość bezwzględna
liczba wizyt studyjnych w dobrze prosperujących krajowych i zagranicznych podmiotach z branży rolnej	rejestr zorganizowanych wizyt - wartość bezwzględna
liczba nowych kierunków studiów i form kształcenia stworzonych we współpracy z regionalnymi szkołami wyższymi	raporty ze szkół wyższych i gminne rejestry inicjatyw edukacyjnych - wartość bezwzględna

Cel operacyjny 1.5. Wzrost stabilności ekonomicznej podmiotów branży rolnej (i powiązanych), poprzez dywersyfikację zakresu działalności

liczby: - gospodarstw edukacyjnych utworzonych na terenie gminy i włączonych do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych, - gospodarstw opiekuńczych utworzonych na terenie gminy, realizujących działania edukacyjne, terapeutyczne czy opiekuńcze,	rejestry gminne - wartość bezwzględna i dynamika rok do roku
--	---

- agroturystycznych utworzonych na terenie gminy	
liczba uczestników korzystających ze zdywersyfikowanych form działalności	deklaracje gospodarstw - wartość bezwzględna i dynamika rok do roku

Cel operacyjny 1.6. Wzmocnienie potencjału inwestycyjnego Gminy Zbuczyn

powierzchnia gruntów inwestycyjnych	dane UG - wartość bezwzględna i dynamika rok do roku
wysokość środków zainwestowanych przez sektor finansowy	dane UG - wartość bezwzględna
utworzona gminna instytucja wspierania biznesu	dane UG

CELE OPERACYJNE W WYMIARZE SPOŁECZNYM

Cel operacyjny 2.1. Poprawa dostępności i standardów usług społecznych

liczba osób korzystających z usług społecznych	statystyka GOPS/CUS/UG - wartość bezwzględna / rocznie
liczba świadczonych usług społecznych	statystyka GOPS/CUS/UG - wartość bezwzględna / rocznie
liczba obiektów publicznych dostosowanych dla osób z niepełnosprawnościami	dane UG - wartość bezwzględna / co 2 lata
liczba punktów opieki zdrowotnej	dane UG - wartość bezwzględna / co 3 lata

Cel operacyjny 2.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

liczba organizowanych wydarzeń kulturalnych, sportowych i społecznych	dane UG, GOK, NGO - wartość bezwzględna / rocznie
liczba wspartych lokalnych organizacji pozarządowych	statystyka UG - wartość bezwzględna / rocznie
liczba rodzin korzystających z programów wsparcia	statystyka GOPS/CUS/UG - wartość bezwzględna / rocznie
liczba programów wolontariatu	statystyka GOPS/CUS/UG - wartość bezwzględna / rocznie
liczba mieszkańców korzystających z usług psychologicznych i terapeutycznych	statystyka GOPS/CUS/UG - wartość bezwzględna / rocznie

Cel operacyjny 2.3. Poprawa jakości oraz dostępności kształcenia

liczba nowych lub zmodernizowanych szkół i przedszkoli	dane UG - wartość bezwzględna / co 2 lata
liczba zrealizowanych projektów służących poprawie jakości kształcenia	dane UG, szkół - wartość bezwzględna / rocznie
liczba uczniów korzystających z systemu stypendialnego	dane UG - wartość bezwzględna / rocznie
liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów dla nauczycieli	dane UG, szkół - wartość bezwzględna / rocznie

liczba wprowadzonych programów edukacyjnych promujących nauki przyrodnicze i techniczne	dane UG, szkół - wartość bezwzględna / rocznie
---	---

CEL OPERACYJNY 2.4. Kształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród mieszkańców i propagowanie aktywnego stylu życia

liczba zorganizowanych programów profilaktycznych	dane UG, GOPS/CUS - wartość bezwzględna / rocznie
liczba programów wspierających aktywność fizyczną	dane UG, NGO - wartość bezwzględna / rocznie
liczba zmodernizowanych lub nowych obiektów rekreacyjnych i sportowych	dane UG - wartość bezwzględna / co 2 lata
liczba kampanii społecznych i edukacyjnych promujących zdrowy styl życia	dane UG, GOK, GOPS/CUS, NGO - wartość bezwzględna / rocznie
wartość wsparcia dla lokalnych klubów sportowych	dane UG - wartość bezwzględna wsparcia (kwotowo) / rocznie

Cel operacyjny 2.5. Zwiększenie dostępności cyfrowej usług publicznych instytucji samorządowych

liczba usług administracyjnych realizowanych online	dane UG - wartość bezwzględna / rocznie
liczba programów edukacyjnych z zakresu korzystania z nowych technologii	dane UG, szkół - wartość bezwzględna / rocznie
liczba zmodernizowanych instytucji publicznych pod względem infrastruktury cyfrowej	dane UG - wartość bezwzględna / co 2 lata

liczba osób starszych i z niepełnosprawnościami, korzystających z technologii cyfrowych

dane GOPS/CUS
- wartość bezwzględna / rocznie

Cel operacyjny 2.6. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa

liczba zainstalowanych kamer monitoringu wizyjnego

dane UG
- wartość bezwzględna / co 2 lata

liczba przeprowadzonych kampanii społecznych dotyczących bezpieczeństwa publicznego

dane UG, instytucji bezpieczeństwa (policja, straż itp.)
- wartość bezwzględna / rocznie

liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów z zakresu bezpieczeństwa

dane UG, szkół, instytucji bezpieczeństwa
- wartość bezwzględna / rocznie

Cel operacyjny 2.7. Ochrona środowiska naturalnego oraz adaptacja do zmian klimatu

liczba działań nakierowanych na poprawę jakości powietrza

dane UG
- wartość bezwzględna / rocznie

liczba działań promujących ochronę środowiska

dane UG, NGO
- wartość bezwzględna / rocznie

liczba działań edukacyjnych dotyczących zmian klimatycznych

dane UG, szkół, NGO
- wartość bezwzględna / rocznie

liczba wspartych lokalnych inicjatyw ekologicznych

dane UG
- wartość bezwzględna / rocznie

liczba projektów z zakresu odnawialnych źródeł energii

dane UG, inwestorów prywatnych
- wartość bezwzględna / co 2 lata

liczba obiektów użyteczności publicznej zmodernizowanych energetycznie	dane UG, inwestorów prywatnych - wartość bezwzględna / co 2 lata
--	---

Cel operacyjny 2.8. Zwiększenie dostępności mieszkań

liczba nowych mieszkań na wynajem	dane UG - wartość bezwzględna / co 3 lata
liczba indywidualnych inwestycji mieszkaniowych	dane UG, statystyka publiczna - wartość bezwzględna / rocznie

CELE OPERACYJNE W WYMIARZE PRZESTRZENNYM

Cel operacyjny 3.1. Opracowanie, aktualizacja i wdrażanie dokumentów planistycznych

liczba opracowanych dokumentów planistycznych	dane UG - wartość bezwzględna / co rok
liczba opracowanych dokumentów służących realizacji SRG	dane UG - wartość bezwzględna / co 1 rok

Cel operacyjny 3.2. Usprawnienie komunikacji i transportu

długość zmodernizowanych lub nowych dróg publicznych	dane UG, starostwa powiatowego - w km / co rok
--	---

liczba zmodernizowanych lub nowych elementów infrastruktury komunikacyjnej	dane UG - wartość bezwzględna / co rok
długość zmodernizowanych lub nowych ścieżek rowerowych i pieszych	dane UG - w km / co rok
Cel operacyjny 3.3. Rozwój terenów zielonych i rekreacyjnych	
powierzchnia nowych lub zmodernizowanych terenów zielonych i rekreacyjnych	dane UG, inwestorów prywatnych - w ha / co rok
liczba działań promocyjnych w zakresie ochrony środowiska	dane UG, NGO - wartość bezwzględna / co rok
Cel operacyjny 3.4. Poprawa infrastruktury technicznej i komunalnej	
długość nowej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	dane UG, GSK - w km / co rok
liczba nowych instalacji alternatywnego zagospodarowanie ścieków komunalnych	dane UG, GSK - wartość bezwzględna / co rok
ilość wyprodukowanych i poddanych recyklingowi odpadów komunalnych	dane UG, GSK - wartość bezwzględna / co rok
liczba zmodernizowanych lub nowych elementów infrastruktury komunalnej (inne niż kanalizacja i wodociągi)	dane UG, GSK - wartość bezwzględna / co rok

CELE OPERACYJNE W WYMIARZE KIERUNKOWYM

Cel operacyjny 4.1. Stworzenie marki rozpoznawalnej w skali regionu/kraju, utożsamiającej Zbuczyn z nowoczesnym, wysokojakościowym rolnictwem

poziom rozpoznawalności spontanicznej i wspomaganej marki „Zbuczyn” wśród mieszkańców regionu i kraju	badania ilościowe na reprezentatywnej próbie mieszkańców regionu i kraju. - wartości % i dynamika raz na 2 lata
liczba produktów/usług certyfikowanych „Zbuczyńskim Znakiem Jakości”	rejestry gminne - wartość bezwzględna i dynamika rok do roku
liczba akcji promocyjnych przeprowadzonych w ramach kampanii „Ambasadorów Zbuczyna” oraz ich zasięg (np. liczba odbiorców)	rejestry kampanii promocyjnych, statystyki zasięgu z mediów społecznościowych i innych kanałów - wartości bezwzględne i % (w zależności od zdefiniowanych zmiennych)
liczba pozytywnych opinii i recenzji na temat marki „Zbuczyn” i lokalnych produktów w mediach regionalnych i krajowych	- analiza mediów, raporty z monitoringu mediów wartość bezwzględna oraz średnia ocena

Cel operacyjny 4.2. Wspieranie innowacyjnych rozwiązań w branży rolniczej

liczba turystów przybywających do gminy Zbuczyn w celach kulturowych, turystycznych i rekreacyjnych	dane z punktów informacji turystycznej, rejestry lokalnych atrakcji, badania ankietowe - wartości bezwzględne – w ujęciu rocznym
liczba dostępnych ofert turystycznych związanych ze zwiedzaniem miejsc atrakcyjnych z punktu widzenia rolnictwa oraz związanych ze szlakiem lokalnych smaków i aktywnym udziałem w wytwarzaniu produktów	rejestry ofert turystycznych, dane od lokalnych przedsiębiorców - wartości bezwzględne
liczba pozytywnych opinii i recenzji turystów na temat atrakcji turystycznych i rekreacyjnych w gminie	analiza opinii w mediach społecznościowych, portalach turystycznych, ankiety satysfakcji - wartość bezwzględna oraz średnia ocena

Cel operacyjny 4.3. Zielona energia i zrównoważony rozwój

liczba projektów dotyczących innowacyjnych rozwiązań rolniczych, które zostały wdrożone na terenie gminy.	rejstry projektów wdrożonych przez lokalne przedsiębiorstwa rolnicze. - wartość bezwzględna
całkowita kwota pozyskanych funduszy inwestycyjnych i wsparcia od Aniołów biznesu na innowacyjne projekty rolnicze.	dane z urzędów gminy, raporty finansowe beneficjentów - wartość w PLN
liczba uczestników biorących udział w działaniach matchmakingowych (np. spotkaniach, warsztatach) mających na celu łączenie innowatorów z inwestorami.	rejstry uczestników spotkań, dane z lokalnych organizacji - wartość bezwzględna

Cel operacyjny 4.4. Ograniczenie trendu zmniejszania się liczby osób podejmujących działalność w zakresie rolnictwa

liczba nowych osób z gminy Zbuczyn, które rozpoczęły działalność w zakresie rolnictwa.	rejstry gminne i dane z urzędów rolniczych. - wartość bezwzględna i rocznie.
liczba uczniów w klasach patronackich w szkołach podstawowych gminy, współpracujących ze średnimi szkołami rolniczymi i uczelniami wyższymi.	rejstry szkolne - wartość bezwzględna
liczba uczniów i studentów: <ul style="list-style-type: none"> - odbywających praktyki zawodowe w podmiotach branży rolnej. - biorących udział w konkursach i olimpiadach rolniczych organizowanych przez gminę - z gminy Zbuczyn uczestniczących w międzynarodowych wymianach edukacyjnych. - z gminy Zbuczyn otrzymujących stypendia na kierunkach rolniczych 	rejstry szkolne i gminne - wartości bezwzględne i dynamika rok do roku

IX.

Ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn na lata 2025-2034**IX.1 Ramy finansowe**

Zgodnie z przyjętymi założeniami tworzenia niniejszego dokumentu, jego szczegółowość sięga poziomu kierunków działań. Są one ze swojej istoty stosunkowo ogólnym wskazaniem obszarów podejmowanych aktywności, w ramach których realizowane będą konkretne działania. Dostępne na etapie tworzenia niniejszej strategii dane są w związku z tym na tyle ogólne i mało precyzyjne, że określenie kosztów jej wdrażania jest niemożliwe i miałoby wyłącznie szacunkowy charakter, nie mogący w żadnym wypadku stanowić wiarygodnych podstaw podejmowanych decyzji.

Uszczegółowienie kierunków działań następować będzie w trakcie realizacji strategii, poprzez projektowanie przez Zespół ds. Strategii Rozwoju Gminy konkretnych działań, wpisujących się w przyjęte cele i kierunki (zgodnie z zapisami rozdz. VIII.1.). Następować to będzie po przeanalizowaniu rzeczywistych, aktualnych potrzeb ale także możliwości realizacji, w tym w kontekście niezbędnych zasobów finansowych. Dopiero na tym etapie możliwe będzie określenie kosztów realizacji działań i źródeł ich finansowania.

Oceniając ogólną zdolność finansową Gminy do realizacji Strategii należy uwzględnić wysokość dotychczas ponoszonych wydatków majątkowych inwestycyjnych oraz trend zmian dochodów własnych gminy. Jak wykazano w rozdz. II.13, w przypadku obu tych wskaźników mamy do czynienia z tendencją wzrostową. Wzrost dochodów przełoży się na większe możliwości gminy w zakresie ponoszenia wydatków inwestycyjnych. Oznacza to, że wykonanie przedsięwzięć i działań zaplanowanych w ramach realizowanych celów Strategii jest realne.

Z oczywistych względów, środki własne Gminy nie będą stanowić zasadniczego źródła finansowania realizacji Strategii. Będą one bowiem wykorzystywane na pokrycie stosunkowo niskich kosztów działań „miękkich”, a w odniesieniu do projektów inwestycyjnych służyć będą zapewnieniu tzw. wkładu własnego. Zasadniczy ciężar finansowania zaplanowanych działań, w szczególności tych o charakterze inwestycyjnym, spoczywać będzie na dostępnych źródłach zewnętrznych, w szczególności wykazanych w rozdziale IX.2.

IX.2 Potencjalne źródła finansowania

Wdrożenie niniejszej Strategii, polegające na realizacji zaplanowanych kierunków działań, skutkuje w sposób oczywisty koniecznością poniesienia istotnych nakładów finansowych. Dotyczy to zarówno tzw. działań „miękkich”, polegających w dużej mierze na działalności organizacyjnej, ale również - przede wszystkim - projektów inwestycyjnych i programów dotacyjnych, wspierających aktywność podmiotów trzecich.

Środki własne Gminy, ujęte w corocznym budżecie i przewidziane w Wieloletniej Perspektywie Finansowej, są niewątpliwie zbyt skromne dla pokrycia wszystkich spodziewanych kosztów. Konieczne będzie w związku z tym podjęcie starań o pozyskanie finansowania zewnętrznego, którego potencjalne źródła są następujące:

- 1) środki Unii Europejskiej ujęte w Europejskim Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskim Funduszu Społecznych, Funduszu Spójności, Europejskim Funduszu Rolnym na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności dostępne m.in. w ramach programów:
 - Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,
 - Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki,
 - Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego,
 - Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy,

- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej,
 - Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Mazowieckiego,
 - program INTERREG
 - inicjatywy wspólnotowe,
- 2) inne fundusze zewnętrzne – np. Fundusze Norweskie i Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
- 3) środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania, zarówno w formie niskooprocentowanych pożyczek jak i bezzwrotnych dotacji, przyznawane w ramach m.in. następujących programów:
- program wieloletni „Senior+”,
 - program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+”,
 - program „Małuch+”,
 - program „Opieka 75+”,
 - program „Asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej”,
 - program „Posilek w szkole i w domu”,
 - Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
 - Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa,
 - Program „Centra Opiekuńczo – Mieszkalne”,
 - Rządowy Program „Klub”,
 - Program „Aktywna Szkoła”,
 - Rządowy Program Odbudowy Zabytków,
 - Program TERMO,
 - Program wsparcia podmiotów ekonomii społecznej,
 - Program Stop Smog,
 - Program wspierania społecznego budownictwa czynszowego;
- 4) środki budżetu samorządu województwa,
- 5) środki budżetu powiatu;
- 6) inne środki publiczne, w tym fundusze celowe (np. Rządowy Fundusz „Polski Ład”, Fundusz Solidarnościowy, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Fundusz Dróg Samorządowych, Fundusz Rozwoju Przewozów Autobusowych, Fundusz Dopłat, Fundusz Dostępności, Fundusz Termomodernizacji i Remontów)

Jako, że część kierunków działań przewidzianych w Strategii realizowana będzie przez podmioty zewnętrzne (przedsiębiorcy, organizacje non-profit, zrzeszenia mieszkańców, lokalne społeczności) zakłada się finansowanie realizacji Strategii również przy udziale środków prywatnych.

X.

Spójność Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn na lata 2025-2034 z wybranymi dokumentami wyższego rzędu

Strategia Rozwoju Gminy Zbuczyn na lata 2025 – 2034 – jako dokument najniższego rzędu w hierarchii dokumentów planistycznych, odnoszący się do terenu najmniejszej jednostki samorządu terytorialnego – musi być zgodny i spójny z treścią dokumentów wyższego rzędu, opracowanych na szczeblu ponadlokalnym, wojewódzkim czy krajowym. Cele i kierunki działań na szczeblu lokalnym powinny tym samym wpisywać się w działania ustalone dla regionu i kraju, stanowiąc ich kontynuację i konkretyzację.

1. Spójność z dokumentami wyższego rzędu stanowionymi na szczeblu krajowym

W poniższej tabeli wykazano zgodność zapisów Strategii z treścią następujących dokumentów strategicznych wyższego rzędu:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030),

- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego do roku 2030,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
- Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do roku 2030,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030.

Cel	Obszar	Spójność Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn na lata 2025 – 2034
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)		
Cel szczegółowy I - Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	- sektor żywności wysokiej jakości jako sektor strategiczny gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> - Cel operacyjny 1.1. – stworzenie właściwych warunków higienicznych dla produkcji wyrobów spożywczych - Cel operacyjny 1.2. – skrócenie łańcuch dostaw „producent – klient końcowy” - Cel operacyjny 1.3. – zapewnienie przedsiębiorcom dostępu do usług towarzyszących, wspierających prowadzoną przez nich działalność - Cel operacyjny 1.4. – zapewnienie przedsiębiorcom możliwości niskokosztowego lub nieodpłatnego podnoszenia kompetencji - Cel operacyjny 4.2. - wspierania innowacyjnych rozwiązań w branży rolniczej
Cell II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	- aktywna polityka prorodzinna	- kierunek działań 2.2.3 – wprowadzenie programów wsparcia dla rodzin wielodzietnych i samotnych rodziców
	- aktywizacja niewykorzystanych potencjałów zasobów ludzkich	<ul style="list-style-type: none"> - kierunek działań 2.1.5. – wprowadzenie programów wsparcia dla osób długotrwale bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym - Cel operacyjny 2.3. – poprawa jakości oraz dostępności kształcenia
	- dostęp do usług społecznych	- Cel operacyjny 2.1. – poprawa dostępności i standardu usług społecznych
	- integracja społeczna	- Cel operacyjny 2.2. – przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
	- pobudzanie rozwoju obszarów wiejskich	- Cel strategiczny 4 – pozycjonowanie Gminy Zbuczyn jako lidera innowacji w szeroko rozumianej działalności rolnej
- odpowiedzialność samorządu terytorialnego za realizację działań rozwojowych i rozwijanie partnerstw międzysektorowych.	Zgodnie z przyjętą Strategią, władze samorządowe Gminy Zbuczyn będą aktywnie włączać się we wszelkie działania prorozwojowe oraz inicjować współpracę międzysektorową na wszystkich polach objętych celami strategicznymi	

	- wykorzystanie potencjału rozwojowego dla zwiększenia konkurencyjności gospodarki	- Cel strategiczny 4 – pozycjonowanie Gminy Zbuczyn jako lidera innowacji w szeroko rozumianej działalności rolnej
Cel III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	- e – Państwo	- Cel operacyjny 2.5. – zwiększenie dostępności cyfrowej usług publicznych instytucji samorządowych

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego do roku 2030

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	- wzmocnienie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo	- Cel Strategiczny 1 – zwiększenie konkurencyjności Gminy Zbuczyn poprzez dynamiczny rozwój sektora rolnego oraz sektorów towarzyszących - Cel Strategiczny 4 – pozycjonowanie Gminy Zbuczyn jako lidera innowacji w szeroko rozumianej działalności rolnej
	- rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	- Cel operacyjny 3.2. – usprawnienie komunikacji i transportu - Cel operacyjny 3.3. – rozwój terenów zielonych i rekreacyjnych - Cel operacyjny 3.4. – poprawa infrastruktury technicznej i komunalnej
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	- rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	- Cel operacyjny 1.4. – zapewnienie przedsiębiorcom możliwości niskokosztowego lub nieodpłatnego podnoszenia kompetencji - Cel operacyjny 2.1. – poprawa dostępności i standardu usług społecznych - Cel operacyjny 2.3. – poprawa jakości i dostępności kształcenia - Kierunek działań 4.4.1 – tworzenie klas patronackich we współpracy ze szkołami średnimi i uczelniami wyższymi - Kierunek działań 4.4.2 – organizacja konkursów i olimpiad rolniczych - Kierunek działań 4.4.3 – zbudowanie systemu stypendialnego dla uczniów i studentów kierunków rolniczych - Kierunek działań 4.4.4. – utworzenie programu praktyk zawodowych w podmiotach branży rolnej - Kierunek działań 4.4.5. – utworzenie programy praktyk zawodowych dla młodzieży z terenu gminy

	- wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu lokalnym	- Cel Strategiczny 1 – zwiększenie konkurencyjności Gminy Zbuczyn poprzez dynamiczny rozwój sektora rolnego oraz sektorów towarzyszących - Cel operacyjny 4.2. – wspierania innowacyjnych rozwiązań w branży rolniczej
	- innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach	- Cel Strategiczny 4 - pozycjonowanie Gminy Zbuczyn jako lidera innowacji w szeroko rozumianej działalności rolnej
Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	- poprawa organizacji świadczenia usług publicznych	- Cel operacyjny 2.1. – poprawa dostępności i standardu usług społecznych

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne	1.1. Usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami	- Kierunek działań 2.2.2. – wsparcie dla lokalnych organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich - Kierunek działań 2.2.4. – tworzenie i promowanie wolontariatu lokalnego
	1.2. Rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej	- Kierunek działań 3.3.5. – wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz rozwoju przestrzeni zielonych
Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich	2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze	- Kierunek działań 2.2.1. – organizowanie wydarzeń kulturalnych integrujących lokalną społeczność - Kierunek działań 4.1.5. – budowa wielofunkcyjnego centrum wystawienniczego - Kierunek działań 4.1.7. – organizacja na terenie Gminy festiwalu sztuki i kultury ludowej

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Cel szczegółowy 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych	- Kierunek działań 1.4.1. – zapewnienie dostępu do szeroko rozumianych usług szkoleniowych
--	--

	- Cel operacyjny 1.5. – Zwiększenie dostępności cyfrowej usług publicznych instytucji samorządowych
Cel szczegółowy 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej	<ul style="list-style-type: none"> - Kierunek działań 2.1.1. – Tworzenie CUS, integrującego różne formy pomocy społecznej i zdrowotnej - Kierunek działań 2.1.3. – Zwiększenie liczby punktów opieki zdrowotnej, w tym mobilnych punktów medycznych - Kierunek działań 2.2.5. – Zwiększenie dostępności do usług psychologicznych i terapeutycznych dla mieszkańców - Cel operacyjny 2.4. – Kształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród mieszkańców i propagowanie aktywnego stylu życia
Cel szczegółowy 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> - Cel operacyjny 1.4. – Zapewnienie przedsiębiorcom możliwości niskokosztowego lub nieodpłatnego podnoszenia kompetencji - Kierunek działań 2.1.5. – wprowadzenie programów wsparcia dla osób długotrwale bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
Cel szczegółowy 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne	- Cel operacyjny 2.2. – Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Cel główny: poprawa jakości życia Polaków	obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki(modernizacji)	<ul style="list-style-type: none"> - Cel Strategiczny 1 – zwiększenie konkurencyjności Gminy Zbuczyn poprzez dynamiczny rozwój sektora rolnego oraz sektorów towarzyszących - Cel Strategiczny 4 - pozycjonowanie Gminy Zbuczyn jako lidera innowacji w szeroko rozumianej działalności rolnej
	obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji)	- Cel operacyjny 3.2. – usprawnienie komunikacji i transportu
	obszar efektywności i sprawności państwa (efektywności)	<ul style="list-style-type: none"> - Cel operacyjny 2.5. – zwiększenie dostępności cyfrowej usług publicznych instytucji samorządowych - Cel operacyjny 2.6. – zwiększenie poziomu bezpieczeństwa

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do roku 2030

Kierunek interwencji 1 – budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce

4.1.2 Transport drogowy

- Cel operacyjny 3.2. – Usprawnienie transportu i komunikacji

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030

Cel szczegółowy I - zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybactwej

Kierunek interwencji: I.1. Nowe modele organizacji produkcji i rynków, krótkie łańcuchy rynkowe i uczciwa Konkurencja

- Cel operacyjny 1.2. – skrócenie łańcucha dostaw „producent – klient końcowy”

Kierunek interwencji: I.2. Jakość i bezpieczeństwo żywności

- Cel operacyjny 1.1. – stworzenie właściwych warunków higienicznych dla produkcji wyrobów spożywczych

Kierunek interwencji: I.3. Rozwój innowacji, cyfryzacji i przemysłu 4.0. w sektorze rolno-spożywczym

- Cel operacyjny 1.3. – zapewnienie przedsiębiorcom dostępu do usług towarzyszących, wspierających prowadzoną przez nich działalność
- Cel operacyjny 1.4. – zapewnienie przedsiębiorcom możliwości niskokosztowego lub nieodpłatnego podnoszenia kompetencji
- Cel operacyjny 4.2. – wspieranie innowacyjnych rozwiązań w branży rolniczej

Kierunek interwencji: I.5. Poszerzanie i rozwój rynków zbytu na produkty i surowce sektora rolno-spożywczego (w tym biogospodarka)

- Cel operacyjny 1.5. – wzrost stabilności ekonomicznej podmiotów branży rolnej (i powiązanych), poprzez dywersyfikację zakresu działalności
- Kierunek działań 4.1.8. – wspieranie rozwoju turystyki „rolniczej”
- Kierunek działań 4.1.9. – wspieranie rozwoju turystyki „kulinarnej”
- Kierunek działań 4.1.10. – wspieranie powstawania atrakcyjnych z punktu widzenia turystyki i rekreacji miejsc nawiązujących do rolniczego charakteru Gminy

Cel szczegółowy II - poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska	Kierunek interwencji: II.1. Rozwój liniowej infrastruktury technicznej	- Kierunek działań 3.4.1. – modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
	Kierunek interwencji: II.2. Dostępność wysokiej jakości usług publicznych	- Cel operacyjny 2.1. – poprawa dostępności i standardów usług społecznych - Cel operacyjny 2.5. – zwiększenie dostępności cyfrowej usług publicznych instytucji samorządowych
	Kierunek interwencji: II.3. Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi	- Cel operacyjny 3.2. – usprawnienie komunikacji i transportu - Cel operacyjny 3.3. – rozwój terenów zielonych i rekreacyjnych - Cel operacyjny 3.4. – poprawa infrastruktury technicznej i komunalnej
	Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu (...)	- Cel operacyjny 2.7. – przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym oraz adaptacja do zmian klimatu
Cel szczegółowy III - rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa .	Kierunek interwencji: III.1. Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa	- Cel operacyjny 4.4. – ograniczenie trendu zmniejszania się liczby osób podejmujących działalność w zakresie rolnictwa
	Kierunek interwencji: III.2. Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc prac	- Cel strategiczny 1. – zwiększenie konkurencyjności Gminy Zbuczyn poprzez dynamiczny rozwój sektora rolnego oraz sektorów towarzyszących - Cel operacyjny 4.2. – wspieranie innowacyjnych rozwiązań w branży rolniczej
	Kierunek interwencji: III.3. Wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi	- Cel operacyjny 1.4. – zapewnienie przedsiębiorcom możliwości niskokosztowego lub nieodpłatnego podnoszenia kompetencji - Cel operacyjny 2.3. – poprawa jakości i dostępności kształcenia - Kierunek działań 4.4.1. – tworzenie klas patronackich w szkołach podstawowych we współpracy ze średnimi szkołami rolniczymi oraz uczelniami wyższymi - Kierunek działań 4.4.4 – utworzenie programu praktyk zawodowych w podmiotach branży rolnej - Kierunek działań 4.4.5 – utworzenie programu wymiany międzynarodowej („Rolniczy Erasmus”) dla młodzieży z terenu Gminy
	Kierunek interwencji: III.5. Rozwój ekonomii i solidarności społecznej na obszarach wiejskich	- Cel operacyjny 2.1. – Poprawa dostępności i standardów usług społecznych - Cel operacyjny 2.2. – Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

2. Spójność ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030

Jak definiują autorzy Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030, jest to „*najważniejszym dokumentem samorządu województwa, określający kierunki polityki rozwoju w perspektywie średnio- i długookresowej, wskazujący główne wyzwania, a także cele rozwojowe regionu do zrealizowania przez samorząd województwa oraz inne podmioty*” Co istotne, „*jest punktem odniesienia dla innych dokumentów strategicznych, programowych i planistycznych na poziomie regionalnym oraz lokalnym*”.

W świetle powyższego, szczególnie istotne jest wykazanie spójności i zgodności Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn właśnie z tym dokumentem.

Istotny aspekt wspomnianej spójności wykazano już w rozdziale VII.1. niniejszej strategii, odnoszącym się do Obszarów Strategicznej Interwencji, określonych w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego. W tym miejscu podkreślony zostanie jedynie fakt, iż Gmina Zbuczyn objęta jest Miejskim Obszarem Funkcjonalnym (MOF) Miasta Siedlce, stanowiącym wg Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego OSI typu „biegun wzrostu”. Wobec tego, poszczególne kierunki działań zaplanowane w Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn, wpisują się w następujące „wyzwania” stawiane przed Obszarami Strategicznej Interwencji:

- uporządkowanie gospodarki przestrzennej i przywrócenie ładu przestrzennego;
- rozwój efektywnego systemu transportowego, opartego na transporcie zbiorowym i niezmotoryzowanym;
- poprawę jakości powietrza;
- zwiększenie efektywności i dostępności do usług publicznych dostosowanych do potrzeb różnych grup społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem starzenia się społeczeństwa i spadku liczebności populacji,
- rozwój lokalnych rynków pracy i aktywizacji zawodowej, w tym w zakresie dostosowania oferty edukacyjnej i doradztwa zawodowego, zapewniając równowagę popytowo-podażową na rynku pracy i niwelując zjawisko bezrobocia strukturalnego;
- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i wspieranie przedsiębiorczości, w celu rozwoju nowych gałęzi gospodarki, w tym w zakresie przemysłu przyszłości oraz zielonych (zrównoważonych) inwestycji.

Szczególnego podkreślenia wymaga fakt spójności celów strategicznych, operacyjnych i poszczególnych kierunków działań opisanych w niniejszej strategii z celami rozwojowymi województwa mazowieckiego. Stwierdzić należy, iż Strategia Rozwoju Gminy Zbuczyn wdraża na poziomie lokalnym wizję regionu, określoną w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego.

Powyższa zbieżność jest widoczna już na poziomie celu głównego Strategii Rozwoju WM, jakim jest „*zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważone przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska*”. Stałe podnoszenie jakości życia mieszkańców jest również fundamentem działań władz lokalnych Zbuczyna, czego dowodzi ujęcie społeczne misji gminy, zgodnie z którym „*Gmina Zbuczyn będzie stale podnosić jakość życia mieszkańców zapewniając im dostęp do efektywnych usług społecznych (w tym ochrony zdrowia, wsparcia rodzin i seniorów), tworząc przestrzeń do samorealizacji i spędzania czasu wolnego, integrując lokalną społeczność wokół wydarzeń sportowych i artystycznych, dbając o jakość edukacji, tworząc opartą o lokalne dziedzictwo przestrzeń do rozwoju kultury*”. Fundamentalne znaczenie dobrobytu mieszkańców podkreśla również przyjęcie celu strategicznego w wymiarze społecznym, jakim jest poprawa dobrostanu mieszkańców Gminy Zbuczyn.

Spójność Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego występuje również na poziomie celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Spójności tej dowodzi poniższa tabela.

Kierunki działań	Działania	Spójność Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn
Obszar: Gospodarka – Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze		
1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości	1.1. Wspieranie przedsiębiorstw na etapie <i>start-up</i> i <i>scale-up</i> oraz na etapie wdrażania nowych technologii i rozwoju produktów	<ul style="list-style-type: none"> - 4.2.1. – wypracowanie procedur wsparcia finansowego (pozyskanie funduszy inwestycyjnych/aniołów biznesu) dla innowacji rolnych - 4.2.2. – inicjowanie konkursów na innowacyjne pomysły i rozwiązania rolne - 4.2.4. – wspieranie nowoczesnych technologii w rolnictwie poprzez szkolenia i dotacje
	1.3. Profesjonalizacja usług otoczenia biznesu	<ul style="list-style-type: none"> - 1.3. – zapewnienie przedsiębiorcom dostępu do usług towarzyszących, wspierających prowadzoną przez nich działalność, w tym usług doradczych, mentoringu, usług laboratoryjnych - 1.6.3. – utworzenie gminnej instytucji wspierania biznesu
	1.4. Rozwój instrumentów finansowych wspomagających działalność przedsiębiorstw	<ul style="list-style-type: none"> - 1.6.2. – inicjowanie współpracy z podmiotami sektora finansowego - 4.2.1. – wypracowanie procedur wsparcia finansowego (pozyskanie funduszy inwestycyjnych / aniołów biznesu) dla innowacji rolnych
	1.5. Rozwój nowoczesnych terenów inwestycyjnych	<ul style="list-style-type: none"> - 1.6.1. – zapewnienie terenów inwestycyjnych dla przedsiębiorców chcących prowadzić działalność w Gminie Zbuczyn
2. Rozwój zintegrowanego systemu sprzyjającego generowaniu i absorpcji innowacji	2.1. Rozwój nowoczesnej infrastruktury wspomagającej prowadzenie działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> - 1.1.5. – stworzenie dostępnej dla zainteresowanych podmiotów przestrzeni, spełniającej wymagania sanitarne i techniczne, zapewniającej właściwe warunki do wielobranżowej produkcji spożywczej, z przeznaczeniem do ich sprzedaży - 1.2.4. – wspieranie rozwoju lokalnych rynków rolniczych, takich jak targi rolnicze, stosik sprzedaży bezpośredniej - 4.1.5. – budowa wielofunkcyjnego centrum wystawienniczo – kulturalnego
	2.3. Wspieranie ochrony własności intelektualnej wytworzonej w	<ul style="list-style-type: none"> - 1.3.1. – zapewnienie szeroko rozumianych usług doradczych (również prawnych w kontekście ochrony własności intelektualnej)

	podmiotach zarejestrowanych w województwie mazowieckim	
	2.4. Wspieranie współpracy szkolnictwa wyższego i jednostek naukowo-badawczych z otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz samorządem terytorialnym	- 1.4.3. – tworzenie we współpracy ze szkołami wyższymi regionu kierunków studiów i form kształcenia
3. Cyfryzacja gospodarki	3.2. Wspieranie wykorzystania i rozwoju technologii cyfrowych w działalności gospodarczej	- 1.2.3. – wykorzystanie technologii informacyjnych, takich jak platformy internetowe, aplikacje mobilne czy systemy e-commerce
4. Rozwój konkurencyjnej gospodarki	4.1. Wzmacnianie potencjału w obszarach inteligentnej specjalizacji	- 4. – pozycjonowanie gminy Zbuczyn jako lidera innowacji w szeroko rozumianej działalności rolnej
	4.3. Wzmacnianie zielonej transformacji przedsiębiorstw w kierunku gospodarki obiegu zamkniętego	- 4.3. – wsparcie dla „zielonej” energii
	4.4. Wspieranie powstawania i funkcjonowania sieci współpracy i klastrów, w tym na obszarach wiejskich	- 1.2.2. – zawiązanie zrzeszenia – sieci lokalnych dostawców, reprezentującego producentów rolnych z terenu Zbuczyna
	4.5. Promocja gospodarcza i intensyfikacja współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej, w tym budowanie marki Mazowsze	- 1.4.2. – organizacja wizyt studyjnych w dobrze prosperujących krajowych i zagranicznych podmiotach z szeroko rozumianej branży rolnej - 4.1. – stworzenie marki rozpoznawalnej w skali regionu/kraju, utożsamiającej Zbuczyn z nowoczesnym, wysokojakościowym rolnictwem

6. Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich	6.1. Wzmacnianie wykształconych kierunków produkcji rolniczej i przemysłu rolno-spożywczego	- 1. - zwiększenie konkurencyjności Gminy Zbuczyn poprzez dynamiczny rozwój sektora rolnego oraz sektorów towarzyszących
	6.3. Wspieranie dywersyfikacji działalności gospodarczej oraz tworzenie pozarolniczych miejsc pracy	- 1.5. - wzrost stabilności ekonomicznej podmiotów branży rolnej (i powiązanych), poprzez dywersyfikację zakresu działalności

Obszar: Dostępność - Dostępne i mobilne Mazowsze

7. Zwiększenie dostępności transportowej i spójności przestrzennej regionu	7.1. Rozbudowa i modernizacja transportu kolejowego	- 3.2.4. - poprawa infrastruktury przystanków komunikacyjnych (w tym kolejowych)
	7.3. Rozbudowa i poprawa konkurencyjności multimodalnego, zintegrowanego systemu ekologicznego transportu zbiorowego	- 3.2.2. - wspierania zintegrowanego systemu transportu publicznego
	7.4. Poprawa ciągłości i jakości tras pieszych i rowerowych	- 3.2.3 - budowa i modernizacja ścieżek rowerowych i dla pieszych
	7.5. Budowa i utrzymanie sieci szkieletowej tras rowerowych	- 3.2.3 - budowa i modernizacja ścieżek rowerowych i dla pieszych
8. Rozwój uporządkowanej sieci osadniczej, sprzyjającej wykorzystaniu transportu zbiorowego i ruchowi niezmotywanemu	8.5. Kompleksowa rewitalizacja w miastach i miejscowościach wiejskich	- 3.3.2. - rewitalizacji obszarów zdegradowanych i nadawanie im funkcji rekreacyjnych lub innych funkcji społecznie użytecznych
	8.6. Zwiększanie dostępności przestrzeni publicznej dla osób o ograniczonej mobilności	- 2.1.4. - rozwój infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami, w tym dostosowanie budynków publicznych

Obszar: Środowisko i energetyka - Zielone, niskoemisyjne Mazowsze

10. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska	10.1. Ochrona obszarów cennych przyrodniczo (w tym objętych ochroną prawną) i przeciwdziałanie ich fragmentacji	- 2.7. - ochrona środowiska naturalnego oraz adaptacja do zmian klimatu
	10.5. Ochrona przed zanieczyszczeniem powietrza i ograniczenie hałasu	- 2.7.1. - poprawa jakości powietrza na terenie Gminy Zbuczyn
	10.7. Kształtowanie świadomości ekologicznej	- 2.7.2. - promowanie działań mających na celu ochronę środowiska naturalnego - 2.7.3. - edukacja mieszkańców w zakresie zmian klimatycznych i metod adaptacji
11. Proekologiczna transformacja energetyki	11.1. Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	- 2.7.4. - wspieranie lokalnych inicjatyw ekologicznych i projektów z zakresu odnawialnych źródeł energii
	11.2. Rozwój niskoemisyjnych instalacji do produkcji energii, w szczególności w technologii wysoko- i niskociśnieniowej kogeneracji i poligeneracji	- 4.3. - wsparcie dla „zielonej” energii
	11.3. Rozwój ekologicznej energetyki rozproszonej, w tym klastrów energii i spółdzielni energetycznych	- 4.3.2. - utworzenie spółdzielni energetycznej
14. Podnoszenie efektywności energetycznej	14.3. Kompleksowa termomodernizacja budynków	- 2.7.5. - modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej
Obszar: Społeczeństwo – Mazowsze zintegrowane społecznie		
15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	15.4. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i kształtowanie postaw prospołecznych	- 2.2.1. - organizowanie wydarzeń kulturalnych i sportowych integrujących lokalną społeczność - 2.2.2. - wsparcie dla lokalnych organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich

		- 2.2.4. – tworzenie i promowanie programów wolontariatu lokalnego
	15.5. Dostosowywanie kierunków kształcenia i szkoleń do potrzeb rynku pracy, z uwzględnieniem umiejętności przekrojowych	- 2.3.2 – tworzenie klas patronackich we współpracy ze szkołami rolniczymi oraz uczelniami wyższymi - 4.4.4. – utworzenie programu praktyk zawodowych w podmiotach branży rolnej - 4.4.5 – utworzenie programu wymiany międzynarodowej („Rolniczy Erasmus”) dla młodzieży z terenu gminy
	15.6. Wspieranie edukacji dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej	- 2.3.3. – zbudowanie systemu stypendialnego dla uczniów rolniczych szkół średnich i studentów kierunków rolniczych
	15.8. Wspieranie poradnictwa specjalistycznego i terapeutycznego	- 2.2.5 – zwiększanie dostępności do usług psychologicznych i terapeutycznych dla mieszkańców
	15.9. Podnoszenie umiejętności cyfrowych mieszkańców województwa	- 2.5.2. – programy edukacyjne z zakresu korzystania z nowych technologii dla wszystkich grup wiekowych - 2.5.4 – wsparcie dla osób starszych i niepełnosprawnych w zakresie korzystania z technologii cyfrowych
	15.11. Wspieranie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców	- 2.1.3. – zwiększanie liczby punktów opieki zdrowotnej, w tym mobilnych punktów medycznych
16. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych	16.1. Budowa i rozwój infrastruktury społecznej, w tym o zasięgu regionalnym	- 2.1.1. – utworzenie centrum usług społecznych - 2.1.3. – zwiększanie liczby punktów opieki zdrowotnej, w tym mobilnych punktów medycznych - 2.3.1. – rozwój infrastruktury przedszkolnej i szkolnej
	16.2. Rozwój specjalistycznej opieki zdrowotnej ze szczególnym uwzględnieniem chorób cywilizacyjnych i opieki geriatrycznej	- 2.1.3. – zwiększanie liczby punktów opieki zdrowotnej, w tym mobilnych punktów medycznych
	16.3. Kształtowanie warunków sprzyjających aktywności fizycznej mieszkańców	- 2.4. – kształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród mieszkańców i propagowanie aktywnego stylu życia

	16.4. Wspieranie profilaktyki i promocji zdrowia	- 2.4. – kształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród mieszkańców i propagowanie aktywnego stylu życia
17. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców	17.1. Aktywizacja zawodowa osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy	- 2.1.5 – wprowadzanie programów wsparcia dla osób długotrwale bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
18. Rozwój priorytetowych dla województwa dziedzin nauki	18.1. Wspieranie edukacji, w szczególności w zakresie nauk ścisłych i przyrodniczych, medycznych i nauk o zdrowiu oraz inżynierijno-technicznych	- 2.3.5. – wprowadzenie programów edukacyjnych promujących nauki przyrodnicze i techniczne
	18.2. Wspieranie wysokospecjalistycznych kierunków kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem branż kluczowych dla rozwoju województwa	- 2.3.2 – tworzenie klas patronackich we współpracy ze szkołami rolniczymi oraz uczelniami wyższymi - 2.3.3. – zbudowanie systemu stypendialnego dla uczniów rolniczych szkół średnich i studentów kierunków rolniczych
19. Włączenie i integracja społeczna	19.1. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej	- 2.2. – przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
	19.2. Wspomaganie włączenia społecznego	- 2.2. – przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Obszar: Kultura i dziedzictwo – Mazowsze bogate kulturowo

21. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju	21.1. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej w oparciu o walory kulturowe i przyrodnicze	- 4.1.6. – kreowanie wizerunku gminy Zbuczyn jako obszaru atrakcyjnego z punktu widzenia turystyki, kultury i rekreacji skoncentrowanej wokół rolniczego charakteru gminy
	21.2. Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej	- 4.1.10. – wspieranie powstawania atrakcyjnych z punktu widzenia turystyki i rekreacji miejsc nawiązujących do rolniczego charakteru gminy

gospodarczego i promocji województwa	21.3. Wspieranie rozwoju różnych form turystyki, produktów oraz wydarzeń turystycznych	<ul style="list-style-type: none"> - 1.5.1 – wspomaganie tworzenia na terenie gminy gospodarstw edukacyjnych i włączanie ich do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych - 1.5.3. – wspomaganie tworzenia gospodarstw agroturystycznych - 4.1.8. – wspieranie rozwoju turystyki „rolniczej” - 4.1.9. – wspieranie rozwoju turystyki „kulinarnej”
	21.5. Ochrona, pielęgnowanie i promowanie spuścizny kulturowej (materialnej i niematerialnej), w tym podnoszenie świadomości kulturowej	<ul style="list-style-type: none"> - 2.2.1. – organizowanie wydarzeń kulturalnych integrujących lokalną społeczność - 4.1.7. – organizacja na terenie gminy regionalnego, docelowo ogólnopolskiego festiwalu sztuk i kultury ludowej
	21.8. Wspieranie przedsiębiorczości i współpracy w obszarze kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki	<ul style="list-style-type: none"> - 1.5. – wzrost stabilności ekonomicznej podmiotów branży rolnej, poprzez dywersyfikację zakresu działalności (także w kierunku działalności turystycznej)
22. Upowszechnianie kultury i twórczości	22.1. Rozwój infrastruktury kultury, wydarzeń i projektów kulturalnych	<ul style="list-style-type: none"> - 4.1.5. – budowa wielofunkcyjnego centrum wystawienniczo - kulturalnego